

«ҚазТрансОйл» АҚ

Жеке қаржылық есептілік

*2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін,
тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебімен*

**Building a better
working world**

МАЗМҰНЫ

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

Жеке қаржылық есептілік

Қаржылық жағдай туралы жеке есеп	1-2
Жиынтық кіріс туралы жеке есеп	3
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп	4-5
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп	6
Жеке қаржылық есептілікке ескертпелер	7-66

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық қорытындысы

«ҚазТрансОйл» АҚ-ның Акционерлері мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біз «ҚазТрансОйл» АҚ-ның (бұдан әрі «Компания») жекелеген қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, әрі оған 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы жекелеген есеп, жиынтық кіріс туралы жекелеген есеп, көрсетілген күнге аяқталған жыл үшін меншікті капиталдағы өзгерістер туралы жекелеген есеп және ақша қаражатының қозғалысы туралы жекелеген есеп, сондай-ақ есеп саясатының негізгі ережелеріне қысқаша шолуды қоса алғанда, қаржылық есептілікке жасалған ескертпелер жатады.

Біздің пікірімізше, қоса беріліп отырған жеке қаржылық есептілік барлық елеулі аспектілерде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық жағдайын, сондай-ақ көрсетілген күнге аяқталған жыл ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы мен қаржылық нәтижелерін Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дұрыс бейнелейді.

Пікірді білдіру негізі

Біз аудитті Халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес біздің міндеттеріміз одан әрі біздің есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлігінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіпқой бухгалтерлер этикасының кодексіне (БХЭСК Кодексі) (халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) сәйкес Компанияға қатысты біз тәуелсізбіз және біз БХЭСК Кодексіне сәйкес басқа да этикалық міндеттерді орындадық. Біз алынған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылады деп пайымдаймыз.

Аудиттің шешуші мәселелері

Аудиттің шешуші мәселелері – біздің кәсіптік пайымдауымызға сай ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болып табылған мәселелер. Бұл мәселелер жекелеген қаржылық есептілік аудитіміздің контекстінде және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қарастырылған және біз бұл мәселелер жөнінде бөлек пікірімізді білдірмейміз. Төменде көрсетілген мәселеге қатысты тиісті мәселенің аудитіміздің барысында қалай қарастырылғанының сипаты осы контекстінде келтіріледі.

Біз есебіміздің «Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған міндеттерді, оның ішінде осы мәселеге де қатысты міндеттерді орындадық. Тиісінше, аудитімізге жекелеген қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауымызға жауап ретінде әзірленген рәсімдерді орындау жатады. Аудиторлық процедураларымыздың, соның ішінде төменде көрсетілген мәселені қарастыру барысында орындалған процедуралардың нәтижелері қоса беріліп отырған жекелеген қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікірімізді білдірудің негізі болады.

Аудиттің шешуші мәселесі	Тиісті шешуші мәселе ретінде аудитіміздің барысында қарастырылды
Негізгі құралдардың әділ құны	
2019 жылғы 31 шілдедегі жағдай бойынша Компания өзінің негізгі құралдарының әділ құнын бағалады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар Компания активтерінің елеулі бөлігін құрайды. Негізгі құралдардың әділ құнын бағалау кезінде пайдаланылған жорамалдар субъективтілігінің жоғары деңгейіне орай, біз бұл мәселе аудитіміз үшін барынша маңызды болып табылады деп есептейміз. Компания өз бағалауы процесінде тәуелсіз сыртқы бағалаушыларды пайдаланады. Компания активтерінің әділ құны мамандандырылған активтер үшін кірістілік тәсілін және мамандандырылмаған активтер үшін нарықтық тәсілді пайдалана отырып бағаланды. Әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылатын елеулі жорамалдарға тасымалдаудың келешек көлемдері, тарифтер, дисконттау мөлшерлемесі мен өсімнің ұзақ мерзімді қарқыны кірді. Негізгі құралдар туралы ақпарат жекелеген қаржылық есептіліктің 5-ескертпесінде ашылып көрсетілді; есеп саясатының, негізгі пайымдаулар мен бағалау мәндерінің сипаттамасы жекелеген қаржылық есептіліктің 3 және 4-ескертпелерінде ашылып көрсетілді.	Біз Компанияның бағалау процесін қарастырдық, сыртқы бағалаушылардың тәуелсіздігі мен тәжірибесін бағаладық. Кірісті тәсілмен қайта бағаланған активтер үшін біз тәуелсіз сыртқы бағалаушылар пайдаланған бастапқы деректерді Компанияның бизнес-жоспарларымен салыстырдық. Біз қолданылатын жорамалдарды бағаладық және оларды тарихи деректермен салыстырдық. Біз Компания қолданған бағалау әдісін талдау үшін бағалау жөніндегі ішкі мамандарымызды тарттық. Біз есептеулерде пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесін және өсімнің ұзақ мерзімді қарқындарын қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық. Индексацияны пайдалана отырып қайта бағаланған активтер үшін біз индекстердің есептеулерін бағаладық және әділ құнды есептеу кезінде пайдаланылған индекстерді қолжетімді сыртқы ақпаратпен салыстырдық. Тікелей шығындар арқылы қайта бағаланған активтер үшін біз негізгі бастапқы деректерді (активтердің техникалық сипаттамаларын (ұзындығын, енін, көлемін және т.с.с.), материалдардың құнын, құрылыс жұмыстарының құнын, еңбек шығындарының коэффициенттерін) Компанияның ішкі техникалық құжаттамасымен салыстырдық.

	Нарықтық тәсілмен қайта бағаланған активтер үшін біз бастапқы деректерді дәл сондай позициялар бойынша қолдағы нарықтық деректермен салыстырдық. Біз әділ құн есептеулерінің математикалық дәлдігін тексердік. Біз қаржылық есептілікте негізгі құралдарды қайта бағалау жөніндегі ашып көрсетулерді сараладық.
--	--

Компанияның 2019 жылғы Жылдық есебіне қосылған басқа да ақпарат

Басқа да ақпаратқа Компанияның 2019 жылғы Жылдық есебінде қамтылған ақпарат жатады, бірақ жекелеген қаржылық есептілік пен сол туралы біздің аудиторлық есебіміз жатпайды. Басқа да ақпарат үшін жауапкершілікті басшылық көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратқа таралмайды және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір нысанда сенімділікті білдіретін тұжырымды ұсынбаймыз.

Жекелеген қаржылық есептілікке аудитті жүргізуімізге орай біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген басқа ақпаратпен танысу және бұл ретте басқа да ақпарат пен жекелеген қаржылық есептіліктің немесе аудит барысында ие болған біліміміз арасында елеулі сәйкессіздіктердің болуы және басқа да ақпарат өзге елеулі бұрмалануларды қамтымайтындығы мәселесін қарастыру болып табылады. Егер жүргізілген жұмыстың негізінде біз мұндай басқа ақпарат елеулі бұрмалануды қамтиды деген тұжырымға келетін болсақ, біз бұл факт жөнінде хабарлауға міндеттіміз. Мұндай фактілер туралы мәліметтеріміз жоқ.

Басшылықтың және Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің жекелеген қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық жекелеген қаржылық есептіліктің ХҚЕС-ке сәйкес жасалуы және шынайы ұсынылуы үшін әрі басшылық шынайы емес әрекеттердің немесе қатенің салдарынан маңызды бұрмалануы жоқ жекелеген қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін жауапкершілік көтереді.

Жекелеген қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыра алу қабілетін бағалау үшін, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтердің ашылып көрсетілуі үшін және басшылық Компанияны таратқысы келген, оның қызметін тоқтатқысы келген жағдайларды немесе оның мұндай әрекеттерге іс жүзіндегі баламасы болмай қалған жағдайларды қоспағанда, есептіліктің қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалдың негізінде жасалуы үшін жауапкершілік көтереді.

Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті Компанияның жекелеген қаржылық есептілігінің дайындалу процесін қадағалау үшін жауапкершілік көтереді.

Аудитордың жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз жекелеген қаржылық есептілік бүтіндей адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық есепті шығаруда елеулі бұрмалануларды қамтымайды деген ақылға қонымды сенімдікке қол жеткізу болып табылады. Ақылға қонымды сенімділік сенімділіктің жоғары дәрежесін білдіреді, бірақ Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмалану бола қалғанда оны әрдайым анықтайтындығының кепілдігі болып табылады. Бұрмаланулар адал емес әрекеттердің немесе қателердің нәтижесі болуы мүмкін және егер олар жеке-жеке немесе жиынтығында осы жекелеген қаржылық есептіліктің негізінде қолданылатын пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізделген күйде пайымдауға болса, елеулі болып есептеледі.

Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттің шеңберінде біз кәсіпқой пайымдауды қолданып, бүкіл аудиттің бойына кәсіптік скептицизмді сақтап қаламыз. Сонымен бірге, біз келесіні орындаймыз:

- ▶ адал емес әрекеттердің немесе қателердің салдарынан болған шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтап, бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық процедураларды жасаймыз; өз пікірімізді білдіру үшін негіздеме ретінде болуы үшін жеткілікті әрі лайықты болып табылатын аудиторлық дәлелдерді аламыз. Қателердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмауы тәуекеліне қарағанда, жоғарыдағы адал емес әрекеттердің нәтижесінде елеулі бұрмаланудың анықталмай қалу тәуекелі, өйткені адал емес әрекеттерге сөз байласу, алдау, қасақана жіберіп қою, ақпараттың дұрыс ұсынылмауы немесе ішкі бақылау жүйесін айнала жасалған амалдар кіруі мүмкін;
- ▶ Компанияның ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатында емес, жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық процедураларды әзірлеу мақсатында, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесін түсінеміз;
- ▶ қолданылатын есеп саясатының лайықты сипатын және басшылық айқындаған бухгалтерлік бағалау және тиісті ақпараттың ашылып көрсетілу негізділігін бағалаймыз;
- ▶ басшылықтың қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды қолдану заңдылығы туралы тұжырым жасаймыз және түскен аудиторлық дәлелдердің негізінде Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінде айтарлықтай күмән туғыза алатын оқиғаларға немесе талаптарға орай елеулі белгісіздіктің бар екендігі туралы тұжырым жасаймыз. Егер де біз елеулі белгісіздіктің болуы туралы тұжырымға келетін болсақ, біз өзіміздің аудиторлық есебімізде жекелеген қаржылық есептілікте ақпараттың тиісінше ашылып көрсетілуіне назар аудартуымыз керек немесе егер ақпараттың осылайша ашылып көрсетілуі лайықты болып табылмаса, пікірімізді түрлендіру керек. Біздің тұжырымдар аудиторлық есебіміз жасалған күнге дейін түскен аудиторлық дәлелдерге негізделген. Дегенмен келешек оқиғалар немесе талаптар Компанияның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкеп соқтыра алады;
- ▶ жекелеген қаржылық есептіліктің бүтіндей ұсынылуын, оның құрылымы мен мазмұнын бағалаймыз, оған қоса ақпаратты ашып көрсету, сондай-ақ жекелеген қаржылық есептіліктің оның негізінде болған операциялар мен оқиғаларды олардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз ететіндей етіп ұсынылатындығын бағалаймыз.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына, өзгесінен басқа, аудиттің жоспарланған көлемі мен мерзімдері туралы, сондай-ақ аудит нәтижелері бойынша елеулі ескертулер туралы, оның ішінде егер біз аудит процесінде ондайларды анықтасақ, ішкі бақылау жүйесінің едәуір кемшіліктері туралы ақпаратты жеткізе отырып, онымен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асырамыз.

Сондай-ақ біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетіне тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды сақтағандығымыз туралы мәлімдеме жасадық және бұл тұлғаларды барлық өзара қарым-қатынастар мен аудитордың тәуелсіздігіне әсер етеді деп негізделген түрде есептеуге болатын басқа да мәселелер туралы, ал қажетті жағдайларда - тиісті сақтық шаралары туралы хабардар еттік.

Біз Директорлар кеңесінің ішкі аудит жөніндегі комитетінің назарына жеткізген мәселелерден біз ағымдағы кезең үшін жекелеген қаржылық есептіліктің аудиті үшін барынша маңызды болған және тиісінше, аудиттің шешуші мәселелері болып табылатын мәселелерді айқындаймыз. Біз бұл мәселелерді аудиторлық есебімізде сипаттаймыз, тек бұл мәселелер туралы ақпаратты жария ету заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынған жағдайдан немесе қандай да бір мәселе туралы ақпарат біздің есебімізде хабарланбауы тиіс екендігі туралы тұжырымға келген сирек жағдайлардан басқа, өйткені мұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оның хабарлануынан қоғамдық маңызы бар пайдадан асады деп жорамал жасауға болады.

Соның нәтижелері бойынша тәуелсіз аудитордың осы аудиторлық қорытынды шығарылған, аудиттің жүргізілуіне жауапты басшы - Гүльмира Тұрмагамбетова.

„Эрнст энд Янг“ ЖШС

Гүльмира Тұрмагамбетова
Аудитор / «Эрнст энд Янг» ЖШС-тің
Бас директоры

Аудитордың 1998 жылғы 21 ақпандағы №
0000374 біліктілік куәлігі

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
2005 жылғы 15 шілдеде берген сериясы
МФЮ-2 № 0000003 болатын Қазақстан
Республикасында аудиторлық қызметпен
айналысуға арналған мемлекеттік лицензия

050060, Қазақстан Республикасы, Алматы қ.
Әл-Фараби даңғылы, 77/7, «Есентай Тауэр» ғимараты

2020 жылғы 16 наурыз

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

<i>Мың теңгеммен</i>	<i>Ескертпе</i>	2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
Активтер			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	5	668.478.286	597.851.442
Пайдалану құқығы түріндегі активтер	6	3.902.044	–
Материалдық емес активтер	7	1.474.018	1.511.705
Еншілес ұйымдарға инвестициялар	8	48.195.522	57.260.238
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	9	12.504.945	7.404.945
Негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	10	892.354	110.135
Банк салымдары	16	2.139.767	2.778.076
Облигацияларға инвестициялар	19	919.511	828.437
Дебиторлық берешек	12	1.045.987	–
Өзге де ұзақ мерзімді активтер		11.866	12.585
		739.564.300	667.757.563
Ағымдағы активтер			
Қорлар	11	5.297.061	4.027.652
Сауда және өзге де дебиторлық берешек	12	4.295.352	4.242.779
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер	13	1.115.466	538.150
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1.779.984	941.945
Өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	14	1.168.319	726.283
Өзге де ағымдағы активтер	15	7.320.851	7.799.318
Банк салымдары	16	45.960.400	25.424.203
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	23.375.319	30.325.124
		90.312.752	74.025.454
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер	18	879.814	2.406.231
		91.192.566	76.431.685
Активтер жиыны		830.756.866	744.189.248

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Меншікті капитал және міндеттемелер	2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
Меншікті капитал		
Жарғылық капитал	20 61.937.567	61.937.567
Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	20 (9.549)	(9.549)
Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	20 247.417.084	198.867.282
Капиталдың өзге де резервтері	20 (1.892.888)	(71.795)
Үлестірілмеген пайда	330.250.403	322.323.211
Меншікті капитал жиыны	637.702.617	583.046.716
Ұзақ мерзімді міндеттемелер		
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	21 15.748.790	12.939.771
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер	35 80.594.382	68.003.798
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв	26 27.780.887	21.109.397
Жалдау бойынша міндеттемелер	23 2.891.445	—
Болашақ кезеңдер кірістері	6.600	6.843
	127.022.104	102.059.809
Ағымдағы міндеттемелер		
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ағымдағы бөлімі	21 655.489	660.420
Сауда және өзге де кредиторлық берешек	22 13.979.871	11.919.760
Жалдау бойынша міндеттемелер	23 1.912.220	—
Алынған алғытөлемдер	24 18.413.168	20.518.169
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымы бойынша міндеттеме	9 5.000.000	—
Төлемге өзге де салықтар	25 1.263.766	1.170.165
Резервтер	26 44.097	1.088.119
Өзге де ағымдағы міндеттемелер	27 24.763.534	23.726.090
	66.032.145	59.082.723
Міндеттемелер жиыны	193.054.249	161.142.532
Меншікті капитал мен міндеттемелер жиыны	830.756.866	744.189.248
Бір жай акцияның төңгерімдік құны (төңгемен)	20 1.654	1.512

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

С.Ә. Арынов

Бас бухгалтер

М.К. Сармагамбетова

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ КІРІС ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
		2019 жылғы	2018 жылғы
Түсім	28	222.877.003	212.519.885
Өткізімнің өзіндік құны	29	(141.958.155)	(139.040.319)
Жалпы пайда		80.918.848	73.479.566
Жалпы және әкімшілік шығыстар	30	(14.383.980)	(13.858.932)
Өзге де операциялық кірістер	31	3.248.282	2.158.138
Өзге де операциялық шығыстар	32	(3.712.417)	(2.915.613)
Еншілес ұйымға салынған инвестициялар бойынша құнсызданудан болған залал	8	(16.205.432)	—
Операциялық пайда		49.865.301	58.863.159
Бағамдық айырмадан болған кіріс, нетто		5.807	2.588.085
Дивидендік кіріс	36	—	4.338.250
Қаржылық кірістер	33	2.440.873	2.595.767
Қаржылық шығындар	34	(3.989.274)	(2.591.256)
Салық салғанға дейінгі пайда		48.322.707	65.794.005
Табыс салығы бойынша шығыстар	35	(14.979.015)	(13.981.295)
Есепті жылдағы таза пайда		33.343.692	51.812.710
Акцияға пайда (теңгемен)	20	87	135
Өзге де жиынтық кіріс			
<i>Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс</i>			
Негізгі құралдардың қайта бағалануы және құнсыздануы, нетто	5	82.782.482	57.472.625
Табыс салығының әсері	35	(16.556.497)	(11.494.525)
		66.225.985	45.978.100
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін есептеу			
Табыс салығының әсері	26	(3.334.156)	(3.102.220)
	35	666.831	620.445
		(2.667.325)	(2.481.775)
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша актуарлық (залалдар)/пайдалар			
Табыс салығының әсері	21	(1.872.560)	688.653
	35	51.467	(137.731)
		(1.821.093)	550.922
Кейінгі кезеңдерде пайда немесе залал құрамына қайта жіктеуге жатпайтын өзге де жиынтық кіріс		61.737.567	44.047.247
Салықтарды шегергендегі өзге де жиынтық кіріс жиыны		61.737.567	44.047.247
Есепті жылға салықтарды шегергендегі жиынтық кіріс жиыны		95.081.259	95.859.957

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

С.Ә. Арынов

Бас бухгалтер

М.К. Сармагамбетова

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Ескертпе	2019 жылғы	2018 жылғы
31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін			
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Салық салынғанға дейінгі пайда		48.322.707	65.794.005
Салық салынғанға дейінгі таза ақша ағындарымен салыстыруға арналған ақшалай емес түзетулер			
Тозу және амортизация	29, 30	48.407.005	47.996.231
Еншілес ұйымдағы инвестициялардың құнсыздануы	8	16.205.432	—
Қаржы шығындары	34	3.989.274	2.591.256
Қаржы кірістері	33	(2.440.873)	(2.595.767)
Негізгі құралдардың құнсыздануы (қалпына келтіру)/есептеу, нетто	31, 32	(2.129.666)	292.293
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервіне бағалауды қайта қарау және қалпына келтіру, нетто	32	1.445.338	1.162.914
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығуынан болған залал, нетто	32	1.032.908	1.066.126
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануы	32	960.743	283.956
Еңбек қызметі аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақылар, ағымдағы және өткен кезеңдердегі қызметтер құны	29, 30	342.285	564.099
Өзге де қысқа мерзімді резервтерді есептеу	30	315.138	1.046.994
Өрекетсіз тұрған өндірістік нысандарды жою бойынша шығыстар	32	134.212	106.084
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто	30	119.604	217.662
Өтеуге жататын ҚҚС-ты есептен шығару бойынша шығыстар	30	98.857	346.556
Актуарлық залалдар/(пайдалар)	31, 32	77.964	(70.352)
Қорларды кіріске алудан кірістер	31	(74.338)	(3.454)
Қорларды сатудан түскен кіріс, нетто	31	(35.751)	(210.650)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен кіріс, нетто	31	(34.624)	(1.513.663)
Б ағамдық айырмадан түскен пайда		(5.807)	(2.588.085)
Өзге де		14.520	(771)
Айналым капиталының өзгерісіне дейінгі операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		116.744.928	114.485.434
Операциялық активтердегі (ұлғаю)/азаяу			
Қорлар		(2.262.702)	(1.967.308)
Сауда және өзге де дебиторлық берешек		(188.891)	(1.823.151)
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер		(577.316)	(163.674)
Өтеуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алғытөлемдер		(1.227.930)	1.296.071
Өзге де қысқа мерзімді активтер		777.386	(6.346.657)
Операциялық міндеттемелердегі ұлғаю/(азаяу)			
Сауда және өзге де кредиторлық берешек		(360.503)	1.082.470
Алынған алғытөлемдер		(2.105.001)	2.602.338
Төлемге өзге де салықтар		93.601	(466.463)
Өзге де ағымдағы және ұзақ мерзімді міндеттемелер және қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		(790.545)	1.513.463
Операциялық қызметтен түскен ақша ағындары		110.103.027	110.212.523
Төленген табыс салығы		(18.648.344)	(17.328.744)
Алынған пайыздар		1.758.931	2.713.885
Операциялық қызметтен түскен таза ақша ағындары		93.213.614	95.597.664

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП (жалғасы)

Мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 2019 жылғы	2018 жылғы
Инвестициялық қызметтен түскен ақша ағындары			
Банк салымдарын алу		58.141.587	33.037.782
Пайызсыз несиені қайтару	15	575.925	—
Негізгі құралдарды және сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан түскен түсімдер		382.949	31.491.443
Облигацияларды қайта сатып алудан түскен түсім	19	74.177	43.457
Алынған дивидендтер		—	4.670.625
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	8	—	(27.694.677)
Банк салымдары орналастыру		(78.395.261)	(27.090.320)
Негізгі құралдарды сатып алу		(38.028.907)	(54.758.405)
Пайызсыз несие беру	15	(1.145.325)	—
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салымдар	9	(100.000)	—
Материалды емес активтерді сатып алу		(29.835)	(27.895)
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша ағындары		(58.524.690)	(40.327.990)
Қаржылық қызметтен түскен ақша ағындары			
Төленген дивидендтер	20	(40.001.322)	(61.540.496)
Жалдау міндеттемелері бойынша төлемдер	23	(1.851.566)	—
Қаржы қызметінде пайдаланылған таза ақша ағындары		(41.852.888)	(61.540.496)
Ақша қаражаттарындағы және олардың баламаларындағы таза өзгерістер		(7.163.964)	(6.270.822)
Таза бағамдық айырма		225.604	601.826
Күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер	17	(11.445)	(17.078)
Жылдың басына ақша қаражаттары және олардың баламалары		30.325.124	36.011.198
Жылдың аяғына ақша қаражаттары және олардың баламалары	17	23.375.319	30.325.124

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

С.Д. Арынов

Бас бухгалтер

М.Қ. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ЖЕКЕ ЕСЕП

Мың теңгемен	Жарғылық капитал	Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар	Активтерді қайта бағалау бойынша резерв	Капиталдың өзге де резервтері	Үлестірілмеген пайда	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	—	—	—	—	(424.036)	(424.036)
2019 жылғы 1 қаңтарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	321.899.175	582.622.680
Есепті жылдағы таза пайда	—	—	—	—	33.343.692	33.343.692
Өзге де жиынтық кіріс/залал	—	—	63.558.660	(1.821.093)	—	61.737.567
Бір жылға жиынтық кіріс/(залал) жиыны	—	—	63.558.660	(1.821.093)	33.343.692	95.081.259
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	—	—	(15.008.858)	—	15.008.858	—
Дивидендтер (20-ескертпе)	—	—	—	—	(40.001.322)	(40.001.322)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	247.417.084	(1.892.888)	330.250.403	637.702.617
2017 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.506.370	548.767.787
Есеп саясатындағы өзгерістер (12, 16 және 17-ескертпелер)	—	—	—	—	(40.532)	(40.532)
2018 жылғы 1 қаңтарға (қайта есептелген)	61.937.567	(9.549)	182.956.116	(622.717)	304.465.838	548.727.255
Есепті жылдағы таза пайда	—	—	—	—	51.812.710	51.812.710
Өзге де жиынтық кіріс	—	—	43.496.325	550.922	—	44.047.247
Бір жылға жиынтық кіріс жиыны	—	—	43.496.325	550.922	51.812.710	95.859.957
Қайта бағаланған негізгі құралдардың амортизациясы	—	—	(27.585.159)	—	27.585.159	—
Дивидендтер (20-ескертпе)	—	—	—	—	(61.540.496)	(61.540.496)
2018 жылғы 31 желтоқсанға	61.937.567	(9.549)	198.867.282	(71.795)	322.323.211	583.046.716

2020 жылғы 16 наурызда қол қойылды және шығаруға рұқсат етілді.

Бас директордың (Басқарма төрағасының) м.а.

Бас бухгалтер

С.Ә. Арынов

М.К. Сармағамбетова

Есеп саясаты және 7-66 беттердегі ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін****1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ**

«Мұнай және Газ Көлігі» ұлттық компаниясы» ЖАҚ (бұдан әрі – «МГК») Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 2 мамырдағы қаулысына сәйкес құрылды. Осы қаулының негізінде Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ акцияларына меншік құқығын МГК-ға берді, осының нәтижесінде «ҚазТрансОйл» ҰМТК» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» ЖАҚ болып қайта тіркелді және қайта аталды.

Бірігу арқылы қайта құрылған «Қазақойл» ұлттық мұнай-газ компаниясы және «Мұнай және газ тасымалдау» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамдары негізінде Қазақстан Республикасы Президентінің 2002 жылғы 20 ақпандағы Жарлығымен «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» жабық акционерлік қоғамы құрылды, ол «ҚазТрансОйл» ЖАҚ-тың жалғыз акционері болды.

2004 жылғы 31 мамырда Қазақстан заңнамасының талаптарына сай «ҚазТрансОйл» ЖАҚ «ҚазТрансОйл» АҚ (бұдан әрі – «Компания») болып қайта тіркелді.

2019 жылдың 31 желтоқсанына Компания акцияларының 10%-ы «Халықтық IPO» бағдарламасы аясында сатып алған миноритарлық акционерлерге тиесілі. «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «ҚМГ») немесе «Бас компания») Компанияның ірі акционері болып табылады, оған Компанияға қатысудың 90% бақылау үлесі тиесілі. ҚМГ акцияларының 90%-ы «Самұрық-Қазына» Ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») тұлғасында Үкіметке тиесілі. ҚМГ акцияларының 10%-ы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкіне тиесілі.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның келесі ұйымдарда қатысу үлесі болды:

	Тіркелген жері	Негізгі қызметі	Қатысу үлесі	
			2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
«МұнайТас» ЖШС (бұдан әрі – «МұнайТас»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	51%	51%
«Қазақстан – Қытай Құбыры» ЖШС (бұдан әрі – «ҚҚҚ»)	Қазақстан	Мұнай тасымалдау	50%	50%
«Батуми Мұнай Терминалы» ЖШҚ (бұдан әрі – «БМТ»)*	Грузия	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау, ауыстырып құю және сақтау, теңіз кемежайын пайдалану	100%	100%
«Petrotrans Limited» (бұдан әрі – «PTL»)**	Біріккен Араб Әмірліктері	Мұнайды және мұнай өнімдерін экспедициялау	100%	100%
«Магистралдық Суағызғысы» ЖШС (бұдан әрі – «Магистралдық Суағызғысы»)	Қазақстан	Су тасымалдау	100%	100%

* БМТ «Батуми Теңіз Кемежайы» ЖШҚ-ның (бұдан әрі – «БТК») 100% үлесін басқаруға айрықша құқыққа ие.

** PTL-дың Қазақстан Республикасында, Астана қаласында жұмыс істейтін филиалы бар.

Компанияның бас кеңсесі Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қаласы, Тұран даңғылы, 20 мекенжайы бойынша орналасқан.

Компанияның Қазақстан Республикасының Маңғыстау, Атырау, Батыс Қазақстан, Ақтөбе, Қарағанды, Павлодар, Түркістан, Солтүстік Қазақстан облыстары мен Шымкент қаласында орналасқан өндірістік нысандары, Алматы (Ғылыми-техникалық орталық) қаласында орналасқан филиалы және Ресей Федерациясында (Мәскеу, Омбы және Самара) өкілдік кеңселері бар.

Компания Қазақстан Республикасының магистралды мұнай құбыры бойынша ұлттық операторы болып табылады. Компанияның ұзындығы 5.378 км магистралды мұнай құбырлары бар.

Компания магистралдық мұнай құбырлары бойынша мұнай тасымалдау, қазақстандық мұнайды басқа мемлекеттердің құбырлары бойынша көлік экспедициясы қызметтерін, өзге ұйымдардың, соның ішінде Компанияның бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарының магистралдық мұнай құбырларын пайдалану және техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтерді көрсетеді. Компанияның МұнайТас және ҚҚҚ бірлескен бақылаудағы кәсіпорындары негізінде Қазақстан мұнайын, сондай – ақ ресей мұнайын Қытайға транзитпен тасымалдау үшін пайдаланылатын Кеңкияқ – Атырау, Кеңкияқ – Құмкөл және Атасу – Алашаңқай құбырларына иелік етеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1. ЖАЛПЫ АҚПАРАТ (жалғасы)

Компания табиғи монополист болып табылады және тиісінше Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетінің (бұдан әрі – «ТМРК» немесе «ТМРБЖТҚҚК») реттеу нысаны болады. ТМРК тариф есеп-қисабының әдіснамасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ішінде мұнай тасымалдау тарифтік ставкаларын бекіту үшін жауапты.

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу мақсатында магистралдық құбырлармен мұнай тасымалдау қызметі және Қазақстан Республикасы төңірегінен шет аймаққа экспорттау табиғи монополиялық реттеу саласына кірмейді.

ТМРБЖТҚҚК бұйрығына сәйкес ішкі нарыққа мұнай айдау жөніндегі шекті тариф 2019 жылы 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.721,72 теңгені құрайды. ТМРК 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап 1.000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 4.716,62 теңге мөлшерінде уақытша өтемдік тариф бекітті.

2018 жылғы 1 сәуірден бастап қолданылатын Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспортқа мұнай айдау тарифі 1000 километрге 1 тонна үшін ҚҚС-сыз 6.398,92 теңгені құрайды.

«Тұймазы – Омбы – Новосібір-2» қазақстандық магистралды мұнай құбырының учаскесі арқылы транзит мақсатында мұнайды айдау тарифі 1.000 километрге 1 тонна үшін 4.292,4 теңгені 2018 жылғы 1 сәуірден бастап құрайды.

Ресей мұнайын Қазақстан Республикасы аумағы арқылы Қытай Халық Республикасына Ресей Федерациясының шекарасы – Қазақстан Республикасының шекарасы (Прииртышск) – Атасу (Қазақстан Республикасы) – Алашанқай (Қытай Халық Республикасы) бағыты бойынша тасымалдау тарифі 1 тоннаға 4,23 АҚШ долларын құрайды (Прииртышск – Атасу учаскесінде) (2018 жылда: 1 тоннаға 3,11 АҚШ долларын).

Негізінде тарифтер іске қосылған активтерге капитал құнын қайтаруға негізделеді. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялардың қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес тарифтер қызметтерді көрсету үшін қажетті шығындардың құнынан төмен бола алмайды және табиғи монополия субъектісінің тиімді қызмет етуін қамтамасыз ететін пайда алу мүмкіндігін есепке алу керек.

Осы жеке қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директордың (Басқарма төрағасының) міндетін атқарушысы мен бас бухгалтер 2020 жылдың 16 наурызында қол қойды.

2. ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ НЕГІЗІ

Компанияның осы жеке қаржылық есептілігі Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына (бұдан әрі – «ҚЕХС») сәйкес Қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттары кеңесі (бұдан әрі – «ҚЕХС жөніндегі кеңес») бекіткен редакцияда дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік қайта бағаланған құны бойынша есептелетін негізгі құралдарды және есеп саясатында және осы жеке қаржылық есептіліктің ескертпелерінде көрсетілген басқа баптарды қоспағанда бастапқы құны бойынша бағалау қағидатына сәйкес дайындалған.

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ал барлық сома басқаша көрсетілген жағдайларды қоспағанда, тұтас мыңдыққа дейін дөңгелектеп алынған.

Жеке қаржылық есептілікте алдыңғы кезең үшін салыстырмалы ақпарат берілген.

Осы жеке қаржылық есептілік Компанияның және оның еншілес ұйымдарының шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті Компанияның Директорлар Кеңесінің ішкі аудит Комитеті басып шығаруды мақұлдады және бас директордың (Басқарма төрағасының) міндетін атқарушы мен бас бухгалтер 2020 жылдың 16 наурызында қол қойды. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің көшірмесін Компанияның корпоративтік ғаламтор-ресурсінен алуға болады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ****3.1 Еншілес ұйымға инвестициялар**

Еншілес ұйымға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда өзіндік құн бойынша есепке алынады.

Әр есепті күнге Компания еншілес ұйымға инвестицияның құнсыздану мүмкіншіліктерін бағалайды. Егер сондай белгілер анықталса, Компания инвестицияның құнсыздану құнын еншілес ұйымның өтеу құны мен оның теңгерімдік құнының айырмашылығы ретінде есептейді және жиынтық кіріс туралы есепте тиісті шығынды таниды.

3.2 Бірлескен қызметке қатысу

Бірлескен кәсіпорындардағы инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте құнсыздануды алып тастағанда бастапқы құн бойынша есепке алынады. *1-ескертпеде* көрсетілгендей, Компания екі бірлескен кәсіпорынға қатысады: ҚҚҚ мен МұнайТас (*9-ескертпе*).

3.3 Шетел валютасын қайта есептеу

Осы жеке қаржылық есептілік теңгемен берілген, ол қызмет ететін валюта және Компанияны есептілігін таныстыратын валюта болып табылады.

Операциялар мен қалдықтар

Шетел валютасындағы операцияларды бастапқыда өздерінің қызмет ететін валютасында операция тану көрсеткіштерін қанағаттандыратын күнге қолданылатын валюта бағамы бойынша ескеріледі.

Шетел валютасындағы монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы қызмет ететін валютасы спот-бағамымен қайта есептеледі.

Монетарлық баптарды өтеу және қайта есептеу кезінде туындайтын барлық бағамдық айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепке кіргізіледі.

Тарихи құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар бастапқы мәмілелер жасау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Әділ құн негізінде шетел валютасында бағаланатын монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданыстағы бағам бойынша қайта есептеледі. Монетарлық емес баптарды қайта есептеу кезінде туындайтын пайда мен залал баптың әділ құны (яғни баптар бойынша бағамдық айырмалар, өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылған әділ құнның өзгерісінен болған пайдалар немесе залалдар тиісінше өзге де жиынтық кіріс немесе пайда не залал құрамында танылады) өзгерісі нәтижесінде болған пайданы немесе залалды тану қағидаттарына сәйкес есептеледі.

Валюта айырбастау бағамдары

Қазақстан қор биржасында (бұдан әрі – «ҚҚБ») белгіленген орташа өлшенген айырбас бағамдары Қазақстан Республикасындағы ресми айырбас бағамдары ретінде пайдаланылады.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін орташа өлшенген айырбас бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жылғы	2018 жылғы
АҚШ доллары	382,87	345,04
Ресей рублі	5,92	5,50
Еуро	428,61	406,88

31 желтоқсанға ҚҚБ белгілеген валюта айырбастау бағамдары келесіні құрады:

<i>Теңге</i>	2019 жыл	2018 жыл
АҚШ доллары	382,59	384,20
Ресей рублі	6,16	5,52
Еуро	429,00	439,37

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.4 Активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімдіге жіктеу

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте Компания активтер мен міндеттемелерді айналымды/қысқа мерзімді және айналымнан тыс/ұзақ мерзімді жіктеу негізінде көрсетеді. Актив айналымды болып табылады, егер:

- оны іске асыру болжанса немесе ол сатуға немесе қарапайым операциялық кезең аясында тұтынуға арналса;
- ол негізінен сату мақсатына арналса;
- оны есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде іске асыру болжанса; немесе
- есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу үшін, оны айырбастауға немесе пайдалануға қатысты шектеулерді қоспағанда, ақша қаражаттарын немесе олардың баламаларын білдірсе.

Барлық өзге активтер айналымнан тыс ретінде жіктеледі.

Міндеттеме қысқа мерзімді болып табылады, егер:

- оны қалыпты операциялық кезең аясында өтеу болжанса;
- ол негізінен сауда мақсатында ұсталса;
- ол есепті кезең аяқталғаннан кейін он екі ай ішінде өтеуге жатса; немесе
- Компанияда есепті кезең аяқталғаннан кейін кемінде он екі ай ішінде міндеттемелерді өтеу мерзімін ұзарту сөзсіз құқығы болмаса.

Компания өзге барлық міндеттемелерді ұзақ мерзімді ретінде жіктейді.

Мерзімі ұзартылған салық активтері мен міндеттемелері айналымнан тыс/ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелер ретінде жіктеледі.

3.5 Әділ құнды бағалау

Әділ құн бағалау күніне нарық қатысушылары арасында қалыпты тәртіпте жасалатын мәміле аясында активтерді сату үшін алынатын немесе міндеттемелерді беру үшін төленетін баға болып табылады. Әділ құн бағасы активтерді сату немесе міндеттемелерді беру жөніндегі мәміле келесі түрде болып өтуін болжайды:

- не осы актив немесе міндеттеме үшін негізгі нарықта;
- не негізгі нарық болмаған жағдайда осы актив немесе міндеттеме үшін неғұрлым қолайлы нарықта.

Компания негізгі немесе неғұрлым қолайлы нарыққа қол жеткізуі тиіс. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны жорамалдарды пайдалану арқылы бағаланады, оларды нарық қатысушылары активтің немесе міндеттеменің бағасын айқындау кезінде пайдалануы мүмкін, бұл орайда нарық қатысушылары өзінің озық мүдделерінде әрекет етеді.

Қаржылық емес актив әділ құнының бағасы не активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдалану жолымен немесе осы активті ең жақсы және неғұрлым тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату нәтижесінде нарық қатысушысының экономикалық пайдасын еселеу мүмкіндігін ескереді. Компания бағалаудың пайда болған жағдаяттарында қолайлы және әділ құнын бағалау үшін жеткілікті деректерге қол жетімді бағалау әдістемелерін пайдаланады, бұл орайда бақыланатын орынды бастапқы деректерді мейлінше көп және бақыланбайтын бастапқы деректерді мейлінше аз пайдаланады.

Әділ құны жеке қаржылық есептілікте бағаланатын немесе жеке қаржылық есептілікте көрсетілетін барлық активтер мен міндеттемелер тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде әділ құн көздерінің төменде сипатталған сатылары аясында жіктеледі:

- 1-деңгей – барабар активтер немесе міндеттемелер бойынша белсенді нарықтағы бағалардың нарықтық белгіленуі бойынша (қандай да бір түзетулерсіз);
- 2-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама бақыланатын болып табылатын баға үлгісі;

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.5 Әділ құнды бағалау (жалғасы)

- 3-деңгей – сатының ең төменгі деңгейіне жататын әділ құнын бағалау үшін маңызды бастапқы деректер нарықта бақыланабайтын болып табылатын баға үлгісі.

Жеке қаржылық есептілікте кезеңдік негізде қайта бағаланатын активтер мен міндеттемелер жағдайында әр есепті кезеңнің аяғына жіктемені (тұтас алғанда әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайтадан талдай отырып Компания оларды саты көздері деңгейлері арасында ауыстыру қажеттілігін анықтайды.

Әр есепті кезеңге Компанияның есеп саясатына сәйкес қайта талдау және қайта бағалау қажет болатын активтер мен міндеттемелер құнының өзгерістерін Компания талдау жүргізеді. Осындай талдау аясында Компания соңғы бағалау кезінде қолданылған негізгі бастапқы деректерді бағалау кезінде пайдаланылатын ақпаратты шарттармен және өзге де орынды құжаттармен салыстыру жолымен тексереді. Компания және сыртқы бағалаушылар әр актив пен міндеттеменің әділ құнының өзгерісін өзгерістің негізділігін айқындау мақсатында тиісті сыртқы көздермен салыстырады.

Әділ құн туралы ақпаратты ашу мақсатында Компания активтер мен міндеттемелерді олардың сипаты, оларға тән сипаттама мен тәуекелдер, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген әділ құн көздері сатысының қолданылатын деңгейі негізінде жіктейді.

Негізгі құралдар әділ құнын талдау және оны анықтау әдістері туралы қосымша ақпарат *4 және 5-ескертпелерде* келтірілген.

3.6 Айналымнан тыс активтер, сатуға арналған деп жіктелген активтер және тоқтатылған қызмет

Компания айналымнан тыс активтерді және шығатын топтарды, егер олардың теңгерімдік құны негізінен оларды ұзақ пайдалану нәтижесінде емес, оларды сату арқылы өтелуге жатса, сату үшін жіктейді. Айналымнан тыс активтер және шығу топтары, сатуға арналған деп жіктелген, мына екі мәnnің – теңгерімдік құнның және сатуға арналған шығындарды шегергендегі әділ құнның кішісі бойынша бағаланады. Сатуға арналған шығындар қосымша шығындар болып табылады, тікелей активтердің шығарылуына жататын (немесе топтың шығарылуы), өзіне қаржы шығындарын және пайдаға салынатын салық бойынша шығыстарды қамтымайды.

Объектіні сату үшін ұсталатын ретінде жіктеу өлшемі, егер сату мүмкіндігі жоғары, ал актив немесе шығу тобы өзінің ағымдағы күйінде жедел сатылуы мүмкін болған жағдайда сақталған болып есептеледі. Сатуды жүзеге асыру үшін қажетті іс-әрекеттер сатуға байланысты елеулі өзгерістердің, сондай-ақ сатуды болдырмаудың шағын мүмкіндігін көрсетуі тиіс. Басшылық активтерді сату жоспарын іске асыру үшін жауапкершілікті өз мойнына алу керек және сатудың жіктелу күнінен бастап бір жыл ішінде аяқталатындығына ниеті болуы керек.

Сатуға арналған ретінде жіктелгеннен кейін негізгі құралдар мен материалдық емес активтер амортизациялауға жатпайды.

Сатуға арналған ретінде жіктелген активтер мен міндеттемелер қаржы жағдайы туралы есепте айналымды/қысқа мерзімді баптар ретінде жеке ұсынылады.

Шығатын топ тоқтатылған қызмет ретінде мына жағдайда жіктеу өлшемдерін қанағаттандырады, егер шығып қалған ұйымның құрамдасы болса не сатуға арналған ретінде жіктелсе және:

- қызметтің жеке негізгі бағыты немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді білдірсе;
- қызметтің жеке негізгі бағытын немесе қызмет жүзеге асырылған ірі географиялық өңірді шығаруды жүзеге асыру жөніндегі бірыңғай үйлестірілген жоспарға енгізілген; не
- тек қана қайта сату үшін сатып алынған еншілес ұйым болса.

Тоқтатылған қызмет жалғастырылатын қызмет нәтижелерінен шығарылады және жиынтық кіріс туралы есепте тоқтатылған қызметтен салық салудан кейінгі пайда немесе залал ретінде жеке бап болып көрсетіледі.

Қосымша ақпаратты ашу *18-ескертпеде* ұсынылған. Жеке қаржылық есептілікке қатысты барлық өзге ескертпелер өзіне ағымдағы қызметке жататын соммасын қамтиды, егер басқасы көрсетілмесе.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.7 Негізгі құралдар

Негізгі құралдар бастапқыда өзіндік құны бойынша есепке алынады. Кейінгі есепке алу жинақталған амортизацияны (жерден, технологиялық мұнайдан және аяқталмаған құрылыстан басқа) және қайта бағалау болған жағдайда, және танылған құнсызданудан болатын залалдарды шегергендегі әділ құны бойынша жүргізіледі.

Компания артық технологиялық мұнай анықтағанда, нәтижесінде алынған объект актив анықтамасын қанағаттандыратындылығын анықтайды, және егер солай болса, пайда болған активті негізгі құрал ретінде таниды. Бастапқы тану кезінде негізгі құрал нөлдік құн бойынша бағаланады және әрбір есепті күнге қайта бағаланады.

Компания өзінің негізгі құралдарын оларды ауыстырудың нарықтық құнына дейін қайта бағалау жүргізу үшін кезеңімен тәуелсіз сарапшыларды тартады. Негізгі құралдарды қайта бағалау есебін жүргізу саясатына сәйкес әр 3 жылда (әділ құнның өзгеруіне байланысты кезең бойында қайта бағаланатын технологиялық мұнайды қоспағанда) қайта бағаланған активтің әділ құны оның теңгерімдік құнынан елеулі айырмашылығы болмағанына сенімділікті қамтамасыз ету үшін жүзеге асырылады.

Қайта бағалаудан құнның өсуі өзге де жиынтық кіріс құрамында көрсетіледі және меншік капиталдың құрамына кіретін активтерді, оның осы активтің құнын қайта бағалау салдарынан болған және пайда немесе залал құрамында бұрын жасалған қайта бағалау салдарынан танылған мұндай активтерді қайта бағалаудан болған залалды қалпына келтіретін бөлікті қоспағанда, активтерді қайта бағалау резерві қорының артуына жатады. Қайта бағалаудан болатын залал оның бұрын активті қайта бағалау резерві қорының құрамында танылған осы актив бойынша оның қайта бағалауын тікелей кемітетін бөлігін қоспағанда пайда немесе залал құрамында танылады.

Активтің қайта бағаланған теңгерімдік құны негізінде есептелген амортизация мен активтің бастапқы құны негізінде есептелген амортизация арасындағы айырмашылық активтерді қайта бағалау резервінен жыл сайын бөлінбеген пайдаға ауыстырылады. Сонымен қатар қайта бағалау күніне жинақталған амортизация және құнсыздану активтің жалпы теңгерімдік құнын бір мезгілде азайта отырып алынып тасталады және одан кейін таза сома активтің қайта бағаланған құнына дейін жете бағаланады. Актив шығарылған кезде нақты шығарылатын активке жататын қайта бағалау резерві бөлінбейтін пайдаға көшіріледі.

Негізгі құралдардың құнына капиталдандыру белгісі орындалатын жабдықтар бөліктерін ауыстыру құны және ұзақ мерзімді құрылыс жобалары бойынша қарыз жөніндегі шығындар кіреді. Белгілі бір уақыт аралығында негізгі құралдардың маңызды құраушыларын ауыстыру қажет болған жағдайда, Компания осындай құраушыларды өздеріне сәйкес дербес пайдалы қолдану мерзімдері бар жеке активтер ретінде таниды. Солай сияқты басты техникалық тексеріс кезіндегі шығыстардың тану критерийлері болса, жабдықтарды ауыстыру ретінде негізгі құралдардың теңгерімдік құны бойынша танылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге арналған өзге барлық шығын пайда немесе залал құрамында танылады.

Актив пайдаланылғаннан кейін оны пайдаланудан шығару бойынша күтілетін шығындардың келтірілген бағасы келешек шығындарға резервті тану критерийлері орындалатын болса, тиісті активтің бастапқы бағасына қосылады. Активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу бойынша танылған резерв туралы толық ақпарат 4 және 26 ескертпелерде ашылған.

Амортизация желілік әдіспен активтерді пайдалы қолданудың бағалау мерзімі ішінде келесі түрде есептеледі:

	Жылдар
Ғимараттар мен құрылыс	5-50
Машиналар мен жабдық	3-30
Құбырлар мен өзге де көлік активтері	5-30
Өзге де	2-10

Компанияның Есеп саясатына сәйкес технологиялық мұнай, аяқталмаған құрылыс және жер амортизацияланбайды.

Бұрын танылған негізгі құралдарды немесе олардың маңызды құрауыштарын тануды доғару олар шығарылған кезде немесе егер келешекте осы активті пайдаланудан немесе шығарудан экономикалық тиімділік алу күтілмеген жағдайда болады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.7 Негізгі құралдар (жалғасы)

Активті тануды доғару нәтижесінде туындайтын кіріс немесе шығыс (активтің шығуынан және теңгерімдік құнынан болатын таза түсімдер арасындағы айырмашылық ретінде есептелген) активті тану доғарылған есепті жыл үшін пайдаға және залалға кіргізіледі.

Таратылу құны, активтерді пайдалы қолдану мерзімі және негізгі құралдардың амортизациялау әдістері әрбір жылдық есепті кезеңнің аяғында талданады және қажетіне қарай келешекті негізде түзетіледі.

3.8 Материалдық емес активтер

Жеке сатып алынған материалдық емес активтер бастапқы танылған кезде бастапқы құны бойынша бағаланады. Бизнесті біріктіру кезінде сатып алынған материалдық емес активтердің бастапқы құны сатып алу күніндегі әділ құны болып табылады. Бастапқы танудан кейін материалдық емес активтер жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған жинақталған залалды шегергенде (олар болған ретте) бастапқы құны бойынша есептеледі. Компания ішінде жүргізілген материалдық емес активтер өнім әзірлеуге арналған капиталдандырылған шығындарды қоспағанда, капиталдандырылмайды және тиісінше шығыс туындаған есепті кезең үшін пайда мен залал құрамында көрсетіледі.

Материалдық емес активтердің пайдалы қолдану мерзімі шектеулі.

Пайдалы қолдану шектеулі мерзімі бар материалдық емес активтер осы мерзім ішінде амортизацияланады және егер осы материалдық емес активтің құнсыздану белгілері болса, құнсыздану мәніне бағаланады. Амортизация активтер қызметінің бағаланған пайдалы мерзімі үшін тік желілік әдіс негізінде есептеледі. Материалдық емес активтер негізінен жеті-он жыл ішінде амортизацияланады. Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес актив үшін амортизацияны есептеу кезеңі мен әдісі кем дегенде әр есепті кезеңнің аяғында қайта қаралады. Активке кіргізілген келешек экономикалық тиімділікті пайдалы қолданудың болжалды мерзімінің немесе тұтынудың болжалды құрылымының өзгерісі тиісінше амортизация кезеңін немесе есептеу әдісін өзгертеді және есепке алу бағаларының өзгерісі ретінде ескеріледі.

Пайдалы қолдану мерзімі шектеулі материалдық емес активтің амортизациясына арналған шығындар жиынтық кіріс туралы есепте материалдық емес активтер қызметіне сәйкес шығыстар санатында танылады.

Материалдық емес активтерді танудың тоқтатылуынан болатын кіріс немесе шығыс активтің шығуынан болатын таза түсім және активтің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық ретінде өлшенеді және осы активті тану тоқтатылған кездегі жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есепті күнге Компания активтің мүмкін болатын құнсыздану белгілері болуын айқындайды. Егер осындай белгілер орын алса немесе егер активті құнсыздануға жыл сайынғы тексеру талап етілсе, Компания активтің өтеу құнына бағалау жүргізеді. Активтің немесе ақша ағынын туындатушы бөлімше (бұдан әрі – «ААТБ») өтеу құны – мына шамалардың ең үлкені: сатуға арналған шығындарды шегергенде активтің (ААТБ) әділ құны және активті (ААТБ) пайдалану құндылығы.

Актив негізінен басқа активтер немесе активтер тобы тудыратын ағындарға тәуелсіз ақша қаражаты ағындарын тудырмайтын жағдайларды қоспағанда өтеу құны жеке актив үшін айқындалады. Егер активтің немесе ААТБ-ның теңгерімдік құны оның өтеу құнынан артып кетсе, актив құнсызданған деп саналады және өтеу құнына дейін есептен шығарылады. Пайдалану құндылығын бағалау кезінде келешек ақша ағындары активке тән ақшаның және тәуекелдің уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салғанға дейінгі дисконттау мөлшерлемесі бойынша дисконтталады.

Сатуға арналған шығындарды шегергенде әділ құнын анықтау кезінде жуық арадағы нарықтық мәмілелер ескеріледі (егер ондайлар орын алса). Олар болмаған ретте бағалаудың тиісті үлгісі қолданылады. Бұл есептер бағалау коэффициенттерімен, акциялардың нарығында еркін айналыстағы бағаларды белгілеумен немесе әділ құнның өзге де қол жетімді көрсеткіштерімен расталады.

Компания құнсыздану сомасын Компанияның жеке активтер жатқызылатын әр ААТБ үшін жеке дайындалатын нақты жоспарлары және болжау есептерін ескере отырып айқындайды. Бұл жоспарлар мен болжау есептері әдетте бес жылға жасалады. Неғұрлым ұзақ кезеңдер үшін өсудің ұзақ мерзімді қарқыны есептеледі, ол бесінші жылдан кейінгі келешек болжауды ақша ағындарына қатысты қолданылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.9 Қаржы емес активтердің құнсыздануы (жалғасы)

Жалғасып отырған қызметтің құнсыздануынан (қорлардың құнсыздануын қоса есептегенде) болатын залалдар қайта бағалау өзге де жиынтық кіріс құрамында танылған, гудвилді қоспағанда, бұрынғы қайта бағаланған негізгі құралдарды қоспағанда, құнсызданған актив қызметіне сәйкес шығыстар санаты құрамындағы жиынтық кіріс туралы есебінде танылады. Бұл жағдайда құнсызданудан болған залалдар да бұрын жүргізілген қайта бағалау сомасы шегінде өзге де жиынтық кіріс құрамында танылады.

Әрбір есепті күнге Компания бұрын активтің құнсыздануынан болған деп танылған залалдардың енді жоқ екендігінің немесе қысқарғандығының белгілері бар не жоқ екендігін анықтайды. Егер мұндай белгі бар болса, Компания активтің немесе ААТБ-ның өтелу құнын есептейді. Кейінгі құнсызданудан болған деп танылған залалдардан бері активтің өтеу құнын анықтау үшін қолданылған жорамалдар өзгерілген жағдайда ғана бұрын құнсызданудан болған деп танылған залалдар қалпына келтіріледі. Қалпына келтіру активтің теңгерімдік құны оның өтеу құнынан асып кетпеуімен, сондай-ақ амортизацияны шегеріп тастағанда теңгерімдік құнынан аспауымен шектелген, бұл актив егер алдыңғы жылдары құнсызданудан болған залал деп танылмаған жағдайда, теңгерімдік құны бойынша танылуы мүмкін.

Құнды бұлайша қалпына келтіру актив қайта бағаланған құны бойынша есептелген жағдайларды қоспағанда, пайдалар мен залалдарда танылады. Соңғы жағдайда құнды қалпына келтіру құнның қайта бағалаудан болған өсуі ретінде ескеріледі.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы туралы ақпарат 4 және 5-ескертпелерде көрсетілген.

3.10 Қаржы активтері

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық активтер бастапқы тану кезінен кейін амортизацияланған құн бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктеледі.

Бастапқы тану кезінде қаржылық активтерді жіктеу қаржылық актив бойынша ақша ағыны шартымен көзделген сипаттамаға және осы активтерді басқару үшін Компания қолданатын бизнес-үлгіге байланысты болады. Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешекті қоспағанда, Компания бастапқыда қаржылық активтерді пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланбайтын қаржылық активтер жағдайында мәміле бойынша шығындар сомасына ұлғайтылған әділ құн бойынша бағалайды.

Қаржыландырудың елеулі компонентін қамтымайтын немесе Компания практикалық сипаттағы ықшамдауды қолданған сауда дебиторлық берешек «Сатып алушылармен жасалған шарттар бойынша түсім» ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес айқындалған мәміле бағасы бойынша бағаланады.

Қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша жіктеу және бағалау үшін бұл активтің шарттық талаптары қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне «қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер» болып табылатын ақша ағынын алуды қарастыруы қажет. Мұндай бағалау SPPI-тест деп аталады және әр құрал деңгейінде жүзеге асырылады.

Компания қаржылық активтерді басқару үшін қолданатын бизнес-модель ақша ағындарын өндіру мақсатында Компания өзінің қаржылық активтерін басқаратын тәсілді сипаттайды. Бизнес-модель ақша ағыны шартпен көзделген ақша ағынын алу, қаржылық активтерді сату немесе екеуінің де салдары бола алатындығын айқындайды.

Заңнамамен немесе белгілі бір нарықта қабылданған қағидалармен («стандарттық жағдайлардағы» сауда) белгіленетін мерзімде активтерді жеткізуді талап ететін қаржылық активтерді сатып алу немесе сату бойынша барлық мәмілелер мәміле жасалған күнге, яғни Компания активті сатып алу немесе сату міндеттемесін өзіне алған күнге танылады.

Компанияның қаржылық активтері ақша қаражаттарын, банк салымдарын, сауда және өзге де дебиторлық берешекті және облигацияларға инвестицияны қамтиды.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.10 Қаржы активтері (жалғасы)

Кейінгі бағалау

Кейінгі бағалау мақсатында қаржылық активтер төрт санатқа жіктеледі:

- амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар);
- тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Бұл санат Компания үшін ең орындысы болып табылады. Компания мынандай екі шарт орындалғанда қаржылық активтерді амортизацияланған құн бойынша бағалайды:

- қаржылық активтер шартпен қарастырылған ақша ағынын алу мақсатында ұстап қалу болып табылатын бизнес-модель аясында ұсталынатын; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер кейін тиімді проценттік мөлшерлеме әдісін пайдаланумен бағаланады және оларға құнсыздануға қатысты талаптар қолданылады. Пайда немесе залал активті, оның модификациясын тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда пайда немесе залал құрамында танылады.

Компания амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санатына сауда және өзге де дебиторлық берешекті және кредит мекемелеріндегі құралдарды (банк салымдары, ақша қаражаттары және олардың баламалары) жатқызады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер санаты саудаға арналған қаржылық активтерді, Компанияның қалауы бойынша бастапқы тануда пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша немесе міндетті түрде әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерді қамтиды.

Қаржылық активтер жақын болашақта сату мақсатында сатып алынған болса, онда олар саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Туынды құралдар, жеке кіріктірме туынды құралдарды қоса алғанда, олар Компанияның қалауы бойынша тиімді хеджирлеу құралдары ретінде айқындалған жағдайларды қоспағанда, саудаға арналғандар ретінде жіктеледі. Ақша ағындары қарыздың негізгі сомасы және проценттер есебіне ерекше төлемдер болып табылмайтын қаржылық активтер пайдаланылған бизнес-үлгіге қарамастан пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеледі және бағаланады.

Пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер әділ құн бойынша қаржылық жағдай туралы есепте ескеріледі, ал олардың әділ құнын таза өзгерту пайда немесе залал туралы есепте танылады.

Компания бұл санатқа «DSFK арнайы қаржы компаниясы» ЖШС-ның облигацияларын жатқызады (19-ескертпе).

Жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеумен өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер (борышқорлық құралдар)

Компания келесі екі шарт орындалғанда борышқорлық құралдарды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалайды:

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**3.10 Қаржы активтері (жалғасы)***Кейінгі бағалау*

- мақсаты шартпен қарастырылған ақша ағынын алу да қаржылық активтерді сату да болып табылатын бизнес-модель аясында қаржылық актив ұстап қалынғанда; және
- қаржылық активтің шарттық талаптары бойынша борыштың негізгі сомасын және осы борыштың негізгі соманың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне ерекше төлемдер болып табылатын ақша ағындарын көрсетілген күнде алуды көздегенде.

Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борышқорлық құралдар жағдайында проценттік кіріс, валюталық бағамдарды қайта бағалау және құнсызданудан залалдар немесе осындай залалдарды қайта қалпына келтіру пайда немесе залал туралы есепте танылады және амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер жағдайындағыдай есептеледі. Әділ құнның қалған өзгерістері өзге жиынтық кіріс құрамында танылады. Тану тоқтатылған жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында танылған әділ құн өзгерісінің жинақталған сомасы пайда немесе залал құрамында қайта жіктеледі.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тану тоқтатылған кезде жинақталған пайда мен залалды кейінгі қайта жіктеусіз өзге жиынтық кіріс арқылы ұйымның қалауымен әділ құн бойынша бағаланатындар ретінде жіктелген қаржылық активтер (үлестік құралдар)

Бастапқы тану кезінде Компания өз қалауы бойынша, кейін одан бас тарту құқығысыз, егер инвестицияларды үлестік құралдар «Қаржы активтері: ұсыну» ҚЕХС (IAS) 32 сай меншік капиталдың мәніне сәйкес келсе және сатуға арналмаса оларды өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Осындай жіктеу туралы шешім әр құрал бойынша бөлек қабылданады.

Осындай қаржы активтері бойынша пайда мен залалдар ешқашан пайда немесе залал құрамына қайта жіктелмейді. Егер дивидендтерді алу құқығы белгілі болса, Компания осындай түсуден қаржы активі құнының бөлігін өтеп беру ретінде алатын пайданы қоспаған жағдайда дивидендтер пайда немесе залал туралы есепте өзге кіріс ретінде құпталады. Бұл жағдайда мұндай пайдалар өзге жиынтық кірістің құрамында көрсетіледі. Компанияның қалауы бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген үлестік құралдар, құнсыздану мәніне бағаланбайды.

Компанията бұл санаттағы қаржылық активтер жоқ.

Тануды тоқтату

Қаржы активінің (немесе қолданылу ретіне қарай – қаржы активінің бөлігі немесе осындай қаржы активтері тобының бөлігі) тануы доғарылады (яғни Компанияның қаржылық жағдайы туралы жеке есебінен шығарылады), егер:

- активтен ақша ағынын алу құқығының қолданылу мерзімі аяқталса;
- Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің құқығын берсе не алынатын ақша ағынын толық көлемде және «транзиттік» келісім бойынша айтарлықтай кідіртусіз үшінші тарапқа төлеуге өзіне міндеттеме алса; және не (а) Компания активтен болатын барлық тәуекел мен табысты берсе, не (б) Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, бірақ осы активке бақылауды берсе.

Егер Компания активтен ақша ағынын алуға өзінің барлық құқығын берсе не транзиттік келісім жасаса, ол меншік құқығына байланысты тәуекелдер мен табысты сақтап қала алған-алмағанын және, егер сақтап қала алған болса, онда қандай көлемде екендігін бағалайды. Егер Компания активтен болатын барлық тәуекелдер мен табысты бермесе және өзінде сақтамаса, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, берілген актив Компания берілген активке өзінің қатысуын жалғастыруы дәрежесінде әрі қарай танылады.

Бұл жағдайда Компания сонымен қатар тиісті міндеттемені таниды. Берілген актив пен тиісті міндеттеме Компания сақтаған құқық пен міндеттемені көрсететін негізде бағаланады. Берілген активке кепілдік нысанындағы жалғасқан қатысу активтің бастапқы теңгерімдік құны немесе Компаниядан талап етілуі мүмкін төлемнің ең жоғары сомасы өлшемдердің ең кішісі бойынша танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.11 Қаржы активтерінің құнсыздануы

Сондай-ақ қаржы активтерінің құнсыздануы туралы толық ақпаратты ашу мына ескертпелерде берілген:

- маңызды есепке алу пайымы, бағалау мәндері жорамалдар (4-ескертпе);
- сауда және өзге де дебиторлық берешек (12-ескертпе);
- банк салымдары (16-ескертпе);
- ақша қаражаттары және олардың баламалары (17-ескертпе).

Компания пайда немесе шығын арқылы әділ құнмен бағаланбаған барлық қарыздар мен басқа да борыштық қаржылық активтер бойынша күтілетін несиелік шығындардың (КНШ) бағалау резервін көрсетеді. КНШ келісімшарт бойынша ұйымға тиесілі күтілетін ақша ағыны мен Компаниямен алынатын барлық ақша ағындарының арасындағы айырма ретінде есептеледі. КНШ кредиттік рейтингісімен ұқсас құрал үшін бастапқы тиімді проценттік мөлшерлемеге тең келетін мөлшерлеме бойынша дисконтталады.

КНШ екі кезеңде танылады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғаймаған қаржы құралдары үшін келесі 12 ай ішінде (12 айлық КНШ) дефолт салдарынан пайда болуы күтілетін несиелік шығындарға қатысты шығындар үшін бағалық резерв жасалады. Бастапқы тану кезінен несиелік тәуекелі едәуір ұлғайған қаржы құралдары үшін дефолттың басталу мерзіміне қарамастан осы қаржы құралының қалған қолдану мерзімінің ішінде күтілетін несиелік шығындарға қатысты (барлық мерзімге КНШ) залалдар үшін бағалық резерв жасалады.

Компания шарт бойынша сауда дебиторлық берешектер мен активтерге қатысты КНШ-ты есептеген кезде жеңіл тәсіл қолданады. Яғни, Компания несиелік тәуекелдің өзгеруін бақыламайды, оның орнына барлық мерзімге КНШ-ға тең сомада шығындар үшін әр есептік күнге бағалау резервін мойындайды. Компания несиелік шығындардың пайда болуындағы бұрынғы тәжірибені ескеріп дайындалған, қарыз алушы үшін өзгеше факторларды және жалпы экономикалық жағдайларды ескере отыра түзетілген бағалау резервінің үлгісін қолданды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде КНШ есептеді. 12 айлық КНШ – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын КНШ білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының несиелік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде КНШ-қа тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, несиелік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

3.12 Қаржылық міндеттемелер

Бастапқы тану және бағалау

Қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, несиелер және қарыз, кредиторлық берешек немесе тиімді хеджирлеу кезінде хеджирлеу құралы ретінде айқындалған туынды құралдар бастапқы тану кезінде қаржылық міндеттемелер ретінде жіктеледі.

Барлық қаржылық міндеттемелер бастапқыда олармен мәміле бойынша тікелей байланысты шығындар шегеріліп (қарыздар, несиелер және кредиторлық берешек жағдайында) әділ құны бойынша танылады.

Компанияның қаржылық міндеттемелері сауда және өзге де кредиторлық берешекті қамтиды.

Кейінгі бағалау

Қаржылық міндеттемелерді кейінгі бағалауы оларды былай жіктелуіне байланысты:

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.12 Қаржылық міндеттемелер (жалғасы)

Сауда және өзге де кредиторлық берешектер

Бастапқы танудан кейін сауда және өзге де кредиторлық берешектер тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып, амортизацияланған құны бойынша бағаланады. Мұндай қаржылық міндеттемелер бойынша кірістер мен шығыстар оларды тану доғарылғаннан кейін, сондай-ақ тиімді пайыздық мөлшерлеме қолданыла отырып амортизация есептелуіне қарай танылады.

Тануды доғару

Егер міндеттеме өтелген, жойылған немесе оның қолданылу мерзімі біткен болса, қаржылық міндеттеменің тануы доғарылады.

Егер бар қаржылық міндеттеме елеулі айырмашылығы бар шарттарда сол кредитордың алдында басқа міндеттемемен ауыстырылатын болса немесе егер бар міндеттеменің шарттары елеулі өзгерсе, мұндай ауыстыру немесе өзгерту бастапқы міндеттемені тануды доғару және жаңа міндеттемені тану ретінде ескеріледі, ал олардың теңгерімдік құнындағы айырма жиынтық кіріс туралы жеке есепте кіріс немесе шығыс ретінде ескеріледі.

3.13 Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелер өзара есепке алуға, ал қаржылық жағдай туралы жеке есепте берілген таза сома ұсынуға болады егер қазіргі кезде заңды қорғаумен қамтамасыз етілген танылған сомаларды өзара есепке алуға құқық болған кезде, сондай-ақ таза негізде есеп айырысуға не активтерді өткізіп, сонымен бір мезгілде міндеттемелерді өтеуге ниет болғанда жүзеге асырылады.

3.14 Қорлар

Қорлар екі өлшемнің ең азы бойынша бағаланады: бастапқы сатып алу құны және өткізудің таза құны.

Қорлардың бастапқы құны қорларды орнына жеткізумен және оларды ағымдағы күйге келтірумен байланысты күнделікті қызмет барысында шеккен барлық шығынды өзіне қамтиды.

Сатудың таза мүмкін құны өндірісті аяқтауға арналған есепті шығыстар мен өткізуге кеткен есепті шығындарын шегеріп тастап, кәдімгі күнделікті қызмет барысында сатудың есепті бағасы ретінде анықталады.

Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісін пайдалану арқылы айқындалады.

3.15 Ақша қаражаттары және олардың баламалары

Қаржы жағдайы туралы жеке есепте ақша қаражаттары және олардың баламалары кассадағы қолма-қол ақшаны, банктердегі ақша қаражаттарын, қысқа мерзімді банк салымдары, өтеудің бастапқы мерзімі үш айдан аспайтын басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестицияларды қамтиды.

Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы жекелеген есептің мақсаттары үшін ақша қаражаттары мен олардың баламалары өтелмеген банкілік овердрафттарды шегеріп тастағанда, жоғарыдағы анықтамаға сай, ақша қаражаттарынан және қысқа мерзімді банк салымдардан тұрады.

3.16 Резервтер

Егер Компанияның өткен оқиға нәтижесінде пайда болған ағымдық міндеттемесі болса (заңды немесе тәжірибеден шыққан); осы міндеттемені өтеу үшін қажет болатын экономикалық пайдадан айрылу ықтимал болса және осындай міндеттеме сомасының сенімді бағасын алу мүмкін болса, резервтер танылады. Егер Компания резервтің бір бөлігінің немесе барлығының өтемін алуды болжаса, мысалы, сақтандыру шарты бойынша, өтеу дербес актив ретінде танылады, бірақ тек өтеуді алу күмән туғызбайтын жағдайда. Резервке жататын шығыстар өтеуді шегеріп тастап, пайдалар мен залалдарда көрсетіледі.

Компания активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындарға қатысты резервті таниды. Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу шығындары бойынша резервтер есепті ақша ағынын пайдалануды есеп алған міндеттемелерді реттеуге жұмсалатын күтілетін шығындардың дисконтталған бағасы бойынша ескеріледі және тиісті актив бағасының бөлігі ретінде танылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.16 Резервтер (жалғасы)

Ақша ағындары активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі ағымдағы мөлшерлеме бойынша дисконтталады. Дисконттау әсері пайда болуына қарай шығындар шотына қарайды және жиынтық кіріс туралы есепте қаржы шығындары ретінде танылады.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша болашақ шығындар жыл сайын қайта қаралып отырады және қажеттілігіне қарай түзетіледі. Күтілетін болашақ шығындардағы немесе дисконттаудың қолданылатын мөлшерлемесіндегі өзгерістер актив бағасына қосылады немесе алынады (*4 және 26-ескертпелері*).

3.17 Қызметкерлерге сыйақылар

Компания өз қызметкерлеріне Компания мен өз қызметкерлері арасындағы Ұжымдық шарттарға және Жұмыс істемейтін зейнеткерлер және мүгедектерді әлеуметтік қолдау қағидаларына сәйкес зейнеткерлікке шыққанға дейін де және кейін де ұзақ мерзімді сыйақы ұсынады. Ұжымдық шарттар, аталған қағидалар, зейнеткерлікке шыққанда біржолғы жәрдемақы төлеуді, еңбекке жарамсыздық, мерейтой және қаза болу жағдайында қызметкерлерге материалдық көмек көрсетуді көздейді. Жәрдемақы алу құқығы әдетте қызметкердің зейнеткерлікке шыққанға дейін жұмысты жалғастыру қажеттігімен байланыстырылады.

Біржолғы жәрдемақыларды төлеу бойынша күтіліп отырған шығыстарды есептеу еңбек қызметі аяқталуы бойынша белгіленген төлемдері бар зейнетақылық жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің еңбек қызметі ішінде жүзеге асырылады. Белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша сыйақылар ұсыну құны «болжанатын шартты бірлік» әдісін пайдалана отырып айқындалады. Актуарлық пайда мен залал актуарлық болжамдардағы өзгерістердің әсерін де, актуарлық болжамдар мен нақты деректер арасындағы айырмашылықтарға байланысты өткен тәжірибенің әсерін де қамтиды. Басқа өзгерістер ағымдағы қызметтер құнын, бұрынғы қызметтер құнын және кадрлар қысқаруын немесе жасалған есеп айырысуларды қоса алғанда ағымдағы кезеңде танылады.

Зейнетақылық міндеттемелерді есепке алғанда қолданылған аса елеулі болжамдар – бұл дисконт мөлшерлемесі мен өлім-жітімді болжау. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әр жылы осындай міндеттемелер бойынша шегерім амортизациясы жиынтық кіріс туралы жеке есепте пайыздық шығыстар ретінде көрсетіледі. Өлім-жітімді болжау сыйақы төлеудің болашақ ағынын болжамдау үшін қолданылады, ол сонан соң міндеттемелердің таза келтірілген құнын алу үшін дисконтталады.

Актуарлық пайдалар мен залалдарды қамтитын қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау нәтижелерін Компания былай көрсетеді:

- еңбек қызметі аяқталғаннан кейінгі сыйақылар бойынша өзге де жинақталған кіріс арқылы. Одан кейінгі кезеңдерде қайта бағалау нәтижелері пайдалар мен залалдар құрамында қайта жіктеуге жатпайды;
- пайда мен залалдар арқылы өзге ұзақ мерзімді сыйақылар.

Таза пайыздар белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза-міндеттемелерге қатысты дисконттау ставкасын пайдалана отырып айқындалады. Компания жиынтық кіріс туралы жеке есепте (функция бойынша жіктеле отырып) «Өткізімнің өзіндік құны», «Жалпы және әкімшілік шығыстар» және «Қаржылық шығындар» баптары құрамында белгіленген төлемдері бар жоспар бойынша таза міндеттемелердегі көрсетілген өзгерістерді таниды:

- қызмет құны, ол өзіне ағымдағы қызмет құнын, өткен кезеңнің қызмет құнын қамтиды;
- таза пайыздық шығындар немесе кірістер.

Қызметкерлерге берілетін сыйақылар, бір жолғы жәрдемақылардан басқа, басқа ұзақ мерзімді сыйақылар ретінде қарастырылады. Осы сыйақылар бойынша есептелген шығыстар белгіленген зейнетақы жоспарларын есептеу кезінде қолданылатын әдіснаманы пайдалана отырып, қызметкердің еңбек қызметі барысында есептеледі.

Мұндай міндеттемелер жыл сайын тәуелсіз білікті актуарийлер тарапынан бағаланады.

Толығырақ ақпарат *4 және 21-ескертпелерде* ашылған.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану

Сатып алушылармен жасалған келісімшарттардан түсетін түсім тауарлар немесе қызметтерді бақылау сатып алушыға берілсе және Компания осындай тауарлар немесе қызметтерге айырбас құқығын алуды көздейтін өтемді көрсететін сомада бағаланады.

Компания пайда алуды көздейтін өзі жасаған шарттарды өзі принципал ма әлде агент пе дегенді анықтау мақсатында белгілі бір өлшемдерге сәйкес талдайды. Компания өз қызметтеріне комиссияны табыс ретінде танытын, Компания агент ретінде қатысатын көліктік экспедициялау шарттарын қоспағанда барлық осындай шарт бойынша (шарт бойынша өзіне міндеттеме алатын негізгі тарап болғандықтан тауарлар мен қызметтерді сатып алушыға тапсырғанға дейін бақылайды) принципал ретінде әрекет етеді деген қорытындыға келді.

Жеке қаржы есептілігінде Компанияның жалпы түсімді төмендегі түрлер бойынша таниды:

Тасымалдау бойынша қызметтер көрсету

Тасымалдау және ауыстырып құю қызметтерінен алынған кіріс есепті кезеңде тасымалданған мұнай мен судың нақты көлемі негізінде қызметтер көрсету кезінде танылады.

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету

Құбырларды пайдалану және техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерден түсетін түсімдер кезең ішінде іске асу арқылы танылады, өйткені сатып алушы Компанияның шарттық міндеттемелерін орындау барысында бір мезгілде тиімділікті алады және тұтынады.

Басқа да қызметтерді көрсету

Басқа да қызметтерді көрсетуден алынған кірістер оларды көрсету кезінде танылады.

Пайыздық кіріс

Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын барлық қаржы құралы және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, сондай-ақ өзге де жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын пайыздық кіріс немесе шығыс тиімді пайыздық ставка әдісін пайдалана отырып танылады.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржы құралының болжалды пайдалану мерзімі бойына немесе егер бұл орынды болса қаржы активінің немесе міндеттемесінің таза теңгерімдік құнына дейінгі ұзақтығы кемдеу кезеңіне күтілетін келешек төлемдерді немесе ақша қаражатының түсімін дәл дисконттайтын мөлшерлеме. Пайыздық кіріс жеке жиынтық кіріс туралы есепте қаржыландырудан алынған табыс ретінде көрсетіледі.

Дивидендтер

Дивидендтерден алынған кіріс Компанияның төлемді алуға құқығы белгіленгенде танылады (дивидендтер бекітілген күнге).

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс

Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлемнен алынатын кіріс «айда немесе төле» шартында мұнай тасымалдау қызметтерін көрсетуге арналған шарттарға сәйкес танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15 қолдану кезінде Компания келесіні назарға алады:

Ауыспалы өтеу

ҚЕХС (IFRS) 15 түсімнің көтеріңкі сомасын тануды болдырмау үшін есептік ауыспалы өтеуді шектеуді талап етеді.

Жеңілдіктердің, несиелердің, баға шегерімінің, ынталандырмалардың, нәтижелер үшін бонустардың немесе басқа ұқсас баптардың жоқтығына байланысты сатып алушыларымен жасалған шарттарда өтеудің ауыспалы бөлігі жоқ. Бұл жаңарту түсімді тануға әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.18 Түсімді және басқа да кірістерді тану (жалғасы)

Принципал немесе агент рөлі

ҚЕХС (IFRS) 15 сәйкес, Компания ескерілген тауарды немесе қызметті олар сатып алушыға/қызметтердің тапсырыс берушінің сатып алушысына тапсырылғанға дейін бақылайтындығын бағалауы қажет.

Компания түсім алуды көздейтін барлық шарттар бойынша принципал ретінде болатынын анықтады (себебі ол уәделескен қызметті оны тапсырыс берушінің немес тапсырыс берушінің сатып алушысының қабылдауына дейін бақылайды), тек көлік экспедиторлық қызметтерін көрсету бойынша шарттарды қоспағанда, онда Компания қызметтерді сатып алушының қабылдағанына дейін оны бақыламайтынын анықтады. Демек, ол көлік жөнелту қызметтерін көрсету шарттары бойынша принципал емес, агент болып табылады.

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер

Сатып алушылардан алынған алғытөлемдер келісімшарт бойынша міндеттемелер болып табылады. Келісімшарт бойынша міндеттемелер - бұл сатып алушыдан алынған өтемақы үшін Компанияның сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізу міндеттемесі. Егер Компания сатып алушыға тауар немесе қызметті жеткізуден бұрын, сатып алушы өтемақыны төлесе, төлем жасалу кезінде немесе төлем төленуге тиіс болған кезде келісімшарт міндеттемесі танылады (қайсысы бұрын болатынына қарай). Компания шарт бойынша өз міндеттемелерін орындаған кезде, келісімшарт міндеттемелері түсім ретінде танылады.

ҚЕХС (IFRS) 15-ке сәйкес Компания келісімшарттарда қаржыландырудың елеулі компоненттерінің бар болуын бағалауы тиіс.

Компания сатып алушылардан қысқа мерзімді алғытөлемдер алады. Олар алынған алғытөлемдердің ішінде көрсетіледі. Компания сатып алушыға уәде етілген қызметтерді беру мен сатып алушы мұндай қызметтерді төлейтін сәттің арасындағы уақыттың салыстырмалы түрде қысқа екенін анықтады. Сонымен, Компания бұл келісімшарттарда елеулі қаржы компоненті жоқ деген қорытындыға келді.

Жеке қаржылық есептілікке қойылатын талаптарға сәйкес, Компания экономикалық факторлардың кірістер мен ақша ағындарының сипатына, мөлшеріне, мерзімі мен белгісіздігіне қалай әсер ететінін көрсететін категориялар бойынша клиенттермен келісімдер бойынша танылған кірістер туралы ақпаратты егжей-тегжейлі сипаттайды. Толық кіріс туралы ақпарат 28-ескертпеде қарастырылған.

ҚЕХС (IFRS) 15 тану және өлшеу талаптары қаржылық емес активтерді (мысалы, негізгі құралдар мен материалдық емес активтер) шығарудан болған кірістер мен шығыстарды тануға және өлшеуге де қолданылады, егер мұндай жою әдеттегі қызметтің нәтижесі болмаса. Бұл өзгерістер Компанияның жеке қаржылық есебіне әсер еткен жоқ.

3.19 Салықтар

Ағымдағы табыс салығы

Ағымдағы табыс салығы бойынша активтер және міндеттемелер салық органдарынан өтелуге немесе салық органдарына төлеуге болжанып отырған сома бойынша бағаланады.

Осы соманы есептеу үшін қолданылатын салық мөлшерлемелері және салық заңнамасы бұл есепті күнге Компания өз қызметін жүзеге асыратын және салық салынатын кірісті алатын Қазақстан Республикасында қабылданған мөлшерлемелер мен заңнама.

Тікелей меншік капиталда танылған баптарға жататын ағымдағы табыс салығы жиынтық кіріс пен залалда емес, меншік капитал құрамында танылады. Компания басшылығы салық декларацияларында көрсетілген көрсеткіштерді бағалауды мезгіл-мезгіл жүзеге асырады, тиісті салық заңнамасы оларға қатысты әртүрлі түсінілуі мүмкін, сөйтіп қажет болуына қарай резервтер жасалады.

Мерзімі ұзартылған салық

Мерзімі ұзартылған салық есепті күнге активтер мен міндеттемелердің салық базасы және олардың қаржылық есептілігі үшін теңгерімдік құны арасындағы уақыт айырмасын анықтау арқылы міндеттемелер әдісімен есепті күнге есептеледі.

Мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері барлық салық салынатын уақыт айырмалары бойынша мына жағдайларды қоспағанда танылады:

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.19 Салықтар (жалғасы)

- мерзімі ұзартылған салық міндеттемесі гудвилді, активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде, бизнесті біріктіру емес мәмілелер барысында пайда болады және операцияларды жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға әсер етпейді;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты егер уақыт айырмасының уақыттың азайып бөлінуін бақылау мүмкін болса және уақыт айырмасы таяу болашақта азаймайтындығына елеулі мүмкіндік бар болса.

Мерзімі ұзартылған салық активтері барлық шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары бойынша салық салынатын пайда бар дәрежеде танылады, оған қарсы шегерілетін уақыт айырмалары, пайдаланылмаған салық жеңілдіктері және пайдаланылмаған салық залалдары мына жағдайларды қоспағанда есептелуі мүмкін:

- шегерілетін уақыт айырмасына жататын мерзімі ұзартылған салық активі бизнесті біріктіру салдарынан тумаған болса және ол операцияны жасау кезінде бухгалтерлік пайдаға да, салық салынатын пайдаға немесе залалдарға да әсер етпейтін активті немесе міндеттемелерді бастапқы тану нәтижесінде туындаса;
- еншілес ұйымдарға, қауымдасқан компанияларға, сондай-ақ бірлескен қызметке үлестермен қатысуға инвестициялармен байланысты шегерілетін уақыт айырмаларына қатысты салық активтері таяу болашақта уақыт айырмашылықтары пайдаланылуы және салық салынатын пайда болуы мүмкін екендігі елеулі бар дәреже ғана танылады, уақыт айырмашылықтары оған қарсы пайдаланылуы мүмкін.

Мерзімі ұзартылған салық активтерінің теңгерімдік құны әрбір есепті күнге қайта қаралады және мерзімі ұзартылған салық активтерінің барлығы немесе бір бөлігі жеткілікті салық салынатын пайда деңгейінде кемітіледі. Танылмаған мерзімі ұзартылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта қаралады және келешек салық салынатын пайда мерзімі ұзартылған салық активтерін пайдалануға мүмкіндік беруі елеулі мүмкіндігі пайда болатын дәрежеде танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және міндеттемелер есепті күнге жағдай бойынша қабылданған немесе іс жүзінде қабылданған активтер өткізілген, ал міндеттеме өтелген есепті жылы қолданылуы мүмкін салық мөлшерлемелері (және салық заңнамасы) бойынша бағаланады.

Пайда немесе залал құрамында танылмаған баптарға жататын мерзімі ұзартылған салық та пайда немесе залал құрамында танылмайды. Мерзімі ұзартылған салықтар баптары олардың негізінде жатқан операцияларға сәйкес басқа жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншік капитал құрамында танылады.

Мерзімі ұзартылған салық активтері және мерзімі ұзартылған салық міндеттемелері егер ағымдағы салық активтері мен міндеттемелерін есепке алудың заңдық бекітілген құқығы бар болса және мерзімі ұзартылған салықтар сол бір салық салынатын компанияға және салық органына жататын болса, бір-біріне қарама-қарсы есепке алынады.

Қосылған құн салығы (ҚҚС)

Сату бойынша ҚҚС тауарларды жөнелту немесе қызметтер көрсету кезінде бюджетке төлеуге жатады. Сатып алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде сату бойынша ҚҚС-пен бірге есептеуге жатады.

Түсім, шығыстар мен активтер активтерді немесе қызметтерді сатып алу бойынша пайда болған ҚҚС-ты салық органдары өтемейтін жағдайларды қоспағанда, ҚҚС сомасы шегеріліп, танылады; бұл жағдайда ҚҚС тиісінше активті сатып алу шығыстарының бір бөлігі немесе шығыстар бабының бір бөлігі ретінде танылады.

Салық заңнамасы ҚҚС бойынша бюджетпен таза негізде есеп айырысу жүргізуге рұқсат етеді. Тиісінше, есепті күнге есеп айырысу жүргізілмеген сату және сатып алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы жеке есепте таза негізде көрсетіледі.

Салық заңнамасының және Компания қызметінің ерекшелігіне қарай өтеуге жататын ҚҚС-тың белгілі бір бөлігі кейінгі жылдарға ауыстырылуы мүмкін. ҚҚС-тың мұндай бөлігі ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі, құнсыздану мәніне бағаланады және бар ААТБ-ға бөлінген жеке актив ретінде қаралады.

Дебиторлық және кредиторлық берешек ҚҚС сомасы есебімен көрсетіледі.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.19 Салықтар (жалғасы)

Салық органы өтейтін немесе оған төленетін ҚҚС-тың таза сомасы өтелетін ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем, сондай-ақ жеке қаржылық жағдай туралы есепте көрінетін төлеуге жататын өзге де салықтар құрамына кіргізіледі.

3.20 Меншікті капитал

Жарғылық капитал

Кәсіпорындарды біріктірген жағдайларды қоспағанда, жаңа акциялар шығарумен тікелей байланысты үшінші жақтарға қызметтеріне ақы төлеу шығындары осы эмиссия нәтижесінде алынған соманың кемуі ретінде өз капиталы құрамында көрсетіледі.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар бастапқы құны бойынша танылады және меншікті капиталдан шегеріледі. Компанияның меншікті үлестік құралдарын сатып алуға, сатуға, шығаруға немесе күшін жоюға байланысты пайда немесе залалда танылмайды. Қайта сатып алынған меншікті акциялардың баланстық құны мен оларды кейіннен сату үшін алынған өтем сомасы арасындағы айырма эмиссиялық кірістің бөлігі ретінде танылады.

Дивидендтер

Компания ақша қаражатын бөлу бекітілген және бұдан былай Компанияның қарау мәні болмағанда бас ұйым акционерлеріне бөлуге қатысты міндеттемені және ақшасыз активтерді таниды. Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес бөлуді акционерлер бекітеді. Тиісті сома тікелей меншікті капитал құрамында танылады.

Ақшалай емес активтерді бөлу кезінде, міндеттеменің теңгерімдік құны мен бөлінген активтердің теңгерімдік құны арасындағы айырмашылық жеке жиынтық кіріс туралы есепте танылады.

Дивидендтер есепті күнге дейін ұсынылған болса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ жеке қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе бекітілсе (жарияланса), олар туралы ақпарат жеке есептілікте ашып жазылады.

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары

Қабылданған есеп жүргізу саясаты 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне кірген төменде келтірілген жаңа немесе қайта қаралған Стандарттарды қоспағанда алдыңғы есеп беру жылында қолданылған есеп жүргізу саясатына сәйкес келеді.

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер

Компания алғаш рет 2019 жылғы 1 қаңтардан және осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты кейбір жаңа стандарттарды және қолданыстағы стандарттарға түзетулерді қолданды. Компания шығарылғанымен әлі күшіне енген стандарттарды, түсіндірмелерді немесе түзетулерді мерзімінен бұрын қолданған жоқ.

Әрбір жаңа стандарттың/түзетудің сипаты мен әсері төменде сипатталған:

ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау»

ҚЕХС (IFRS) 16 ҚЕХС (IAS) 17 «Жалдау», КРХҚЕ (IFRIC) 4 «Жалдау белгілері келісімінде қолдағы барды айқындау», ПКР (SIC) 15 «Операциялық жалдау – ынталандырулар» түсіндіруді және ПКР (SIC) 27 «Жалдаудың заңды нысаны бар операциялардың маңызын айқындау» түсіндіруді ауыстырады. Стандарт жалдау туралы ақпаратты тану, бағалау, ұсыну және ашу қағидаларын белгілейді және жалға алушылар барлық жалдау келісімдерін теңгерімде есепке алудың бірыңғай үлгісін пайдалана отырып көрсетуін талап етеді.

ҚЕХС (IFRS) 16-ға сәйкес жалға беруші үшін есепке алу тәртібі іс жүзінде қазіргі кезде қолданыстағы ҚЕХС (IAS) 17 талаптарымен салыстырғанда өзгермейді. Жалға берушілер жалдауды ҚЕХС (IAS) 17-дегідей жіктеу қағидаттарын пайдаланып, бұл ретте жалдаудың екі түрін бөле отырып: операциялық және қаржылық, жіктеуді жалғастырады. Осылайша, ҚЕХС (IFRS) 16 қолдану Компанияның жалға беруші болып табылатын жалдау келісімдерін есепке алуына әсер етпеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

3.21 Есеп жүргізу саясатындағы өзгерістер және ақпаратты ашу қағидаттары (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

Компания ҚЕХС (IFRS) 16-ны 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап түрлендірілген ретроспективті әдісін қолданды. Осы әдіске сәйкес стандартты бастапқы қолдану күніндегі стандартты бастапқы қолданудың жиынтық әсерін тану ретроспективті түрде қолданылады. Стандартқа көшу кезінде Компания бастапқыда қолданылған күнде ҚЕХС (IAS) 17 және КРХҚЕ (IFRIC) 4 түсіндірмелерін қолдану арқылы жалдау келісімдері ретінде анықталған шарттарға ғана қолдануға мүмкіндік беретін практикалық жеңілдетуді қолдануға шешім қабылдады. Сонымен қоса, Компания, жалдау мерзімі басталған кезде 12 айдан аспайтын және сатып алу опционы жоқ (қысқа мерзімді жалдау), сондай-ақ базалық актив құнының төмендігі (төмен құнды активтерді жалдау) болатын жалдау келісімдері бойынша жеңілдетулерді қолдануға шешім қабылдады.

(a) ҚЕХС (IFRS) 16-ны қолдану ықпалының сипаты

Компания автокөлік құралдарына, ғимараттарға, талшықты-оптикалық байланыс желілеріне және өндірістік нысандарға арналған жер учаскелеріне жалдау келісімдеріне ие. ҚЕХС (IFRS) 16-ны қолданбас бұрын, Компания әр жалдауды (ол жалға алушы болған) жалдау басталған күнде операциялық жалдау ретінде жіктеді. Жалдаудың барлық төлемдері жалдау мерзімі ішінде пайда немесе залал құрамында жалдау төлемдері ретінде танылды. Жалға барлық алғытөлемдер және есептелген жалдау алғытөлемдері, тиісінше, «Берілген алғытөлемдер» және «Сауда және басқа да кредиторлық берешек» түрінде көрсетілді.

ҚЕХС (IFRS) 16-ны қолдану нәтижесінде Компания қысқа мерзімді жалдаудан және төмен құнды активтерді жалдаудан басқа барлық жалға алуды тануға және бағалауға бірыңғай тәсілді қолдануға кірісті. Компания стандартта көзделген арнайы өтпелі талаптар мен практикалық жеңілдетуді қолданды.

Бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелген жалдау

Компания қысқа мерзімді жалдау және төмен құнды активтерді жалдауды қоспағанда, бұрын операциялық жалдау ретінде жіктелетін жалдау келісімдері бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтерді және жалдау бойынша міндеттемелерді таныды. Компания пайдалану құқығы түріндегі активтерді бұрын танылған алғытөлемдер немесе есептелген жалдау төлемдер сомасына түзетілген жалдау бойынша міндеттемелерге тең құны бойынша таныды. Жалдау бойынша міндеттемелер бастапқы қолдану күніндегі қосымша қарыз алу мөлшерлемесі бойынша дисконтталған қалған жалдау алғытөлемдерінің келтірілген құны бойынша танылды.

Компания қолданыстағы практикалық жеңілдетулерді қолданды, соның нәтижесінде:

- ұқсас сипаттамалары бар жалдау келісімдер портфелі үшін бірыңғай дисконттау мөлшерлемесін қолданды;
- бастапқы қолдану күніне дейін ауыртпалықты сипатты жалдау келісімдерінің өзінің талдауларына сүйенді;
- жалдау мерзімі бастапқы қолдану күнінен бастап 12 ай ішінде аяқталатын қысқа мерзімді жалдау бойынша жалдау келісімдерін мойындаудан босатуды қолданды;
- бастапқы қолданысқа енгізілген күні пайдалану құқығы түріндегі активті бағалаудан бастапқы тікелей шығындарды есепке алмады;
- егер келісімшарт, жалдауды тоқтату немесе ұзарту опционын қарастырса, өткен тәжірибеге сүйене отырып жалдау мерзімін анықтады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**4. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

ҚЕХС (IFRS) 16 қолдануы 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша (ұлғаю/(азаю)) әсері төменде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 1 қаңтар
Активтер	
Пайдалану құқығы түріндегі активтер (6-ескертпе)	4.983.284
Активтер жиыны	4.983.284
Міндеттемелер	
Жалдау бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)	5.513.329
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер (35-ескертпе)	(106.009)
Міндеттемелер жиыны	5.407.320
Меншікті капитал	
Үлестірілмеген пайда	(424.036)
Жиыны	(424.036)

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелермен 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша міндеттемелерді салыстыру ұсынылды:

<i>Мың теңгемен</i>	
2018 жылғы 31 желтоқсанға операциялық жалдау бойынша шарттық міндеттемелер	7.361.333
2019 жылғы 1 қаңтарға қосымша қарыз қаражатын тартудың орташа өлшемді мөлшерлемесі	13,46%
2019 жылғы 1 қаңтарға операциялық жалдау бойынша дисконтталған шарттық міндеттемелер	5.513.329
Минус:	
Қысқа мерзімді жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер	–
Төмен құнды активтерді жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер	–
Плюс:	
Бұрын қаржылық жалдау ретінде жіктелген жалдаумен байланысты шарттық міндеттемелер	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға танылмаған ұзартуға арналған опционымен көзделген кезеңдердегі төлемдер	–
2019 жылғы 1 қаңтарға жалдау бойынша міндеттемелер (23-ескертпе)	5.513.329

(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері

Төменде, бастапқы қолдану күнінен бастап қолданылған ҚЕХС (IFRS) 16 қолдану нәтижесінде Компанияның жаңа есеп саясатының негізгі ережелері келтірілген:

Пайдалану құқығы түріндегі активтер

Компания жалдау басталу күні (яғни базалық актив пайдалану үшін қол жетімді болатын күн) пайдалану құқығы түріндегі активтерді таниды. Пайдалану құқығы түріндегі активтер бастапқы құны бойынша жинақталған амортизацияны және құнсызданудан болған залалды шегергенде, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалау үшін түзетілген құнмен бағаланады.

Пайдалану құқығы түріндегі активтерді бастапқы құны жалдаудың басталу күніне немесе ол күнге дейін жасалған жалдау кезінде алынған ынталандыру төлемдерін алып тастағандағы бастапқы жалдау алғытөлемдері мен жалдау төлемдері танылған жалдау бойынша міндеттемелерінің сомасын қамтиды. Егер Компания жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активтің меншік құқығына ие болуға жеткілікті сенімді болмаса, пайдалану құқығы түрінде танылған актив келесі кезеңдердің қысқарақ мерзімінде тікелей әдіспен амортизацияланады: активтің болжалды пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы түріндегі активтер құнсыздануға сыналады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)***ҚЕХС (IFRS) 16 «Жалдау» (жалғасы)**(б) Жаңа есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)*Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдаудың басталу күнінде Компания жалдау мерзімі ішінде жасалатын жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша бағаланатын жалдау бойынша міндеттемелерін таниды. Жалдау төлемдері кез келген ынталандыратын жалдау төлемдерін қоспағанда тіркелген төлемдерді, индекске немесе мөлшерлемеге байланысты айнымалы жалдау төлемдерін және қалдық құнға кепілдік беру үшін төленуі күтілетін сомаларды қамтиды. Жалдау төлемдері сондай-ақ, егер Компания осы опцияны қолданатынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционының орындау бағасын және, егер жалға беру мерзімі Компанияның жалдауды тоқтату туралы опционды әлеуетті жүзеге асыруды көрсетсе, жалдауды тоқтату үшін айыппұлдар төлемдерін қамтиды. Индекс немесе мөлшерлемеден тәуелсіз айнымалы жалдау төлемдері мұндай төлемдерді төлеуге алып келетін оқиға немесе жағдай орын алған кезеңде шығындар ретінде танылады.

Егер жалдау туралы келісімде белгіленген пайыздық мөлшерлеме оңай анықталмаса, Компания жалдау төлемдерінің дисконтталған құнын есептеу үшін жалдаудың басталу күніне қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Бастапқы танудан кейін жалдау төлемдері пайыздық есептеуді көрсету үшін ұлғаяды және жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды. Бұдан басқа, келісім түрлендірілгенде, жалдау мерзімі өзгертілген болса, тіркелген жалдау төлемдерінің елеулі түрде өзгеруі немесе базалық активті сатып алу опционының бағасы өзгерген жағдайда жалдау бойынша міндеттемелерінің теңгерімдік құны қайта бағаланады.

Төмен құнды активтерді жалға беру

Компания төмен құнды активтерді жалдау бойынша танудан босатуды қолданады. Төмен құнды активтерді жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде біркелкі шығыстарға шығарылады.

Ұзарту опционымен келісімшарттардың жалдау мерзімін анықтауда елеулі пікір

Егер ұзарту опционының орындалуына жеткілікті сенімділік болса, Компания, жалдауды ұзарту опционы бар кезеңдермен қатар, мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау мерзімі ретінде, немесе егер оның орындалмауына жеткілікті сенімділік болса, жалдауды тоқтату туралы опционына сәйкес кезеңдері ретінде жалдау мерзімін анықтайды.

Компания ұзарту опционын қолданатынына жеткілікті сенімділік бар-жоқтығын анықтау үшін пайым шығарады. Бұл ретте, жалдауды ұзарту опционын жүзеге асыру үшін экономикалық ынталандыруды тудыратын барлық тиісті факторларды ескереді.

Жалдаудың басталу күнінен кейін Компания жалдау мерзімін Компанияның бақылауында болатын маңызды оқиғалар немесе жағдайлардың өзгеруі орын алған кезде және жалдауды ұзарту опционын (мысалы, бизнестің стратегиясын өзгерту) іске асыру (немесе іске асырмау) мүмкіндігіне әсер еткен кезде қайта қарастырады.

Компания талшықты-оптикалық байланыс желілерінің бойынша жалдау келісімдері бойынша жалдау мерзімін анықтау кезінде ұзарту опционын ұсынатын кезеңдерді ескерді. Осы жалдау келісімдері қысқа мерзімді, олар мерзімінен бұрын тоқтатылмайды.

Келесі түсініктемелер мен түзетулер 2019 жылдың 1 қаңтарынан Компания үшін міндетті болды, бірақ жеке қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

КРХҚЕ (IFRIC) 23 «Пайдаға салықты есептеу қағидаларына қатысты анықсыздық» түсініктемесі

Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдануға әсер ететін, салық пайымдауларына қатысты анықсыздық болған жағдайларда пайдаға салықты есепке алу тәртібін қарайды. Түсініктеме ҚЕХС (IFRS) 12 қолдану саласына жатпайтын салықтарға немесе алымдарға қолданылмайды, сондай-ақ анықталмаған салық пайымдауларына байланысты проценттер мен айыппұлдарға қатысты ерекше талаптарды қамтымайды. Атап айтқанда, түсіндіру келесі мәселелерді қарайды:

- ұйым анықталмаған салық пайымдауларын бөлек қарай ма;

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

- салық органдарының салық пайымдауларын тексеруге қатысты ұйым жасайтын жорамалдар;
- ұйым салық салынатын пайданы (салық салынатын залалды), салық базасын, пайдаланбаған салық залалдарын, пайдаланбаған салық жеңілдіктері мен салық ставкаларын қалай айқындайды;
- ұйым фактілер мен мән-жайлардың өзгеруін қалай қарастырады.

Ұйым мынаны шешуі қажет: әрбір анықталмаған салық пайымдауын бөлек қарайды ма немесе бір не бірнеше басқа анықталмаған салық пайымдауларымен бірге қарайды ма. Анықсыздықты шешудің неғұрлым дәл нәтижесін болжауға мүмкіндік беретін әдісті қолдану қажет. Бұл түсініктеме жеке қаржылық есептілігіне әсер көрсеткен жоқ.

ҚЕХС (IFRS) 9 «Біқтимал теріс өтеммен мерзімнен бұрын өтеу шарттары»-на түзетулер

ҚЕХС (IFRS) 9 сәйкес шартта көзделген ақша ағындары «негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген проценті есебіне ғана арналған төлем» болып табылуы (SPPI өлшемі) және құрал осылай жіктеуге рұқсат беретін тиісті бизнес үрдісі шеңберінде ұсталуы шартымен, борыш құралы амортизацияланған құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалануы мүмкін. ҚЕХС (IFRS) 9-ға түзетулер шарттың мерзімнен бұрын бұзылуына әкеп соқтыратын оқиғаға немесе мән-жайға қарамастан, сондай-ақ шартты мерзімнен бұрын бұзғаны үшін негізді өтеу құнын қай тарап төлейтініне немесе алатынына қарамастан, қаржылық актив SPPI өлшеміне жауап береді деп түсіндіреді. Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады және 2019 жылғы 1 қаңтарда басталатын жылдық кезеңдерге қатысты күшіне енеді. Мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады.

ҚЕХС (IAS) 19 «Бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу»-ге түзетулер

ҚЕХС (IAS) 19-ға түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алған жағдайдағы есепке алу тәртібін қарастырады. Түзетулер келесіні түсіндіреді, егер бағдарламаға өзгеріс енгізу, бағдарламаны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеу есепті кезең ішінде орын алса, онда ұйым:

- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін, белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін) қайта бағалау үшін қолданылған актуарлық жорамалдарды басшылыққа ала отырып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты ағындағы кезең қызметтерінің құнын айқындауы;
- бағдарлама бойынша ұсынылатын сыйақыны және осы оқиғадан кейінгі бағдарламаға активтерін көрсететін белгіленген төлемдермен бағдарламаның таза міндеттемесін (активін); белгіленген төлемдермен бағдарламаның осы таза міндеттемесін (активтерін) қайта бағалау үшін пайдаланған дисконттау ставкасын пайдаланып, бағдарламаға өзгеріс енгізуден, оны қысқартудан немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейін кезеңнің қалған бөлігіне қатысты таза процент мөлшерін айқындау тиіс.

Сондай-ақ түзетулер ұйым алдымен өткен кезеңдердегі қызметтердің құнын немесе активтердің шекті шамасының әсерін еспке алмай, міндеттемелерді өтеуден пайданы немесе залалды айқындауы тиіс деп түсіндіреді. Бұл сома пайдада немесе залалда танылады. Осыдан кейін ұйым бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеуден кейінгі активтердің шекті шамасының әсерін айқындауы тиіс. Бұл әсердің өзгеруі, проценттердің таза шамасына енгізілген сомаларды қоспағанда, өзге жиынтық кірістің құрамында мойындалады.

Осы түзетулер бағдарламаға өзгеріс енгізу, оны қысқарту немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді толық өтеу пайда болған күні және Компанияның болашақ бағдарламалары өзгергенде, оны қысқартқанда немесе бағдарлама бойынша міндеттемелерді өтеуге қатысты қолданады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)**Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)**

ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар»-ға түзетулер

Түзетулер мәні бойынша қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға салынатын таза инвестициялардың бөлігін құрайтын (ұзақ мерзімді салымдар), бірақ қатысу үлесінің әдісі қолданылмайтын қауымдастырылған ұйымдарға немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдарға ұйым ҚЕХС (IFRS) 9 қолданатынын түсіндіреді. Осы түсініктеме маңызды болып табылады, себебі ол осындай ұзақ мерзімді салымдарға ҚЕХС (IFRS) 9-ға күтілетін несиелік шығындарының үлгісі қолданатынын білдіреді.

Түзетулерде ҚЕХС (IFRS) 9 қолдану кезінде ұйым қауымдастырылған ұйымдар немесе бірлескен бақылаудағы кәсіпорындармен келтірілген залалдарды немесе ҚЕХС (IAS) 28 «Қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға ұзақ мерзімді салымдар» қолданудың салдарынан туындайтын қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға таза инвестициялардың түзетулері ретінде танылған таза инвестицияларды құнсыздануынан келтірілген залалдарды ескермейтіні түсіндіріледі.

Бұл түзетулер ретроспективті қолданылады. Компанияда қауымдастырылған ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға осындай ұзақ мерзімді салымдары болмау себебінен, бұндай түзетулер оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсерін тигізбейді.

ҚЕХС-ті жыл сайын жетілдіру, 2015-2017 жылдар кезеңі

ҚЕХС (IFRS) 3 «Бизнесстердің бірлесуі»

Түсініктемеде егер ұйым бірлескен операция болып табылатын бизнесті бақылауға ие болса, онда ол активтердегі және әділ құны бойынша бірлескен операцияның міндеттемелеріндегі бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалаумен бірге, кезеңдеп жүзеге асырылатын бизнестерді біріктіруге қатысты талаптарды қолданады. Бұл ретте сатып алушы бірлескен операциялардағы бұрында бар қатысу үлесін қайта бағалауы тиіс. Бұл түзетулерді Компанияның болашақ бизнес бірлестіктерінде қолданады.

ҚЕХС (IFRS) 11 «Бірлескен кәсіпкерлік»

Бірлескен операциялардың қатысушысы болып табылатын, бірақ бірлескен бақылауға иелік етпейтін тарап ҚЕХС (IFRS) 3-те бұл термин анықталған бизнес аясында қызметі бірлескен операцияларға бақылауға иелік етуі мүмкін. Түзетулерде бұндай жағдайларда бұрында бар қатысу үлесі осындай бірлескен операцияларда қайта бағаланбайды деп түсіндіріледі. Қазіргі уақытта бұндай түзетулер Компанияда қолданылмайды, алайда болашақтағы тиісті келісімдерге қолданылуы мүмкін.

ҚЕХС (IAS) 12 «Табыс салықтары»

Түзетулер дивидендтерге қатысты салық салдарының басым деңгейі меншіктенушілер арасына бөлінетін пайдаларға карағанда, бөлінетін пайданы басқарған бұрынғы операциялар мен оқиғаларға байланысты екенін түсіндіреді. Сондықтан ұйым ең бастан бұндай бұрынғы операциялар мен оқиғаларды мойындауға байланысты пайда мен залал, өзге де жиынтық табыс немесе өзіндік капитал құрамындағы дивидендтерге қатысты салық салдары деп тануы тиіс.

Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес болғандықтан, Компания олардың жеке қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

ҚЕХС (IAS) 23 «Қарыздар бойынша шығындар»

Түзетулерде осы активті мақсаты бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған кезде жіктелген активтерді сатып алу үшін алынған арнайы қарыздарды есепке алу тиіс екендігімен түсіндіріледі.

Компанияның қолданыстағы саясаты түзетулердің талаптарына сәйкес болғандықтан, Компания олардың жеке қаржылық есептілігіне әсер етеді деп күтпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

Шығарылған, бірақ әлі күшіне енбеген стандарттар

Төменде шығарылғанмен, 2019 жылдың 31 желтоқсанға әлі күшіне енбеген стандарттар мен түсіндірмелер келтірілген. Компания осы стандарттарды күшіне енген күннен бастап қолдануға ниетті.

ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттары»

2017 жылғы мамырда ҚЕХС жөніндегі кеңес ҚЕХС (IFRS) 17 «Сақтандыру шарттарын» шығарды, ол сақтандыру шарттарын есепке алу жөніндегі бірыңғай нұсқаулықты білдіреді, содай-ақ қаржылық есептілікте тиісті ақпаратты ашуға қатысты барлық талаптарды қамтиды. Жаңа стандарт ҚЕХС (IFRS) 4 аттас стандартты ауыстырады. ҚЕХС (IFRS) 17 2021 жылғы 1 қаңтардан басталатын және одан кейінгі жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді. Аталған жаңа стандарт жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.

Егер ұйым ҚЕХС (IFRS) 17 бірінші пайдаланған күндегі жағдай бойынша немесе оған дейін ҚЕХС (IFRS) 9 және ҚЕХС (IFRS) 15 пайдаланған болса, мерзімнен бұрын қолдануға жол беріледі. Бұл стандарт Компанияға қатысты қолданылмайды.

Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерінің жаңа редакциясы

2018 жылғы наурызда ҚЕХС жөніндегі Кеңес *Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздерінің* жаңа редакциясын шығарды. Атап айтқанда, активтер мен міндеттемелердің жаңа айқындамалары және кірістер мен шығыстардың нақтыланған айқындамалары енгізіледі. Құжаттың жаңа редакциясы міндетті қолдануға 2020 жылғы 1 қаңтардан кейін басталатын жылдық кезеңдерге күшіне енеді. Аталған жаңа редакция жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.

«Бизнесті біріктіру» ҚЕХС (IFRS) 3 түзету

2018 жылға қазанда ҚЕХС жөніндегі Кеңес *«Бизнесті біріктіру»* ҚЕХС (IFRS) 3 түзету енгізді. Түзету стандартта енгізілетін бизнес ұғымына нақтылау енгізеді. Түзету 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап жасалатын бизнесті немесе активтер тобын сатып алу жөніндегі операциялар үшін күшіне енеді. Түзетуді мерзімнен бұрын қолдануға рұқсат етіледі. Түзету оны бірінші рет қолданған күннен кейін орын алатын операциялар мен өзге де оқиғаларды көрсетуге қатысты келешекте қолданатындықтан, түзету өтетін күндегі жағдай бойынша жеке қаржылық есептілікке әсер етпейді.

«Маңыздылықты айқындау» ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8 түзету

2018 жылғы қазанда ҚЕХС жөніндегі кеңес *«Қаржылық есептілікті ұсыну»* ҚЕХС (IAS) 1 және *«Есептік саясат, бухгалтерлік бағалаудағы өзгерістер және қателер»* ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер шығарды. ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер маңыздылықтың жаңа айқындамасын енгізеді.

ҚЕХС (IAS) 1 және ҚЕХС (IAS) 8 түзетулер 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап немесе осы күннен кейін қолданылады. Мерзімнен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

Маңыздылық айқындамасына түзетулер жеке қаржылық есептілігіне әсер етпейді деп күтілуде.

«Пайыздық мөлшерлемелер. Эталондар реформасы» атты «Қаржылық құралдар: ақпаратты ашу» ҚЕХС (IFRS) 7 және «Қаржылық құралдар» ҚЕХС (IFRS) 9 түзетулер

2019 жылғы қыркүйекте ҚЕХС жөніндегі Кеңес *«Пайыздық мөлшерлемелер. Эталондар реформасы»* атты ҚЕХС (IFRS) 7 *«Қаржылық құралдар»* және ҚЕХС (IFRS) 9 *«Қаржылық құралдар: ақпаратты ашу»* түзетулер шығарды. Қабылданған түзетулер эталондық проценттік мөлшерлемелерді реформалау нәтижесінде туындайтын белгісіздікке байланысты орындалуы хеджирлеуді есепке алуды тоқтауға әкеп соқтыруы мүмкін хеджирлеуді есепке алуға қойылатын кейбір талаптардан босатуды ұсынады. Түзетулер 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап немесе осы күннен кейін қолданылады. Мерзімнен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

Аталаған түзетулер жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

3. ЕСЕП САЯСАТЫНЫҢ МАҢЫЗДЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ (жалғасы)

Компания алғаш рет қолданған жаңа стандарттар, түсіндірмелер және оларға түзетулер (жалғасы)

«Қысқа және ұзақ мерзімді ретіндегі қаржылық міндеттемелерді жіктеу» атты қаржылық есептілікті беру» ҚЕХС (IAS) 1 түзету

2020 жылғы қаңтарда ҚЕХС жөніндегі Кеңес *«Қысқа және ұзақ мерзімді ретіндегі қаржылық міндеттемелерді жіктеу» атты қаржылық есептілікті беру»* ҚЕХС (IAS) 1 түзету шығарды. Қабылданған түзету ұзақ мерзімді немесе қысқа мерзімді ретіндегі міндеттемелерді жіктеу өлшемдерін нақтылайды. Түзету 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданылады. Мерзімнен бұрын қолдануға рұқсат етіледі.

Аталаған түзету жеке қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді, себебі Компания нақтыланған өлшемдерді қолданып бастап қойған.

Компания пайдалану мүмкін қолданыстағы стандарттарға жоғарыда аталған жаңа стандарттар мен түзетулерді мерзімнен бұрын қолдануды жоспарламайды.

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР

Компанияның жеке қаржылық есептілігін дайындау оның басшылығынан есепті кезеңнің аяғында есептілікте ұсынылатын түсімдер, шығыстар сомасына, активтерге және міндеттемелерге, сондай-ақ міндеттемелер шарттары туралы ақпаратты ашуға әсер ететін бағалау мәндерін және болжауларды пайымдау мен анықтау енгізуді талап етеді. Алайда осы болжаулар мен бағалау мәндеріне қатысты айқынсыздық келешекте осындай болжаулар мен бағалау қолданылатын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік құнын елеулі түзетуді талап етуі мүмкін.

Компанияның тәуекелдерге ұшырауы туралы және белгісіздіктер туралы өзге ақпаратты ашу мына ескертпелерде ұсынылған:

- қаржылық тәуекелдерді басқару мақсаты мен саясаты (38-ескертпе);
- сезімталдықты талдау туралы ақпаратты ашу (38-ескертпе).

Бағалау мәндері және болжаулар

Болашақ туралы негізгі болжаулар және есепті күнге бағалаулардағы айқынсыздықтың басқа да негізгі көздері төменде қаралады, олар келесі қаржы жылы ішінде активтердің теңгерімдік құны мен міндеттемелерге елеулі түзетулердің себебі болуы мүмкін. Компанияның болжаулары мен бағалау мәндері ол жеке қаржылық есептілікті дайындау кезінде оның қолында болған бастапқы деректерге негізделген. Алайда ағымдағы жағдаяттар мен болашаққа қатысты болжаулар нарықтық өзгерістер мен Компания бақылауында емес жағдаяттарға байланысты өзгеруі мүмкін. Мұндай өзгерістер олардың пайда болуына қарай болжауларда көрініс табады.

Негізгі құралдарды қайта бағалау

Компания негізгі құралдарын қайта бағаланған құнымен есептейді. 2019 жылдың ішінде негізгі құралдарды қайта бағалау үшін Компания тәуелсіз кәсіби бағалаушыны жұмысқа тарты.

Тиісті жер учаскелері бар Қазақстан Республикасының қалаларындағы кеңсе ғимараттарының, сондай-ақ көлік құралдары мен басқа да арнайы емес активтердің әділ құнын анықтау үшін пайдаланылған бастапқы деректер әділ құн иерархиясының 2-ші деңгейіне жатады (белгіленбеген байқалмайтын бастапқы деректер).

Басқа негізгі құралдар арнайы активтерге жатады, сондықтан олардың әділ құнын анықтау үшін 3-ші деңгейіне жататын (бақыланбайтын бастапқы деректер) пайдаланылған.

Бағалау үшін пайдаланған әдіснама, алғаш кезде, ауыстырудың амортизацияланатын құнын бағалауға негізделген («шығынды әдіс»). Егер бағаланатын объект жаңа немесе құрылыс кезеңінде, сондай-ақ нарығы шектеулі объектілерге (арнайы объектілер) жататын болса және олардың ықтимал сату бағасы туралы ақпарат болмағандықтан (белсенді нарық жоқ кезде) шығынды тәсіл қолданылады.

Бағалау аясында бағалаушы Компанияның негізгі құралдары арнайы объектілерінің экономикалық тозу көлемін талдаған кезде, кіріс тәсілін пайдалана отырып баламалық пайдалылыққа тест жүргізді. Баламалық пайдалылық қолдану құндылығын бағалау жолымен есептелген. Пайдалылық құндылықты есептеген кезде мына негізгі болжаулар қолданылды:

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Дисконттау мөлшерлемесі	13,94%
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	3,29%

Пайдалану бағалығы бойынша алынған нәтижелер амортизациялық ауыстыру құны бойынша айқындалған көрсеткіштерден төмен болды және, тиісінше, Компанияның негізгі құралдарының әділ құны ретінде алынды. Пайдалану бағалығын бағалау нәтижелері дисконттау мөлшерлемесінің және ұзақ мерзімді өсу қарқынының өзгеруіне, сондай-ақ ұсынылатын қызметтерді сату көлемдеріне қатысты болжамдарға, ұсынылатын қызметтердің тарифтері деңгейіне, күрделі және ағымдағы шығындардың мөлшеріне сезімтал болды.

Дисконттау мөлшерлемесінің және ұзақ мерзімді өсу қарқынының өзгеруіне негізгі құралдар құнының сезімталдығын талдау келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Негізгі құралдардың құнының (төмендеуі)/өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	21.053.605 (19.176.879)
Өсудің ұзақ мерзімді қарқыны	-0,5% +0,5%	(14.573.259) 16.009.748

Қайта бағалау нәтижесінде Компанияның негізгі құралдарының құны (технологиялық мұнайды қоспағанда) 79.804.912 мың теңгеге ұлғайды (5-ескертпе).

Технологиялық мұнайды қайта бағалау

Технологиялық мұнайды қайта бағалау мұнайдың әділ бағасының ауытқуы айтарлықтай жиі әрі елеулі болатындықтан, әр есеп күніне жүргізіледі. Технологиялық мұнай 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қайта бағаланды.

Технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтауға арналған бастапқы деректер әділ құн сатында 2-деңгейге жатады (ауыстырылмайтын бақыланатын бастапқы деректер).

Компания басшылығы технологиялық мұнайдың әділ құнын анықтау кезінде келесі пайымдауларды назарға алды:

- технологиялық мұнай құбырды пайдалану үдерісінің ажырағысыз бөлігі, онсыз тасымалдау мүмкін емес және тиісінше бағалау нысаны мамандандырылған актив болып табылады;
- технологиялық мұнай ТМРК қойған шектеулер нәтижесінде сатыла да және өзгелей түрде пайдаланыла да алмайды;
- ТМРК және Қазақстан Республикасының Үкіметі елдегі жалпы баға индексіне тарифтердің жағымсыз әсерінің алдын алу үшін оларды мұқият қадағалап отырады (экспорт үшін және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттің тарифтарын қоспағанда), және тиісінше егер мұнай халықаралық нарық бағасы бойынша бағаланған болса, оның құнын өтеуге мүмкіндік бермейтін деңгейде белгіленуі мүмкін;
- Компанияға ҚМГ белгілеген қағида әсер етеді және егер мұнайдың белгілі бір бөлігін сатуға шешім қабылданып, мұндай шешімді ТМК бекіткен жағдайда, ол тек ҚМГ тобының сауда бөлімшесіне ғана ішкі баға бойынша сатылуы мүмкін;
- және егер Компанияға құбырдың жаңа бөліктерін толтыру үшін қосымша мұнай сатып алу қажет болса, ол оны осындай ішкі бағамен ҚМГ тобының кәсіпорнынан сатып алар еді.

Осы факторлардың бәрін ескере отырып, Компанияның технологиялық мұнайының әділ құны бір тонна үшін 63.774 теңге бағасы ретінде анықталды (2018 жылғы 31 желтоқсанға: бір тонна үшін 63.015 теңге).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Технологиялық мұнайды қайта бағалау (жалғасы)*

Мұнайдың әділ құнының өзгеруінің әсері 1.938.556 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 54.541.851 мың теңге) құрады, сондай-ақ 2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 3.216.187 мың теңге мөлшерінде (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 3.678.627 мың теңге) артық мұнайдың қосымша бағалауы танылды, қайта бағалаудың жинақ нәтижесі 5.154.743 мың теңгені (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 58.220.478 мың теңге) құрады (5-ескертпе).

2019 жылғы 31 желтоқсанға құбырдағы мұнай көлемі 2.605 мың тоннаны құрады (2018 жылғы 31 желтоқсан: 2.555 мың тонна). 2019 жылдың соңына жүргізілген түгендеу нәтижесі бойынша 50.431 тонна (2018 жылғы 31 желтоқсан: 58.377 тонна) артық мұнай кіріске алынды, сондай-ақ есепті кезеңде 120 тонна (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 1.457 тонна) мұнай есептен шығарылды.

Активтердің құнсыздануы

Компания әрбір есепті күнге активтердің құнсыздану белгілерінің болуын бағалайды. Егер қандай да бір белгі болса немесе жыл сайын активтің құнсыздану мәнін тестілеу қажет болса, Компания активтердің өтеу құнын бағалайды. Егер активтің теңгерімдік құны немесе ААТБ есептен шығару шығындарын шегергендегі әділ құн және пайдалану құндылығы өлшемдерінің ең көбі болып табылатын өтеу құннан асатын болса, құнсыздану орын алады. Есептен шығаруға шығындарды шегергендегі әділ құн есебі ұқсас активтерді тәуелсіз тараптар арасында сату операциялары міндетті күші бар акпаратқа немесе активтің шығуынан болған қосымша шығындарды шегергендегі бақыланатын нарықтық бағаларға негізделген. Егер мұндай операциялар сәйкестендірілуі мүмкін болмаса, бағалаудың тиісті моделі қолданылады. Пайдалану құндылығын есептеу дисконтталған ақша ағындары (ДАА) моделіне негізделген. Компания құнсыздану есебін толық бюджеттерге және болжамды есептерге негіздейді, олар Компанияның жеке активтер бөлінген әрбір ААТБ-і үшін жеке дайындалады. Өтеу сомасы ақшалай қаражаттың дисконтталған ағындарының моделінде пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесіне, сондай-ақ ақшалай қаражаттың күтілетін түсімдеріне және экстраполяциялау мақсатында пайдаланылған өсу қарқынына анағұрлым сезімтал.

*Ениілес ұйымдарға және бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялардың құнсыздануы**БМТ-ға инвестициялардың құнсыздануы*

2019 жылы БМТ негізгі құралдарының едәуір құнсыздануы деп танылуына байланысты Компания инвестициялардың құнын құнсыздануға талдауын жүргізіп отырып, БМТ-ға салынған инвестициялардың баланстық құны олардың өтелетін сомасынан асып кеткенін анықтады, сәйкесінше, Компания осы асып кету сомасына құнсыздануды 2019 жылғы 31 желтоқсанда 16.205.432 мың теңгені құраған сомасындағы құнсыздану бағалады.

Компания 2019 жылдың аяғында *Магистралдық Суағызғысы, РТЛ, ККТ және МұнайТас-қа* салынған инвестициялардың баланстық құны олардың өтелетін құнынан аспайтындығын анықтады және сәйкесінше Компания ешқандай құнсыздануды мойындамады.

Негізгі құралдар қызметінің пайдалы мерзімі

Компания негізгі құралдар қызметінің қалған пайдалы мерзімін ең әрі дегенде әрбір қаржы жылының соңына бағалайды және егер күтілетіні бұрынғы бағалаудан өзгеше болса, өзгерістер ҚЕХС (IAS) 8 «*Есеп жүргізу саясаты, есептеу бағаларындағы өзгерістер мен қателіктерге*» сәйкес есептеу бағаларындағы өзгерістер ретінде ескеріледі.

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2012 жылғы 4 шілдеде күшіне енген «*Магистралдық құбыр туралы*» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Компанияның пайдалану аяқталғаннан кейін магистралдық құбырды (мұнай құбырын) жою және бұдан әрі қоршаған ортаны қалпына келтіру, оның ішінде жерді қайта өңдеу жөнінде іс-шаралар жүргізу бойынша заңды міндеттемесі бар. Құбырлардың пайдалы қолдану мерзімі біткенде ауыстыруға байланысты, жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме іс-шаралары жүргізіледі.

Құбырларды жою және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемеге резерв Компания есептеген Қазақстан Республикасында қолданылатын техникалық ережелер мен нормаларға сәйкес бөлшектеу және жерді қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізу құнының негізінде бағаланады (1 км құбырды бөлшектеу бойынша шығын сомасы 5.954 мың теңгені құрайды (2018 жылы: 5.671 мың теңге)).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)**

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме (жалғасы)

Сондай-ақ активтерді пайдаланудан шығару және жерлерді қайта өңдеу жөніндегі міндеттемелер құрамында қалдықтар орналастырылатын полигондарды жою бойынша резерв көрсетілген. Резерв Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі талаптарына сәйкес 2013 жылы құрылған, оған сай қалдықтарды орналастыру полигонының меншік иелеріне полигон жабылғаннан кейін жерлерді қайта өңдеу және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін жою қоры құрылады.

Есепті күнгі жағдай бойынша резервтер сомасы төменде берілген міндеттемені орындаудың күтілетін мерзімін, инфляция мөлшерлемесін және есепті кезеңнің аяғына дисконт мөлшерлемесін пайдалана отырып белгіленді:

<i>Пайыз ретінде</i>	2019 жыл	2018 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	7,46%	8,91%
Инфляция мөлшерлемесі	5,48%	5,47%
Міндеттемені орындаудың мерзімі	15 жыл	16 жыл

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге арналған резервтің теңгерімдік құны 27.780.887 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 21.109.397 мың теңге) *(26-ескертілме)*.

Залалды жою кезіндегі шығындарды бағалау табиғатты қорғау талаптарындағы және заңнаманы түсіндірудегі әлеуетті өзгерістерге ұшырайды. Сондай-ақ, мұндай шығындарды бағалау кезіндегі айқынсыздықтар балама таңдаулардағы, бұзылған жерлерді жою мен қайта қалпына келтіру әдістеріндегі, дисконт деңгейлері мен инфляция мөлшерлемесіндегі және осы міндеттеме күшіне енетін кезеңдегі әлеуетті өзгерістерді қамтиды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелердің маңызды болжамдарының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/өсуі	Міндеттемелердің (төмендеуі)/өсуі
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.996.206 (1.852.989)
Инфляция мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	(1.895.065) 2.025.087

Жеткізушілерге берілген алғытөлемдердің құнсыздануы бойынша резервтері

Компания жеткізушілерге берілген ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді алғытөлемдердің құнсыздануына қатысты резервтерді мойындады. Резервті бағалау кезінде мердігерлердің қызметіндегі бұрынғы және күтілетін нәтижелер есепке алынды. Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржы есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда осы резервтер 53.905 мың теңге сомасында қалыптасты *(10 және 13-ескертілмелер)*.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)

Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)

Қаржылық активтер бойынша резервтер

Компания дебиторлық берешек және кредиттік мекемелердегі қаражаттар (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) бойынша күтілетін несиелік шығындарға резервтер құрайды.

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындарды бағалау кезінде Компания стандартта көзделген жеңілдетілген тәсілді қолданды және күтілетін несиелік шығындарды аталған қаржы құралдарының бүкіл қызмет ету мерзімі ішінде есептеді. Компания қарыз алушыларға тән факторларға және жалпы экономикалық жағдайларға түзетілген кредиттік шығындарды өтеу тәжірибесін ескере отырып дайындалған бағалау резервтер моделін пайдаланды.

Кредиттік мекемелердегі қаражаттарға (ақша қаражаттары және олардың баламалары, банк салымдары) қатысты Компания 12 айлық кезең ішінде күтілетін несиелік шығындарды есептеді. 12 айлық несиелік шығындар – есеп беру күнінен кейінгі 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттарға байланысты туындайтын күтілетін несиелік шығындарды білдіретін бүкіл мерзімге күтілетін несиелік шығындардың бір бөлігі болып табылады. Алайда, бастапқы танудан кейін қаржы құралының кредиттік тәуекелінің едәуір ұлғаюы жағдайында, бағаланған шығыс резерві барлық мерзім ішінде күтілетін несиелік шығындарға тең сомада бағаланады.

Компания, келісімшарт бойынша төлемдер 30 күннен астам уақытқа созылған жағдайда, кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы орын алған деп есептейді. Келісімшарт бойынша төлемдер 90 күнге дейін мерзімі өткен жағдайда, қаржы активі бойынша дефолт бар деп есептеледі. Сонымен қатар, белгілі бір жағдайларда, Компания, егер ішкі немесе сыртқы ақпарат, Компанияның қарызды көтеру тетіктерін ескерместен Компания келісімшартта көзделген қалған төлемдердің толық көлемін алуы екіталай деп болжайтын болса, қаржы активі үшін дефолт болды деп қорытынды жасауға болады.

Сонымен, 2019 және 2018 жылғы 31 желтоқсанда күтілетін несиелік шығындар бойынша резервтер 1.055.238 мың теңге және 900.830 мың теңге көлемінде қалыптастырылды (12, 16 және 17-ескертпелер). Экономикадағы, саладағы және нақты сипаттамалардың өзгерістері жеке қаржылық есептілігінде ескерілген резервтерге әсер етуі мүмкін.

Салықтар бойынша резервтер

Күрделі салық заңнамасын түсіндіруге, салық заңнамасындағы өзгерістерге, сондай-ақ келешекте салық салынылатын кірістерді алу мерзімі мен сомаларына қатысты айқындық жоқ. Шарттық қатынастардың ұзақ мерзімді сипатының күрделілігін ескергенде, нақты нәтижелер мен қабылданып рұқсат етілген нәтижелер арасында пайда болған айырма немесе мұндай рұқсат етілген нәтижелердің болашақтағы өзгеруі пайда салығы бойынша шығыстар немесе кірістер сомасы есептілігінде көрсетілген болашақ түзетулерге әкелуі мүмкін.

Негізделген болжауларға сүйене отырып, Компания салық органдары жүргізген салық тексеруінен болуы мүмкін салдарына арнап резерв жасайды. Осындай резервтердің мөлшері түрлі факторларға, мысалы, алдыңғы тексерулердің және салық заңнамасын салық төлеуші компанияның және тиісті салық органының түсіндіруіне тәуелді болады. Талдаудағы мұндай айырмашылықтар мемлекеттегі басымды жағдайға байланысты көптеген сұрақтар туындайды.

Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер

Мерзімі ұзартылған салық активтері шегерілетін уақытша айырмашылықтар, пайдаланылмаған салық залалдары және салық жеңілдіктері бойынша оған қарағанда салық залалдары есептелуі мүмкін салық салыныатын пайда алу мүмкін болатын мөлшерде танылады.

Болашақ салық салыныатын пайданы алудың ықтимал мерзімі мен мөлшері негізінде жеке қаржылық есептілігінде тануға болатын мерзімі ұзартылған салық активтері сомасын анықтау үшін басшылықтың елеулі пайымдауы қажет. 2019 жылғы 31 желтоқсанда мерзімі ұзартылған салық бойынша танылған активтер сомасы 9.236.501 мың теңге болды (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 6.588.821 мың теңге) (35-ескертпе). 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның мерзімі ұзартылған салық бойынша танылмаған активтері болған жоқ.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР**4. МАҢЫЗДЫ ЕСЕП ЖҮРГІЗУ ПАЙЫМДАУЛАРЫ, БАҒАЛАУ МӘНДЕРІ ЖӘНЕ БОЛЖАУЛАР (жалғасы)****Бағалау мәндері және болжаулар (жалғасы)***Қызметкерлерге сыйақылар*

Зейнеткерлікке шыққанға дейін және одан кейін қызметкерлерге ұзақ мерзімді сыйақылар құны және келтірілген міндеттемелер құны актуарлық әдіс қолданылып белгіленеді. Актуарлық әдіс келешекте нақты нәтижелерден айырмашылығы болуы мүмкін түрлі болжамдарды қолдануды білдіреді. Актуарлық әдіс дисконттау мөлшерлемелері, келешекте еңбекақының өсімі, өлім-жітім деңгейі және келешекте қызметкерлерге сыйақылар өсімі туралы болжамдарды қамтиды.

Негізгі болжауларды бағалаудың күрделілігіне және еңбек қызметінің аяқталуы бойынша қызметкерлерге төленетін сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді сипатына байланысты мұндай міндеттемелер осындай болжаулардың өзгерістеріне аса сезімтал. Барлық болжау әрбір есепті күнге қайта қаралады.

Қазақстан Республикасында жоғары өтімді корпоративтік облигациялардың белсенді нарығының болмауына және Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары бойынша мәмілелердің жеткіліксіздігіне байланысты, Компания есептік дисконт мөлшерлемесі ретінде өтеу мерзімдері қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің күтілетін мерзіміне сәйкес, елдік тәуекелді және Қазақстан Республикасының инфляция деңгейін ескере отырып түзетілген АҚШ-тың мемлекеттік қазынашылық облигациялары бойынша тәуекелсіз мөлшерлемесін пайдаланады.

Өлім-жітім деңгейі ашық қол жетімді өлім-жітім кестесіне негізделеді. Болашақ еңбекақы мөлшерінің көбеюі және зейнетақы мөлшерінің көбеюі күтіліп отырған болашақ инфляция қарқынына негізделеді.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанына қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді бағалау үшін пайдаланылған негізгі актуарлық болжаулар келесі түрде көрсетілген:

	2019 жыл	2018 жыл
Дисконттау мөлшерлемесі	7,28%	8,91%
Болашақта еңбекақының өсуі	5,0%	5,0%
Өлім-жітім пайызы	5,09%	5,3%

2019 жылғы 31 желтоқсанға еңбек қызметінің аяқталуынан кейін қызметкерлерге сыйақы бойынша міндеттеменің орташа ұзақтығы 19,31 жылды құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 19,4 жыл).

2019 жылы жұмыс істемейтін зейнеткерлер мен мүгедектерді әлеуметтік қолдау туралы ережеге енгізілген кейбір өзгерістерге байланысты Компания өзінің міндеттемелерін қайта қарады және өзгерістерді өткен кезеңдегі қызмет көрсету құны ретінде көрсетті (21-ескертуге).

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің маңызды болжауларының өзгерісіне сезімталдықты талдау келесідей берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Мөлшерлеменің (төмендеуі)/ өсуі	Міндеттемелердің өсуі/ (төмендеуі)
Дисконттау мөлшерлемесі	-0,5% +0,5%	1.019.231 (920.047)
Болашақта еңбекақының өсуі	-0,5% +0,5%	(928.279) 1.023.214
Өмірдің ұзақтығы	-1 жыл +1 жыл	(160.918) 172.737

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Әлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технологиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Түсімдер	–	78.348	2.728.510	18.473	2.373.094	–	784.905	34.811.376	40.794.706
Шығарылу	–	(910.442)	(129.839)	(156.755)	(1.937.051)	(7.310)	(532.659)	(89.719)	(3.763.775)
Жете бағалау/(құнсыздану) (ативтерді қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпе)	378.084	40.965.425	471.136	8.099.731	25.069.936	5.154.743	1.818.380	832.455	82.789.890
Жете бағалау (құнсыздану) (пайдалар мен залалдар арқылы) (31-ескертпе)	25.810	663.483	(571.380)	3.118.803	44.532	–	49.998	(1.161.481)	2.169.765
Қайта бағалудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	–	(43.988.407)	(4.874.270)	(13.734.942)	(51.530.200)	–	(12.098.316)	(313.174)	(126.539.309)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	(73.519)	–	(339.155)	(672.938)	(31.483)	–	(604)	–	(1.117.699)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	7.856	1.352.304	266.467	1.368.444	10.391.518	–	187.448	(13.574.037)	–
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым (36-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	(7.055.042)	(7.055.042)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	(245.274)	(245.274)
Ауыстырулар мен аударымдар	–	26.464	(728.305)	(3.413.930)	4.141.436	–	(36.728)	11.063	–
2019 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Тозу	–	(14.747.923)	(2.256.808)	(5.176.842)	(20.191.506)	–	(4.227.583)	–	(46.600.662)
Шығарылу	–	793.849	121.069	120.492	1.908.779	–	526.614	21.411	3.492.214
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (31-ескертпе)	–	(268)	–	(1.588)	–	–	–	(38.243)	(40.099)
Құнсыздану (активті қайта бағалаудан болған резерв) (20-ескертпе)	–	(1.083)	–	(6.325)	–	–	–	–	(7.408)
Қайта бағалаудан болған жинақталған өтелім мен құнсыздануды алу	–	43.988.407	4.874.270	13.734.942	51.530.200	–	12.098.316	313.174	126.539.309
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылған (18-ескертпе)	–	–	189.980	8.829	2.465	–	604	–	201.878
Материалдық емес активтерден ауыстырылған (7-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	7	7
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым (36-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	8.343	8.343
Ауыстырулар мен аударымдар	–	533	1.178	85.494	(87.118)	–	(87)	–	–
2019 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	–	(1.571.668)	–	(18.882.887)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

Мың теңгемен	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Технология- лық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2017 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	6.057.069	227.862.264	10.519.904	85.464.187	144.214.874	102.839.808	17.509.489	35.052.454	629.520.049
Түсімдер	–	40.974	6.548.753	41.517	4.819.108	–	2.149.714	37.081.752	50.681.818
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві бойынша түсімдер (26-ескертпе)	–	106.229	–	–	–	–	–	–	106.229
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерден ауыстырылған (18-ескертпе)	–	–	22.498	–	–	–	–	–	22.498
Шығарылу	(134.166)	(1.173.251)	(106.752)	(970.256)	(837.029)	(85.792)	(619.631)	(66.547)	(3.993.424)
Жете бағалау (активті қайта бағалаудан болған резерв)	–	–	–	–	–	58.220.478	–	–	58.220.478
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердегі ауыстырылған (18-ескертпе)	(698.845)	(14.670)	(708.880)	(8.796.535)	(20.366.938)	–	(899.489)	(1.041.486)	(32.526.843)
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған	3.468	8.321.832	2.803.906	4.390.043	18.889.560	–	1.455.873	(35.864.682)	–
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(48.149)	–	(141.515)	(158.722)	(282.254)	–	(37.010)	(310.150)	(977.800)
Материалдық емес активтерге ауыстырылған (7-ескертпе)	–	–	–	–	–	–	–	(725.094)	(725.094)
Ауыстырулар мен аударымдар	–	(204.274)	(873.802)	(11.671)	1.061.493	–	28.254	–	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға қайта бағаланған құны бойынша	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
2017 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(20.559.375)	(2.284.801)	(6.570.464)	(27.082.673)	–	(6.128.463)	(57.641)	(62.683.417)
Тозу	–	(15.644.714)	(1.919.407)	(4.887.806)	(19.998.828)	–	(4.874.250)	–	(47.325.005)
Шығарылу	–	780.353	95.716	209.238	631.579	59.180	604.743	2.181	2.382.990
Құнсыздану (пайдалар мен залалдар арқылы) (32-ескертпе)	–	(2.185)	(21.567)	(549)	(10.174)	(8.586)	–	(249.232)	(292.293)
Кірістер мен шығындар есебінен (активті қайта бағалаудан болған резерв)	–	(2.457)	(16.008)	(672.848)	(5.946)	(50.594)	–	–	(747.853)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	–	1.333	197.593	892.284	4.524.342	–	422.421	–	6.037.973
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	–	–	80.200	9.448	54.066	–	7.422	–	151.136
Ауыстырулар мен аударымдар	–	8.128	708	3.426	(10.857)	–	(1.405)	–	–
2018 жылғы 31 желтоқсанға жинақталған тозу мен құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	5.517.608	233.126.279	14.887.276	74.585.449	136.020.596	166.121.927	9.759.624	47.342.414	687.361.173
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(5.385.402)	(937.877)	(2.252.269)	(8.735.671)	–	(1.571.668)	–	(18.882.887)
Теңгерімдік құн	5.517.608	227.740.877	13.949.399	72.333.180	127.284.925	166.121.927	8.187.956	47.342.414	668.478.286
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша									
Қайта бағаланған құны	5.179.377	234.939.104	18.064.112	79.958.563	147.498.814	160.974.494	19.587.200	34.126.247	700.327.911
Жинақталған тозу және құнсыздану	–	(35.418.917)	(3.867.566)	(11.017.271)	(41.898.491)	–	(9.969.532)	(304.692)	(102.476.469)
Теңгерімдік құн	5.179.377	199.520.187	14.196.546	68.941.292	105.600.323	160.974.494	9.617.668	33.821.555	597.851.442

Егер активтер жинақталған тозуды және жинақталған құнсыздануды шегергендегі бастапқы құны бойынша есепке алынған болса, жеке қаржылық есептілікке енгізілуі мүмкін негізгі құралдардың әрбір қайта бағаланған жіктелімінің теңгерімдік құны келесі түрде ұсынылады:

<i>Мың теңгемен</i>	Жер	Құбырлар	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар және жабдық	Техноло- гиялық мұнай	Өзге де	Аяқталмаған құрылыс	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға	1.032.402	154.161.981	12.188.102	50.095.810	92.877.127	30.407.831	6.018.050	47.484.904	394.266.207
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.051.439	156.700.193	11.451.769	55.732.528	88.572.346	30.409.142	7.554.325	34.157.267	385.629.009

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**5. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР (жалғасы)**

2019 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань-Маңғышлақ магистралды суағызғысында құбыр учаскесін ауыстыру;
- Өзен-Атырау-Самара магистралды мұнай құбырларының құбыр желісінің учаскілерін ауыстырумен күрделі жөндеу;
- магистралды мұнай құбыры объектілерін (байланыс желілері, электрмен жабдықтау, автоматика жүйесі және басқалары) ауыстыру және қайта құру;

2018 жылы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аяқталмаған құрылыс негізінен келесі өндірістік объектілерді қамтиды:

- Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы бойынша объектілерін, соның ішінде CCC-5 қайта құру;
- «Прорва – Құлсары» магистралды мұнай құбырының құбыр желісін ауыстырумен күрделі жөндеу;
- өндірістік объектілеріндегі өрт сөндіру және электрмен жабдықтау жүйелерін қайта құру.

2019 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша:

- толығымен амортизацияланған, бірақ әлі күнге дейін қолданыстағы негізгі құралдардың бастапқы құны мен тиісті жинақталған амортизациясы 1.030.764 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 745.490 мың теңге);
- аяқталмаған құрылыс 3.647.350 мың теңге көлемінде (2018 жылғы 31 желтоқсанда: 3.915.956 мың теңге) құрылыс жұмыстары үшін сатып алынған материалдар мен босалқы бөлшектерді қамтиды.

31 желтоқсанда аяқталған 2019 жыл үшін аяқталмаған құрылыс құнына кіргізілген тозу сомасы 26.734 мың теңгені құрады (2018 жыл үшін: 33.166 мың теңге).

6. ПАЙДАЛАНУ ҚҰҚЫҒЫ ТҮРІНДЕГІ АКТИВТЕР

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша пайдалану құқығы түріндегі активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Пайдалану құқығы түріндегі активтер				
	Жер	Көлік активтері	Ғимараттар мен құрылыстар	Машиналар, жабдық және беріліс құрылғылары	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	–	–	–	–	–
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	97.419	4.512.445	373.420	–	4.983.284
Түсімдер (23-ескертпе)	–	–	–	341.652	341.652
Амортизация	(10.951)	(1.254.808)	(84.932)	(72.201)	(1.422.892)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн					
Бастапқы құн	131.814	6.106.397	399.633	341.652	6.979.496
Жинақталған амортизация	(45.346)	(2.848.760)	(111.145)	(72.201)	(3.077.452)
Қалдық құн	86.468	3.257.637	288.488	269.451	3.902.044

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**7. МАТЕРИАЛДЫҚ ЕМЕС АКТИВТЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша материалдық емес активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Лицензиялар	Бағдарламалық жасақтама	Өзге де	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
Түсімдер	168.744	21.119	3	189.866
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	86.225	159.042	–	245.267
Амортизация	(60.464)	(345.359)	(4.362)	(410.185)
Шығарылу	–	(62.635)	–	(62.635)
2019 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018
2017 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	169.562	1.290.053	30.312	1.489.927
Түсімдер	5.518	725	22.768	29.011
Аяқталмаған құрылыстан ауыстырылған (5-ескертпе)	133.827	591.267	–	725.094
Амортизация	(53.909)	(646.933)	(3.550)	(704.392)
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерге ауыстырылған (18-ескертпе)	(1.840)	(5.024)	(18.549)	(25.413)
Еншілес ұйымының жарғылық капиталына салым	(1.948)	(574)	–	(2.522)
2018 жылғы 31 желтоқсанға қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705
2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	938.243	4.910.912	93.108	5.942.263
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(492.528)	(3.909.231)	(66.486)	(4.468.245)
Қалдық құн	445.715	1.001.681	26.622	1.474.018
2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша				
Бастапқы құн	718.946	5.469.393	93.105	6.281.444
Жинақталған құнсыздану және амортизация	(467.736)	(4.239.879)	(62.124)	(4.769.739)
Қалдық құн	251.210	1.229.514	30.981	1.511.705

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**8. ЕНШІЛЕС ҰЙЫМДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарға инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Магистралдық Суағызғысы	36.192.090	29.051.374
БМТ	9.182.546	25.387.978
PTL	2.820.886	2.820.886
Жиыны	48.195.522	57.260.238

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша еншіліс ұйымдарындағы инвестициялардың қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға	57.260.238	28.208.864
Магистралдық Суағызғысының жарғылық капиталына салым	7.140.716	29.051.374
БМТ-ға инвестициялардың құнсыздануы (4-ескертпе)	(16.205.432)	—
31 желтоқсанға	48.195.522	57.260.238

2019 жылдың ішінде Компания 7.046.699 мың теңге сомасына негізгі құралдар мен 94.017 мың теңге сомасына талап ету құқықтарын беру жолымен Магистралдық суағызғының жарғылық капиталына салым жасады. 2018 жылы жарғылық капиталға салым 964.466 мың теңге сомасына негізгі құралдар, 392.231 мың теңге сомасына қорлар беру, сондай-ақ 27.694.677 мың теңге сомасына ақша қаражатын аудару жолымен жүзеге асырылды.

9. БІРЛЕСКЕН БАҚЫЛАУДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірлескен бақылаудағы кәсіпорындағы инвестициялар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
ҚҚҚ	6.500.000	6.500.000
МұнайТас	6.004.945	904.945
Жиыны	12.504.945	7.404.945

2019 жылдың соңында қатысушылардың шешімімен МұнайТастың жарғылық капиталы жалпы сомасы 10.000.000 мың теңгеге ұлғайтылды, соның ішінде Компанияның үлесі 5.100.000 мың теңге құрады. Компанияның ақшалай қаражатпен енгізген салымының сомасы 100.000 мың теңге құрады, 5.000.000 мың теңге мөлшеріндегі қалған сома бірлескен бақылаудағы кәсіпорынның жарғылық капиталына салым бойынша міндеттеме ретінде танылды.

10. НЕГІЗГІ ҚҰРАЛДАР ҮШІН ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар үшін жеткізушілерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін үшінші тараптарға алғытөлемдер	945.612	147.275
Негізгі құралдар және құрылыс қызметтері үшін байланысты тараптарға алғытөлемдер (36-ескертпе)	—	16.118
	945.612	163.393
Минус: құнсыздану	(53.258)	(53.258)
Жиыны	892.354	110.135

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**11. ҚОРЛАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Босалқы бөлшектер	3.102.498	2.040.449
Отын	853.858	722.822
Құрылыс материалдары	614.809	309.632
Арнайы киім	342.976	343.169
Химиялық реагенттер	125.685	126.741
Тауарлар	75.785	97.645
Өзге де	181.450	387.194
Жиыны	5.297.061	4.027.652

12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК**Ұзақ дебиторлық берешек**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұзақ дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	1.123.472	–
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(77.485)	–
Жиыны	1.045.987	–

Ұзақ мерзімді сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар бойынша резерв келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
1 қантарға	–	–
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	77.485	–
31 желтоқсанға	77.485	–

Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың сауда дебиторлық берешегі	2.466.649	2.352.187
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	1.925.781	1.971.613
Үшінші тараптардың өзге де дебиторлық берешегі	767.842	725.594
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешегі (36-ескертпе)	509	19.761
	5.160.781	5.069.155
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(865.429)	(826.376)
Жиыны	4.295.352	4.242.779

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**12. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ ДЕБИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК (жалғасы)****Қысқа мерзімді сауда және өзге де дебиторлық берешек (жалғасы)**

Сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша күтілетін несиелік шығындар резервіндегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	826.376	600.034
Жылдағы есептеу, нетто (30-ескертпе)	42.119	217.662
Дебиторлық берешекті есептен шығарудағы қолдану	(3.066)	—
Есеп саясатындағы өзгерістер	—	8.680
31 желтоқсанға	865.429	826.376

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның сауда және өзге де дебиторлық берешегі мына валюталарда көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	4.293.049	4.240.874
Шетел валютасында	2.303	1.905
Жиыны	4.295.352	4.242.779

31 желтоқсанға бағалау резервтер моделін пайдалана отырып, сауда және өзге де дебиторлық берешек бойынша Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырағыштығы туралы ақпарат келтірілген:

	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				Жиыны
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
<i>Мың теңгемен</i>						
2019 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	5.239.318	86.005	31.075	112.163	815.692	6.284.253
Күтілетін несиелік шығындар	(143.470)	(418)	(121)	(538)	(798.367)	(942.914)

Мың теңгемен	Мерзімі өтпеген	Сауда және өзге де дебиторлық берешек				Жиыны
		Төлемдердің мерзімінің кешіктірілуі				
		3 айдан кем	3-тен 6 айға дейін	6-дан 12 айға дейін	1 жылдан артық	
2018 жылдың 31 желтоқсанына						
Дефолт болған жағдайда есептелген жалпы теңгерімдік құн	3.429.337	560.846	44.279	7.027	1.027.666	5.069.155
Күтілетін несиелік шығындар	(2.720)	(5.523)	(9.666)	(4.944)	(826.376)	(826.376)

13. ЖЕТКІЗУШІЛЕРГЕ БЕРІЛГЕН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізішулерге берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

Мың теңгемен	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптарға алғытөлемдер	566.901	312.998
Байланысты тараптарға алғытөлемдер (36-ескертпе)	549.212	225.799
	1.116.113	538.797
Минус: құнсыздану	(647)	(647)
Жиыны	1.115.466	538.150

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**14. ӨТЕЛУГЕ ЖАТАТЫН ҚҚС ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР БОЙЫНША АЛДЫН АЛА ТӨЛЕМ**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтелуге жататын ҚҚС және өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Өтелуге жататын ҚҚС	865.844	363.990
Мүлік салығы	275.375	336.982
Төлем көзінен ұсталатын табыс салығы	16.756	15.601
Өзге де салықтар бойынша алдын ала төлем	10.344	9.710
Жиыны	1.168.319	726.283

15. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ АКТИВТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Мұнайды тасымалдау бойынша көлік экспедиция қызметтері үшін берешек	6.726.960	7.653.717
Байланысты тарапқа пайызсыз несиенің (36-ескертуге)	523.284	—
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	35.760	128.906
Қызметкерлердің берешегі	28.253	11.357
Болашақ кезеңдер шығыстары	5.083	5.338
Өзге де	1.511	—
Жиыны	7.320.851	7.799.318

2019 жылдың ішінде пайызсыз несиенің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл
1 қантарға	—
Жылдың ішінде берілу	1.145.325
Дисконтті есептеу (34-ескертуге)	(79.283)
Дисконтті амортизациялау (33-ескертуге)	55.305
Төлену	(575.925)
Күтілетін несиелік шығындарға жылдағы резерв есептеу, нетто (34-ескертуге)	(25.962)
Валютаны қайта есептеу	3.824
31 желтоқсанға	523.284

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**16. БАНК САЛЫМДАРЫ**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банк салымдары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
АҚШ долларымен көрсетілген қысқа мерзімді банк салымдары	45.910.799	25.357.200
Теңгемен көрсетілген ұзақ мерзімді банк салымдары	2.158.180	2.802.206
Теңгемен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	39.791	53.150
АҚШ долларымен көрсетілген салымдар бойынша есептелген пайыздар	69.414	41.315
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(78.017)	(51.592)
Жиыны	48.100.167	28.202.279

Қысқа мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	27.462	–
Есеп саясатындағы өзгерістер	–	264
Жылдағы есептеу, нетто (34-ескертпе)	32.142	27.198
31 желтоқсанға	59.604	27.462

Ұзақ мерзімді банк салымдар бойынша күтілетін несиелік шығындар қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	24.130	–
Есеп саясатындағы өзгерістер	–	31.251
Жылдағы есептеуді қайтару (34-ескертпе)	(5.717)	(7.121)
31 желтоқсанға	18.413	24.130

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы банк салымдары келесі түрде көрсетілді:

- өтеу мерзімі 2020 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде аяқталатын (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 2019 жылдың қаңтарынан маусымға дейінгі кезеңде), пайыздық жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан (2018 жылғы 31 желтоқсанға: жылдық мөлшерлемесі 0,5%-дан 0,7%-ға дейінгі) 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге АҚШ долларында орналастырылған қысқа мерзімді салымдар;
- Компания қызметкерлерін тұрғын үймен қамтамасыз ету аясында жеңілдетілген несиелеу мөлшерлеменен орналастырылған, сәйкесінше, 2028 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,4%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен пайдалануға шектелген ұзақ мерзімді банк салымдары (2018 жылғы 31 желтоқсанға: сәйкесінше, 2029 жылға және 2027 жылға дейінгі мерзімге жылдық 2%-дан 3,5%-ға дейін пайыздық мөлшерлеменен).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**17. АҚША ҚАРАЖАТТАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ БАЛАМАЛАРЫ**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттар және олардың баламалары келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Банктердегі теңгемен көрсетілген мерзімді салымдар	19.238.432	27.107.538
Банктердегі АҚШ долларымен көрсетілген ағымдағы шоттар	3.643.342	2.226.640
Банктердегі теңгемен көрсетілген ағымдағы шоттар	472.215	960.416
Банктердегі Ресей рублімен көрсетілген ағымдағы шоттар	32.182	31.447
Банктердегі өзге де ағымдағы шоттар	23.175	21.567
Кассадағы қолма-қол ақша	280	378
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві	(34.307)	(22.862)
Жиыны	23.375.319	30.325.124

Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервінің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	22.862	5.784
Есеп саясатындағы өзгерістер	–	337
Жылдағы есептеу, нетто (34-ескертпе)	8.883	16.901
Валюталарды қайта есептеу	2.562	(160)
31 желтоқсанға	34.307	22.862

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша теңгемен орналасқан ағымдағы шоттар мен 3 айға дейінгі мерзімді салымдардың сыйақы 6,75%-дан бастап 8,60%-ға дейін жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді (2018 жылғы 31 желтоқсанда: жылдық 6,55%-дан бастап 7,50%-ға дейін).

2019 және 2018 жылдарының 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларымен орналасқан ағымдағы шоттардың сыйақы 0,25% жылдық мөлшерлеме бойынша есептелді.

18. САТУҒА АРНАЛҒАН ҰЗАҚ МЕРЗІМДІ АКТИВТЕР

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсандағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің өзгерістері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	2.406.231	2.848.498
Негізгі құралдардан және материалдық емес активтерден ауыстырылған (5,7-ескертпелер)	915.821	26.514.283
Жылдағы құнсыздануды есептеу (32-ескертпе)	(960.743)	(283.956)
Сатылған	(1.481.495)	(26.650.096)
Негізгі құралдарға ауыстырылған (5-ескертпе)	–	(22.498)
31 желтоқсанға	879.814	2.406.231

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамына Алматы қаласындағы кеңсе ғимараты, сондай-ақ пайдаланылмаған көлік құралдары көрсетілген. Компания өз құнын өтелімді пайдалану арқылы емес, сату арқылы өтемекші. Осы активтер олардың теңгерімдік және сату шығындарын шегергендегі әділ құнының ең азы бойынша танылды және ағымдағы жағдай бойынша дереу сатуға дайын. 2018 жылдың ішінде Компания Астрахань-Маңғышлақ суағызғысын және Астана қаласындағы әкімшілік ғимарат мүлкін оның ішінде теңгерімдік құны 26.488.870 мың теңге болып табылатын негізгі құралдарын және 25.413 мың теңге (5,7-ескертпелер) болып табылатын материалдық емес активтерін сатуға арналған ұзақ мерзімді активтер ретінде жіктеді, кейінірек сатты. Бұдан басқа, 2018 жылдың ішінде Компания 135.813 мың теңге теңгерімдік құнымен жеке көлік құралдарын сатты. 2018 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құрамында Павлодар қаласындағы әкімшілік-тұрмыстық ғимараты көрсетілген, ол 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған 12 ай ішінде он жылға бөліп төлеу шартымен, сондай-ақ жеке автокөлік құралдары сатылды. Көрсетілген активтерді сатудан түскен кірістің нетто-сомасы 34.624 мың теңгені құрады (31-ескертпе).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

19. ОБЛИГАЦИЯЛАРҒА ИНВЕСТИЦИЯЛАР

2017 жылдың желтоқсан айында 2017 жылғы 7 қарашадағы Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен Компания «DSFK арнайы қаржылық компаниясы» ЖШС – нің (бұдан әрі – «DSFK облигациялары») облигацияларын сатып алды, сатып алынған облигацияларды «РВК банкі» – АҚ да (бұдан әрі – «РВК банкі») орналастырылған қаражатпен төледі. Облигациялардың номиналды сомасы 5.019.520 мың теңгені құрады, облигациялар саны 5.019.520 мың дана. DSFK облигацияларының жылдық сыйақы мөлшерлемесі 0,01% және өтеу мерзімі 15 жыл. Жоғарыда аталған облигациялар «Қазақмыс Корпорациясы» ЖШС 1.379.913 мың теңге сомасында қаржы кепілдігімен қамтамасыз етілген. Компанияның сұрауы бойынша, облигацияларды шығарған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін кепілдік талап етілуі мүмкін. Компания 12,4% нарықтық несие мөлшерлемесін басшылыққа ала отырып, облигациялардың әділ құнын қайта қарады және нәтижесінде облигациялардың әділ құнын қайта қараудан кірісті 165.251 мың теңге сомасында таныды (*33-ескерту*). Атап айтқанда, облигацияларға инвестициялардың теңгерімдік құны 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 919.511 мың теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 828.437 мың теңге).

2019 және 2018 жылдардың ішінде эмитент 1 облигацияға 1 теңге бағасымен, сәйкесінше, 74.177 мың және 43.457 мың облигацияларды қайта сатып алды. 2018 жылы облигациялардың әділ құнын қайта қараған нәтижесінде, 12,7% несие берудің нарықтық мөлшерлемесіне сүйене отырып, 122.932 мың теңге сомасына облигациялардың әділ құнын қайта қараудан түскен кіріс танылды (*33-ескерту*).

20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ**Жарғылық капитал**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның жарғылық капиталы жарияланған, шығарылған және 62.503.284 мың теңге көлемінде толық төленген 384.635.600 жай акциядан құралды, жарияланған бірақ шығарылмаған және төленбеген 1 акцияны қоспағанда.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жарғылық капитал Компанияның акцияларды шығаруға байланысты 565.717 мың теңге мөлшерінде шеккен кеңес беру қызметтердің құны шегеріліп көрсетілді және 61.937.567 мың теңгені құрады.

Акционерлерден қайта сатып алынған меншікті акциялар

2016 жылдың ішінде Компания миноритарлық акционердің өтініші негізінде және директорлар Кеңесінің шешімінен кейін 9.549 мың теңге көлемінде орналастырылған 7.500 жай акциясын қайта сатып алды.

Активтерді қайта бағалау бойынша резерв

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша активтерді қайта бағалау бойынша резерв 247.417.084 теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсанға: 198.867.282 мың теңге). Осы резервтең өзгерісі 82.782.482 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдарды қайта бағалау / құнсызданумен байланысты (*5-ескерту*), пайдаланудан шығару және рекультивация бойынша міндеттемелер бойынша резервті 3.334.156 мың теңге мөлшерінде қайта қарау (*26-ескерту*), кейінге қалдырылған кірісті шегергенде 15.889.666 мың теңге сомасында салық (*35-ескерту*), сондай-ақ негізгі құралдардың қайта бағалау резервінің амортизациясы 15.008.858 мың теңге сомасында.

Өзге де капитал резервтері

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша капиталдың өзге де резервтері 1.892.888 мың теңге көлемінде шығынға ұшырады (31 желтоқсан 2018 жыл: шығын 71.795 мың теңге). Осы резервтің өзгерісі 1.872.560 мың теңге (*21-ескерту*) мөлшерінде белгіленген төлемдері бар жоспарлар бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалаудан болатын актуарлық пайдаларды танумен негізделген, оның салық әсері 51.467 мың теңгені құрайды (*35-ескерту*). Сонымен қатар 2018 жылы қызметкерлерге берілетін ұзақ мерзімді сыйақылар бағасының өзгеруіне байланысты ағымдағы есепті кезеңде Компания 688.653 мың теңге (*21-ескерту*), оның салық әсері 137.731 мың теңгені құрайды (*35-ескерту*).

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**20. МЕНШІКТІ КАПИТАЛ (жалғасы)****Дивидендтер**

2019 жылдың ішінде Компания акционерлерінің жалпы жиналысының 2019 жылғы 28 мамырдағы шешіміне сәйкес 2018 жылдың қорытындысы бойынша бір акция үшін 104 теңгені есептегендегі 40.001.322 мың теңге сомасында дивидендтер төленуге есептелген және төленген, оның ішінде 2018 жылы алынған таза пайданың есебінен 38.484.983 мың теңге және өткен жылдардың үлестірілмеген пайдасы есебінен 1.516.339 мың теңге мөлшерінде, оның ішінде ҚМГ-ға – 36.001.892 мың теңге (36-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 3.999.430 мың теңге төленді.

2018 жылдың ішінде Компания, Акционерлер жалпы жиналысының 2018 жылғы 24 мамырдағы шешіміне сәйкес, 2017 жылғы қызмет нәтижелері бойынша 61.540.496 мың теңге (бір акцияға 160 теңге есебімен) мөлшерінде дивидендтерді есептеді және төледі, оның ішінде 2017 жылғы қорытындылар бойынша 50.117.856 мың теңге мөлшерінде алынған таза кіріс есебінен және өткен жылдардың 11.422.640 мың теңге мөлшерінде бөлінбеген пайда есебінен, олардан ҚМГ-ға 55.387.527 мың теңге (36-ескертпе) және миноритарлық акционерлерге – 6.152.969 мың теңге төленді.

Акцияға пайда

Акцияға базалық пайда сомалары Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті кезеңдегі таза пайданы кезең ішіндегі айналымдағы жай акциялардың өлшенген орташа санына бөлу жолымен есептелген.

Компания айырбасталымды қаржы құралдарын шығармайтындықтан бір акцияның базалық пайдасы акцияға таратылған пайдаға тең.

Төменде акцияға базалық пайда есептеуде пайдаланылған пайда мен акциялар саны туралы ақпарат келтірілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті таза пайда	33.343.692	51.812.710
Акцияға базалық пайданы есептеуге арналған жай акциялардың орташа саны	384.628.099	384.628.099
Компанияның жай акцияларын ұстаушыларына тиісті есепті жылдағы пайдаға қатысты акцияға базалық пайда (теңгемен)	87	135

Жай акциялардың теңгерімдік құны

Төменде Компанияның бас компаниясы үшін ҚҚБ талаптарына сәйкес бір жай акцияның теңгерімдік құны көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Активтер жиыны	830.756.866	744.189.248
Минус: материалдық емес активтер (7-ескертпе)	(1.474.018)	(1.511.705)
Минус: міндеттемелер жиыны	(193.054.249)	(161.142.532)
Жай акциялардың теңгерімдік құнын есептеуге арналған таза активтер	636.228.599	581.535.011
Жай акциялар саны	384.628.099	384.628.099
Бір жай акцияның теңгерімдік құны (теңгемен)	1.654	1.512

21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Негізінен, зейнетақыға қосымша төлемнен және барлық қызметкерлерге қатысты мерейтой күндеріне байланысты төлемнен тұратын Компанияның қызметкерлерге берілетін сыйақылар бойынша міндеттемелері бар. Бұл төлемдер қамтамасыз етілмеген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**21. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРГЕ СЫЙАҚЫЛАР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	655.489	660.420
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	15.748.790	12.939.771
Жиыны	16.404.279	13.600.191

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдардағы ағымдағы қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелердегі өзгерістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қантарға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	13.600.191	13.340.926
Таза пайыздық шығыстар (34-ескертпе)	1.181.901	1.163.566
Ағымдағы кезеңнің қызметтер құны (29, 30-ескертпелер)	711.767	564.099
Өткен кезеңнің қызметтер құны (4, 29, 30-ескертпелер)	(369.482)	–
Пайда және залал арқылы көрсетілген актуарлық залалдар/(пайдалар) (31, 32-ескертпелер)	77.964	(70.352)
Өзге жиынтық кіріс арқылы көрсетілген актуарлық залалдар/(пайдалар) (20-ескертпе)	1.872.560	(688.653)
Төленген сыйақылар	(670.622)	(709.395)
31 желтоқсанға қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер	16.404.279	13.600.191

22. САУДА ЖӘНЕ ӨЗГЕ ДЕ КРЕДИТОРЛЫҚ БЕРЕШЕК

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Үшінші тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек	8.072.670	8.018.198
Байланысты тараптардың алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек (36-ескертпе)	4.796.575	3.215.782
Үшінші тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек	1.106.445	682.590
Байланысты тараптардың алдында өзге де кредиторлық берешек (36-ескертпе)	4.181	3.190
Жиыны	13.979.871	11.919.760

Сауда және өзге де кредиторлық берешек 7.697.365 мың теңге мөлшеріндегі негізгі құралдармен және аяқталмаған күрделі құрылысқа қатысты (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5.251.686 мың теңге) байланысты және үшінші тараптардың алдындағы берешектерді камтыды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиторлық берешектің ұлғаюы Прорва-Құлсары магистралдық мұнай құбырының, Астрахань-Маңғышлақ суағызғысы учаскелерін ауыстыру және талшықты-оптикалық байланыс желісі жүйесін жаңғырту сияқты күрделі сипаттағы жобаларға байланысты.

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сауда және өзге де кредиторлық берешектің ағымдағы құны мына валюталарда көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Теңгемен	13.938.816	11.867.720
АҚШ долларымен	18.297	29.816
Еуромен	17.928	18.454
Ресей рублімен	4.830	3.770
Жиыны	13.979.871	11.919.760

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**23. ЖАЛДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған жалдау бойынша міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
Міндеттемелердің ұзақ мерзімді бөлігі	2.891.445	–
Міндеттемелердің қысқа мерзімді бөлігі	1.912.220	–
Жиыны	4.803.665	–

2019 жылдың 31 желтоқсанындағы аяқталған он екі айлық кезеңдегі міндеттемелердің ағымдағы құнының өзгерісі келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл
1 қантарға	–
Есеп саясатындағы өзгерістер (3-ескертпе)	5.513.329
Кезең ішіндегі түсімдер (6-ескертпе)	341.652
Міндеттемелер бойынша дисконттың амортизациясы (34-ескертпе)	638.724
Сауда және басқа да кредиторлық берешектерден аударым	161.526
Кезеңдегі төлемдер	(1.851.566)
31 желтоқсанға	4.803.665

Төменде жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген жалдауға байланысты шығындар құны бойынша ақпарат берілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін
Пайдалану құқығы түріндегі активтердің амортизациясы (6-ескертпе)	1.422.892
Міндеттемелер бойынша дисконт амортизациясы (34-ескертпе)	638.723
Төмен құнды активтер бойынша жалдау шығындары (29-ескертпе)	2.047
Жиыны	2.063.662

24. АЛЫНҒАН АЛҒЫТӨЛЕМДЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер (36-ескертпе)	11.220.896	13.139.519
Үшінші тараптардан алынған алғытөлемдер	7.192.272	7.378.650
Жиыны	18.413.168	20.518.169

25. ТӨЛЕМГЕ ӨЗГЕ ДЕ САЛЫҚТАР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төлемге өзге де салықтар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Жеке табыс салығы	643.579	611.394
Өлеуметтік салық	561.363	522.585
Мүлікке салынатын салық	16.891	439
Төленуге жататын ҚҚС	9.502	9.787
Өзге де салықтар	32.431	25.960
Жиыны	1.263.766	1.170.165

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**26. РЕЗЕРВТЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы аяқталған он екі ай кезеңдегі резервтердің қозғалысы келесі түрде көрсетілген:

Қысқа мерзімді резервтер

<i>Мың теңгемен</i>	Өтемдік тариф резерві	Әкімшілік айыппұлдар бойынша резерв	Демеушілік көмек көрсету резерві *	Өзге де резервтер	Жиыны
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.046.994	–	–	41.125	1.088.119
Бір жылға резервті есептеу (30-ескертпе)	18.100	297.038	1.200.000	–	1.515.138
Резервті қолдану	(1.062.122)	(297.038)	(1.200.000)	–	(2.559.160)
2019 жылғы 31 желтоқсанға	2.972	–	–	41.125	44.097
2017 жылғы 31 желтоқсанға	–	–	–	41.125	41.125
Бір жылға резервті есептеу (30-ескертпе)	1.046.994	–	–	–	1.046.994
2018 жылғы 31 желтоқсанға	1.046.994	–	–	41.125	1.088.119

*Мемлекет басшысының 2018 жылғы 29 қыркүйектегі тапсырмасын және ҚМГ Басқармасының 2019 жылғы 11 ақпандағы шешімін, сондай-ақ Компанияның директорлар Кеңесінің 2019 жылғы 29 қаңтардағы шешімін орындау мақсатында Компания есепті кезеңде Түркістан қаласындағы объектіні салуға жалты сомасы 2.200.000 мың теңгеге демеушілік көмек көрсетті (30-ескертпе), оның 1.200.000 мың теңге 2019 жылғы наурызда есептелген резерв есебінен төленді.

Ұзақ мерзімді резервтер

Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттеме

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания ағымдағы үздік есептік бағалауды ескере отырып, ұзақ мерзімді резервтерді қайта қарады. Пайдаланылған жорамалдар мен дисконттау мөлшерлемесіндегі өзгерістерге сезімталдық 4-ескертпеде көрсетілген.

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
1 қаңтарға	21.109.397	15.347.322
Актив арқылы бір жылға есептеу (5-ескертпе)	–	106.229
Бағалауды өзге жиынтық залал арқылы қайта қарау (20-ескертпе)	3.334.156	3.102.220
Резервті қалпына қайта келтіру және пайдалар мен залалдар арқылы бағалауды қайта қарау (32-ескертпе)	1.445.338	1.162.914
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв дисконтының амортизациясы (34-ескертпе)	1.891.996	1.390.712
31 желтоқсанға	27.780.887	21.109.397

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**27. ӨЗГЕ ДЕ АҒЫМДАҒЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Еңбекақы мен өзге де сыйақылар	10.397.648	10.034.627
Байланысты тараптардың алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек (36-ескертпе)	8.193.956	8.437.279
Үшінші тараптар алдында көлік экспедиция қызметтері бойынша берешек	5.192.306	4.319.474
Зейнетақы қоры алдындағы берешек	829.214	784.099
Өзге де есептеулер	150.410	150.611
Жиыны	24.763.534	23.726.090

Еңбекақы және өзге де сыйақылар құрамына еңбекақы төлеу бойынша ағымдағы берешектер, жыл қорытындысы бойынша сыйақы төлеу бойынша міндеттемелер, демалысақы төлеу бойынша міндеттемелер кіреді.

28. ТҮСІМ

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін түсім келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Шикі мұнайды тасымалдау	199.874.262	189.600.250
Құбырларды пайдалану және оларға техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтер	16.885.704	13.541.838
Жеткізілмеген мұнай көлемі үшін төлем	5.248.781	4.852.920
Су тасымалдау	—	3.644.628
Мұнайды көлік экспедициялау қызметтері	677.031	691.347
Мұнайды сақтау бойынша қызметтер	52.861	77.375
Өзге де	138.364	111.527
Жиыны	222.877.003	212.519.885
Географиялық аймақтар		
Қазақстан	198.765.579	195.115.370
Ресей	24.111.424	17.404.515
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	222.877.003	212.519.885
Табысты тану мерзімі		
Белгілі бір уақытта	205.991.299	198.978.047
Уақыт кезеңі ішінде	16.885.704	13.541.838
Сатып алушылармен келісім шарттар бойынша түсім жиыны	222.877.003	212.519.885

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ең ірі бес жүк жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 53.294.711 мың теңгені, 32.177.845 мың теңгені, 13.868.640 мың теңгені, 11.417.470 мың теңгені және 9.525.424 мың теңгені құрады. 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін осы көрсетілген жіберушілерден түскен түсім, тиісінше, 50.677.435 мың теңгені, 29.489.655 мың теңгені, 13.563.399 мың теңгені, 10.956.630 мың теңгені және 9.450.461 мың теңгені құрады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**29. ӨТКІЗІМНІҢ ӨЗІНДІК ҚҰНЫ**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өткізімнің өзіндік құны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	49.852.635	47.355.702
Тозу және амортизация	47.282.263	46.571.484
Табыс салығынан басқа салықтар	8.041.984	7.797.951
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	7.786.190	6.476.028
Отын және материалдар	7.443.146	7.137.725
Электр энергиясы	4.929.729	6.209.207
Күзет қызметтері	4.650.952	4.494.166
Газ шығындары	2.316.756	2.442.293
Тамақтану және мекендеу	2.013.049	1.786.131
Қоршаған ортаны қорғау	1.948.893	1.033.549
Іссапар шығыстары	928.814	965.925
Сақтандыру	512.515	495.503
Аутстаффинг қызметтері	421.816	442.744
Байланыс қызметтері	346.471	237.221
Өндірістік активтерді диагностикалау	322.617	357.267
Еңбек қызметінің аяқталуына байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескерпте)	310.087	526.701
Әуеден күзету қызметтері	239.144	1.057.842
Көлік шығыстары	159.454	1.539.620
Операциялық жалдау бойынша шығындар (21-ескерпте)	2.047	177.515
Өзге де	2.449.593	1.935.745
ЖИНЫ	141.958.155	139.040.319

Қызметкерлерге жұмсалған шығындардың артуы өндірістік қызметкерлердің жалақысын индекстеумен байланысты.

Тозу және амортизация шығындарының артуы негізінен 2018 жылдың соңында аяқталмаған құрылыс объектілерінің іске қосылуымен, сондай-ақ есепті кезеңде пайдалану құқығы түріндегі активтерді мойындаумен байланысты (6-ескерпте).

Электр энергия шығындардың төмендеуі Компанияның 2018 жылғы 2 шілдеден бастап су тасымалдау қызметтерін Магистралдық Суағызғыға беруіне байланысты.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша ағымдағы шығындардың өсуі магистралдық мұнай құбыры бойындағы бұзылған жерлерді (тарихи ластауларды) қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды өткізуге байланысты.

Әуеден күзету қызметтері бойынша шығындардың төмендеуі 2019 жылдың 2-і тоқсанынан ұшуды уақытша тоқтатумен байланысты.

2019 жылдың ішінде көлік шығыстарының және операциялық жалдау бойынша шығындардың төмендеуі 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап IFRS 16 «Жалдау» енгізумен байланысты, оған сәйкес бұл шығындар жалдау ретінде пайдалану құқығы түріндегі активтерді мойындаумен қарастырылады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**30. ЖАЛПЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін жалпы және әкімшілік шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Қызметкерлерге жұмсалатын шығындар	7.390.451	7.371.138
Қайырымдылыққа арналған шығыстар(26-ескертпе)	2.200.000	—
Тозу және амортизация	1.124.742	1.424.747
Кеңсеге қызмет көрсету	504.545	552.025
Резервтер бойынша шығындар есептеу (26-ескертпе)	315.138	1.046.994
Әлеуметтік сала бойынша шығыстар	287.430	326.233
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	259.324	392.037
Иссапар шығыстары	252.148	255.556
Аутстаффинг қызметтері	219.826	201.357
Табыс салығынан басқа салықтар	209.826	245.487
Кеңес беру қызметтері	159.062	151.770
Байланыс қызметтері	148.359	129.400
Ақпараттық қамту	126.764	125.226
Күтілетін несиелік шығындар бойынша резервті есептеу, нетто (12-ескертпе)	119.604	217.662
Жарнама шығыстары	106.911	82.425
Өтеуге тиісті ҚҚС-ті есептен шығару бойынша шығыстар	98.857	346.556
Банк қызметтері	60.480	68.960
Сақтандыру	35.903	30.533
Материалдар және отын	34.272	91.174
Еңбек қызметінің аяқталғанға байланысты қызметкерлерге сыйақы беруге арналған шығындар (21-ескертпе)	32.198	37.398
Ескерген қорлар бойынша резервті есептеу, нетто	16.095	—
Көлік шығыстары	14.041	160.243
Операциялық жалдау бойынша шығыстар	—	29.144
Өзге де	668.004	572.867
Жиыны	14.383.980	13.858.932

31. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ КІРІСТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Негізгі құралдардың құнсыздануын қалпына келтіруден болған кіріс, нетто (5-ескертпе)	2.129.666	—
Айыппұлдар мен өсімақылардан болған кіріс	843.597	252.833
Сақтандыру төлемдері	121.285	87.852
Қорларды кіріске алудан түскен кіріс	74.338	3.454
Қорларды өткізуден болған кіріс, нетто	35.751	210.650
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуарылуынан болған кіріс, нетто (18-ескертпе)	34.624	1.513.663
Актуарлық пайдалар(21-ескертпе)	—	70.352
Өзге де кірістер	9.021	19.334
Жиыны	3.248.282	2.158.138

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**32. ӨЗГЕ ДЕ ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін өзге де операциялық шығыстар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резервін қайта қарау және қалпына келтіру, нетто (26-ескертпе)	1.445.338	1.162.914
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің шығарылуынан болған шығыстар, нетто	1.032.908	1.066.126
Негізгі құралдардың құнсыздануынан болған шығыстар(5-ескертпе)	–	292.293
Сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің құнсыздануынан болған шығыстар (18-ескертпе)	960.743	283.956
Өрекетсіз тұрған өндірістік объектілерді жою бойынша шығыстар	134.212	106.084
Актуарлық залалдар (21-ескертпе)	77.964	–
Өзге де шығыстар	61.252	4.240
Жиыны	3.712.417	2.915.613

33. ҚАРЖЫЛЫҚ КІРІСТЕР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін кезеңдерде қаржылық кірістер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Банк салымдарынан және ағымдағы шоттардан пайыздық кіріс	2.080.293	2.468.573
Облигациялардың өділ құнын қайта қараудан болған кіріс (19-ескертпе)	165.251	122.932
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконттың амортизациясы	136.479	–
Пайыссыз берілген несиелер бойынша дисконт (15-ескертпе)	55.305	–
Өзге де қаржылық кірістер	3.545	4.262
Жиыны	2.440.873	2.595.767

34. ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАР

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қаржылық шығындар келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелер резерві дисконттың амортизациясы (26-ескертпе)	1.891.996	1.390.712
Қызметкерлерге сыйақы: таза пайыздық шығыстар (21-ескертпе)	1.181.901	1.163.566
Жалдау міндеттемелері бойынша дисконтты есептеу (23-ескертпе)	638.724	–
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконтты есептеу	136.100	–
Пайыссыз берілген несиелер бойынша дисконтты есептеу (15-ескертпе)	79.283	–
Ақша қаражаттары және олардың баламалары мен банк салымдары бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу, нетто (16, 17-ескертпелер)	35.308	36.978
Пайыссыз берілген несиелер бойынша күтілетін несиелік шығындар резервін есептеу (15-ескертпе)	25.962	–
Жиыны	3.989.274	2.591.256

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР**

2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін табыс салығы келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығыстар	18.204.284	19.254.332
Өткен кезеңдерде ағымдағы табыс салығы бойынша бағалаудағы өзгерістер	(83.663)	1.034.264
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша үнемділік	(3.141.606)	(6.307.301)
Табыс салығы	14.979.015	13.981.295

2019 және 2018 жылдарға табыс салығы мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда мен табыс салығы бойынша шығыстар арасындағы салыстырмалы тексеру:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жыл	2018 жыл
Салық салуға дейінгі пайда	48.322.707	65.794.005
Салықтың ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Бухгалтерлік пайдадан түскен табыс салығы бойынша шығыстар	9.664.541	13.158.801
Өткен жылдарды түзету	(83.663)	1.034.264
Еншілес ұйымға салынған инвестициялардың құнсыздануы	3.241.086	—
Артық технологиялық мұнайдан түскен кіріс	789.688	788.242
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша ұзақ мерзімді міндеттемелер бойынша ауыстырылмайтын залалдар	276.396	44.213
Өтеуге жатпайтын ҚҚС	191.400	78.505
Өкілдік шығыстар және мерекелік іс-шаралар	76.146	70.479
Айыппұлдар бойынша ауыстырылмайтын залалдар	63.304	209.399
Шетелдік кәсіпорындардан түскен пайда	—	156.838
Амортизацияланбайтын негізгі құралдардың құнсыздануы	—	93.462
Негізгі құралдарға қатысты салық салынатын уақытша айырмашылықтардың бағалауын қайта қайта қарау	281.813	(1.065.393)
Дивидендтен түскен кіріс	—	(867.650)
Облигацияларға инвестициялардың құнсыздануы	—	—
Өзге де шегерілмейтін шығыстар	478.304	280.135
Жиынтық кіріс туралы жеке есепте көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар	14.979.015	13.981.295

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Қаржылық жағдай туралы тиісті есептердің жасалу күніне жеке қаржылық есептілікте көрсетілген активтерді және міндеттемелер мен сомаларды есептеу үшін салық негіздеме аралығындағы уақытша айырмаларға қолданылатын заңмен белгіленген салық мөлшерлемесін қолдану арқылы есептелген мерзімі ұзартылған салық сальдосы 31 желтоқсанға келесіні қамтиды:

<i>Мың теңгемен</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	Үлестіріл- меген пайдаға жатқызу	2018 жылғы 31 желтоқсан	Пайда мен залал есебіне жатқызу	Капиталдың өзге де резервтеріне жатқызу	2018 жылғы 1 қаңтар
Мерзімі ұзартылған салық бойынша активтер								
Қызметкерлерге беретін сыйақылар мен өзге де ақылар және тиісті шығындар (20-ескертпе)	2.093.359	104.995	51.467	–	1.936.897	137.689	(137.731)	1.936.939
Жеткізушілерге берілген алғытөлемдер бойынша құнсыздану резерві	26.278	15.497	–	–	10.781	(124)	–	10.905
Күтілетін несиелік шығындар	195.551	15.386	–	–	180.165	60.159	–	120.006
Ескірген және өтімсіз қорына резерв	4.457	1.104	–	–	3.353	(170)	–	3.523
Активтерді пайдаланудан шығару және жерді қайта өңдеу бойынша міндеттемелерге резерв (20-ескертпе)	5.556.177	667.466	666.831	–	4.221.880	531.970	620.445	3.069.465
Төленетін салық	119.165	(6.751)	–	–	125.916	(21.437)	–	147.353
Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелерге резерв және өзге де резервтер	8.819	594	–	–	8.225	–	–	8.225
Жалдау бойынша міндеттемелер (3-ескертпе)	923.469	(179.197)	–	1.102.666	–	–	–	–
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт	231.981	231.981	–	–	–	–	–	–
Облигацияларға инвестицияларды қайта бағалау	77.245	(24.359)	–	–	101.604	(24.586)	–	126.190
	9.236.501	826.716	718.298	1.102.666	6.588.821	683.501	482.714	5.422.606
Мерзімі ұзартылған салық бойынша міндеттемелер								
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға инвестициялар	(176.032)	–	–	–	(176.032)	–	–	(176.032)
Пайдалану құқығы түріндегі активтер (3, 7-ескертпелер)	(780.409)	216.248	–	(996.657)	–	–	–	–
Негізгі құралдар (20-ескертпе)	(88.874.442)	2.098.642	(16.556.497)	–	(74.416.587)	5.623.800	(11.494.525)	(68.545.862)
	(89.830.883)	2.314.890	(16.556.497)	(996.657)	(74.592.619)	5.623.800	(11.494.525)	(68.721.894)
Мерзімі ұзартылған салық бойынша таза міндеттемелер	(80.594.382)	3.141.606	(15.838.199)	106.009	(68.003.798)	6.307.301	(11.011.811)	(63.299.288)

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**35. ТАБЫС САЛЫҒЫ БОЙЫНША ШЫҒЫСТАР (жалғасы)**

Негізгі құралдар бойынша мерзімі ұзартылған салықтар салық және бухгалтерлік есепке алудағы негізгі құралдардың амортизацияның түрлі мөлшерлемелері мен негізгі құралдардың құнсыздануынан болған салық және бухгалтерлік базалардың арасындағы айырманы құрайды.

Мерзімі ұзартылған салықтың активі, болашақта салық салынған кірістің пайда болу ықтималдығына, біршама активтің пайдаланылуына байланысты көрсетілген дәрежеде танылады. Мерзімі кейінге қалдырылған салықтың активтері солармен байланысты салық жеңілдіктердің жүзеге асырылу ықтималдығы болмайтын дәрежеде азайтылады.

36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР

Егер тараптың бір жағы екінші жақты бақылай алса немесе қаржылық не операциялық шешім қабылдаған кезде екінші жаққа едәуір әсер етсе, «Байланысты тараптар туралы ақпараттар ашуға» ҚЕХС (IAS) 24 сәйкес тараптар байланысты деп саналады. Әр байланысты тараппен болуы мүмкін қатынасты бағалаған кезде тек заңдығына ғана емес, қарым-қатынастың мәніне де назар аударылады.

Байланысты тараптармен жасалған мәмілелер тараптар арасында келісілген, байланысты және кейбір реттелетін қызметтерді есепке алмағанда үшінші тарапқа қолданылатын тарифтермен берілетін, нарық мөлшерлемесі бойынша жүзеге асырылмаған жағдайларда жүзеге асырылған.

Келесі кестелерде 2019 және 2018 жылдары байланысты тараптармен жасалған мәмілелердің жалпы сомасы мен 2019 және 2018 жылдардағы 31 желтоқсанына тиісті сальдо көрсетілген.

Негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін байланысты тараптарға берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер			
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		–	–
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		–	16.118
Байланысты тараптарға негізгі құралдар және құрылыс қызметі үшін берілген ұзақ мерзімді алғытөлемдер жиыны	10	–	16.118

Байланысты тараптардан сауда және өзге де дебиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардың сауда және өзге де дебиторлық берешегі			
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		931.715	994.993
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		872.538	816.489
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың сауда дебиторлық берешегі		121.528	160.131
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешектің жиыны	12	1.925.781	1.971.613
ҚМГ мен «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың өзге де дебиторлық берешегі	12	509	19.761
Байланысты тараптардың өзге де дебиторлық берешектің жиыны		509	19.761
Минус: күтілетін несиелік шығындар резерві		(4.095)	(5.177)
Жиыны		1.922.195	1.986.197

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарына берілген алғытөлемдер		548.107	210.957
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға берілген алғытөлемдер		1.105	14.842
Байланысты тараптарға берілген алғытөлемдер жиыны	13	549.212	225.799

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Еншілес ұйымға берілген пайысыз несие (БМТ)		523.284	–
Жиыны	15	523.284	–

Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешек келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін кредиторлық берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		1.870.512	1.875.226
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		2.917.379	1.333.398
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында кредиторлық берешек		8.684	7.158
Байланысты тараптар алдында тауарлар мен қызметтер үшін сауда кредиторлық берешектің жиыны	22	4.796.575	3.215.782
«Самұрық-Қазына» Тобының бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		2.344	2.493
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		1.837	–
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында өзге де кредиторлық берешек		–	697
Байланысты тараптар алдында өзге де кредиторлық берешектің жиыны	22	4.181	3.190
Байланысты тараптар алдында сауда және өзге де кредиторлық берешектің жиыны		4.800.756	3.218.972

Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	<i>Ескертпе</i>	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		10.979.288	12.811.346
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан алынған алғытөлемдер		241.608	328.173
Байланысты тараптардан алынған алғытөлемдер жиыны	24	11.220.896	13.139.519

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптар алдында өзге де ағымдағы міндеттемелер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	Ескертпе	2019 жылғы 31 желтоқсан	2018 жылғы 31 желтоқсан
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек			
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешек		8.193.956	8.437.279
Байланысты тараптар алдында мұнай көлік экспедициясы қызметтері үшін берешектің жиыны	27	8.193.956	8.437.279
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек			
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек		52.873	55.559
Негізгі басқарушы қызметкерлерге сыйақылар бойынша берешек жиыны		52.873	55.559
Байланысты тараптар алдында өзге де міндеттемелердің жиыны		8.246.829	8.492.838

Компанияның байланыс тараптармен 31 желтоқсанда аяқталатын жыл бойы жасалған мәмілелері келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жыл	2018 жыл
Байланыс тараптарға сату		
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	118.378.579	117.333.681
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	9.473.092	9.284.834
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	7.780.007	5.718.602
Еншілес ұйымға көрсетілген негізгі қызметінен түскен түсім	845.333	310.031
Еншілес ұйымға сатуға арналған ұзақ мерзімді активтердің шығуынан болған кіріс	—	1.382.673
ҚМГ-ға сатуға арналған ұзақ мерзімді активтерді сатудан болған кіріс	—	372.976
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	24.040	57.756
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	534.291	39.021
Еншілес ұйымдарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	25.028	—
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарға көрсетілген өзге де қызметінен болған кіріс	950	1.238
Жиыны	137.061.320	134.500.812

ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардың негізгі қызметінен болған түсім мұнай және су тасымалдау бойынша көрсетілетін қызметтермен байланысты. 2018 жылдың 2 шілдесінен бастап су тасымалдау қызметі Магистралдық Суағызғысына берілген.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**36. БАЙЛАНЫСТЫ ТАРАПТАРМЕН ЖАСАЛҒАН МӘМІЛЕЛЕР (жалғасы)**

Байланысты тараптардан сатып алынған қызметтер мен активтер келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жыл	2018 жыл
Байланысты тараптардан сатып алу		
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	16.608.319	17.627.906
Еншілес ұйымнан негізгі құралдарды сатып алу (PTL)	2.857.828	6.611.962
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	5.840.444	5.665.308
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	2.644.932	2.913.150
Еншілес ұйымнан қорларды сатып алу (PTL)	3.583.288	2.328.757
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	572.619	1.429.260
Еншілес ұйымнан қызметтерді сатып алу (PTL)	579.191	465.191
ҚМГ жалпы бақылауындағы кәсіпорындарынан негізгі құралдарды сатып алу	204.201	190.740
Бірлескен бақылаудағы кәсіпорындарынан қызметтерді сатып алу	84.103	34.645
«Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы кәсіпорындардан қорларды сатып алу	—	165
Жиыны	32.974.925	37.267.084

Есепті кезеңде Компания «Самұрық-Қазына» Тобының жалпы бақылауындағы байланысты тараптан 16.608.319 мың теңгеге негізгі құралдарды сатып алды, оның ішінде «Прорва-Құлсары» магистралды мұнай құбыры мен «Астрахань-Маңғышлақ» суағызғысын ауыстыруға арналған жобалар аралығындағы құрылысы бар.

Байланысты тараптармен жасалатын операциялар бойынша Компанияның қаржылық кірісі келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін	
	2019 жыл	2018 жыл
Байланысты тараптардан түскен қаржылық кіріс		
Еншілес ұйымнан түскен дивидендік кіріс (PTL)	—	4.338.250
Еншілес ұйымға берілген пайыздық несие бойынша дисконтты есептен шығару (БМТ)	55.305	—
Жиыны	55.305	4.338.250

Дивидендтер төлеміне қатысты байланысты тараптарға ақша ағыны келесі түрде көрсетілген:

<i>Мың теңгемен</i>	31 желтоқсанға аяқталған жыл үшін	
	2019 жылғы	2018 жылғы
Байланысты тараптарға ақша ағыны		
ҚМГ дивидендтерін төлеу (20-ескертпе)	36.001.892	55.387.527
Жиыны	36.001.892	55.387.527

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін негізгі басқарушы қызметкерлерге есептелген сыйақының жалпы сомасы 887.705 мың теңге (2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін: 834.325 мың теңге). Басты қызметкерлерге төлемдер негізінен келісімшарттар және Компанияның ішкі ережелерімен белгіленген еңбекақы және сыйақылар бойынша шығыстардан тұрады.

37. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**Қызмет жүргізу шарттары**

Нарықтық экономиканың талаптарына сәйкес болатын, Қазақстан экономикалық реформалар және өзінің құқықтық, салық және әкімшілік инфрақұрылысын дамытуды жалғастыруда. Қазақстан экономикасының тұрақтылығы осы реформалардың жүзеге асырылуынан және экономикалық, қаржылық және ақша-кредит саясаты саласындағы Үкімет қабылдаған шаралардың тиімділігіне тәуелді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

37. ЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)

2015 жылы шикі мұнай бағасының айтарлықтай төмендеуі және қазақстандық теңгенің құнсыздануы Қазақстан экономикасына айтарлықтай теріс әсер етуі жалғастырылды. Басқа да факторлармен бірге осы факторлардың жиынтығы капиталдың қол жетімділігінің төмендеуіне, капитал құнының артуына, инфляцияның өсуіне және экономикалық өсуіне қатысты белгісіздікке әкелді. Компания басшылығы қазіргі жағдайда Компанияның экономикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін тиісті шаралар қабылдайтынын айтты.

Салық салу

Қазақстандық салық салу заңнамасы және нормативтік-құқықтық актілері әрдайым өзгерістер мен әр түрлі түсіндірмелердің мән-мағынасы болады. Жергілікті, облыстық және ұлттық салық органдарының әр түрлі пікірлері болатын жағдайлары сирек емес, соның ішінде кірістердің, шығыстардың және қаржылық есептіліктің басқа да баптары ҚЕХС-ке сәйкес есепке алу туралы пікірлері бар. Қазақстанда қолданыстағы заңдардың негізінде анықталған құқық бұзушылыққа қолданылатын айыппұл мен өсімпұл жүйесі өте қатаң.

Санкциялар, әдетте, қосымша есептелген салық сомасының 80% мөлшеріндегі айыппұлды және әрбір өткізіп алған күн үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен белгіленген ресми қайта қаржыландыру ставкасының 1,25 еселенген мөлшерінде есептелген өсімақыны құрайды.

Нәтижесінде, айыппұл мен өсімпұл сомалары кез келген есептелген салықтың туындысы болуы мүмкін. Салық салу кезеңдері тексерудің алдындағы жылдың күнтізбелік бес жыл мөлшерінде салық органдары тексеру үшін қол жетімді болады. Белгілі жағдайларда тексерулер бұдан ұзақ мерзімді қамтуы мүмкін.

Қазақстандық салық салу жүйесіне тән белгісіздік нәтижесінде салық, айыппұлдық ықпалшара мен өсімпұл сомасы, егер ондайлар болса, қазіргі уақытқа дейін шығысқа жатқызатын және 2019 жылдың 31 желтоқсанына есептелген соманы асып кетуі мүмкін. Басшылық 2019 жылдың 31 желтоқсанына қолданыстағы заңнамаға түсінік беру тиісті деп есептейді және салық бойынша тек осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді алмағанда Компанияның ұстанымы расталады деген ықтимал бар.

Трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау

Қазақстанда трансфертті баға белгілеу бойынша бақылау кең масштабта таралған және халықаралық бизнеске тура немесе жанама қатысты көптеген операцияларына қолданылады, бұл ретте операция қатысушылары байланысты тараптар болатындығына немесе болмайтындығына назар аудармайды. Трансфертті баға белгілеу бойынша заңнама операцияларға қолданылатын салықтар, «ұзартылған қол» принципі бойынша белгіленген нарық бағаларының негізінде есептелгенін талап етеді.

Трансферттік баға белгілеу туралы заң толық емес және заңның кейбір ережелеріне байланысты прецедентті жағдайлары бар. Оның үстіне, заңда толық нұсқауы жоқ. Нәтижесінде, операцияның әралуан түріне қолданылатын трансфертті баға белгілеу бойынша бақылауды іске асыру реттелмеген.

Қазақстанның трансфертті баға белгілеу туралы заңнамасымен байланысты белгісіздіктің болуы салық органдарының Компанияның ұстанымынан бөлек ұстанымды қабылдауына әкелу қауіптілігі бар, ол өз кезегінде 2019 жылғы 31 желтоқсанға қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар тудыруы мүмкін.

Басшылық 2019 жылдың 31 желтоқсандағы қолданыстағы заңнамаға түсінік беру дұрыс деп санайды және салық бойынша Компания ұстанымы құпталады деген ықтимал бар.

Қоршаған ортаны қорғау бойынша міндеттемелер

Қазақстанда қоршаған ортаны қорғау бойынша заңнама даму үрдісі үстінде, сондықтан үнемі өзгерістерге шалдығады. Заңнаманың өзгеруі нәтижесінде пайда болған ықтимал міндеттемелер шынайы бағалана алмайды. Ағымдағы заңнамаға сәйкес, басшылық Компанияның осы жеке қаржылық есептілікте көрсетілгендерді қоспағанда, қаржылық жағдайына және оның қызметінің нәтижесіне едәуір теріс әсер ететін мүмкін әлде ықтимал міндеттемелер болмайды деп есептейді (4, 24-ескертіпелер).

Сақтандыру мәселелері

Қазақстан Республикасында сақтандыру саласы даму сатысында, сондықтан әлемнің басқа өңірлерінде таралған сақтандырудың көптеген нысандары бізде әлі қол жетімді емес.

Компания, үшінші тұлға алдында Компанияның немесе оның қызметіне жататын объектілерде болған апаттан мүлікке немесе қоршаған ортаға залал келтірілгені үшін жауапкершілік артатын мүлікті сақтандырады.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

37. БЫҚТИМАЛ ЖӘНЕ ШАРТТЫ МІНДЕТТЕМЕЛЕР (жалғасы)**Келісімшарт міндеттемелер**

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның негізгі құралдар мен құрылыс қызметтерін 22.963.704 мың теңгеге (2018 жылғы 31 желтоқсан: 38.869.144 мың теңге) сатып алуға шарттық міндеттемелері болған.

Инвестициялық бағдарлама бойынша міндеттемелер

«Табиғи монополиялар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, табиғи монополия субъектісі ретінде Компанияның 2015-2019 жылдарға бекітілген шекті тарифтер аясында 2015-2019 жылдарға өндірістік объектілердің күрделі құрылысына / қайта құруына / күрделі жөндеуіне / диагностикасына бағытталған инвестициялық бағдарламаны орындауға (Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігінің және ТМРБЖТҚҚК бірлескен бұйрығымен бекітілген) міндеттемесі бар, жалпы сомасы 191 миллиард теңге.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның инвестициялық бағдарламаны орындау бойынша міндеттемелері 26,6 миллиард теңгені құрайды (2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша – 51,8 миллиард теңге).

Өндірістік қажеттілікке байланысты, өндірістің ағымдағы деңгейін қолдау мақсатында, Компания 2018 жылдың екінші жарты жылдығында Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігіне және ТМРБЖТҚҚК-ке 2018-2019 жылдарға арналған инвестициялық бағдарламаны түзету туралы ұсыныс жіберді. Компания өтінішіне жауап ретінде ТМРБЖТҚҚК орын алған ескертулерге байланысты инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартты, бұл тиісінше ішкі нарыққа мұнай айдау бойынша қызметтерге қатысты инвестициялық бағдарламаны бөлек іс-шараларын орындамағаны үшін уақытша өтемдік тарифті қолдану тәуекелі және тұтынушыларға су беру жөніндегі қызметке қатысты негізсіз алынған кірісті қайтаруға әкеп соғады.

Уақытша өтемдік тариф Компанияның мұнайды ішкі нарыққа айдау жөніндегі қызметтеріне 2020 жылғы 1 шілдеден бастап он екі ай ішінде қолданылуы мүмкін. Су беру қызметіне қатысты Компания негізсіз алынған табысты қайтарудың тиісті тәуекелін 2018 жылдың 2 шілдесінен бастап Магистралдық Суағызғысына берілуіне байланысты алыстатылған ретінде қарастырылды.

Өз кезегінде, Компания ТМРБЖТҚҚК ескертулерімен келіспей, жоғарыда аталған инвестициялық бағдарламаны түзетуден бас тартуына сотқа шағымданады.

«Дружба» мұнай құбырындағы мұнайдың ластануы

Ағымдағы жылдың сәуір-мамыр айларында айқындалған «Транснефть» ЖАҚ-қа тиесілі «Дружба» мұнай құбырындағы мұнайдың ластануы жағдайына байланысты Компания ешқандай аталған мұнай құбырындағы қазақстандық мұнайдың ластануы жағдайларына байланысты шығыстарды көтермейді, себебі Компания мен «Транснефть» ЖАҚ арасындағы Ресей Федерациясы аумағы арқылы транзит режимінде қазақстандық мұнайды тасымалдау қызметтерін көрсету туралы 2019 жылға арналған шарт бойынша соңғысы қазақстандық мұнай өндіруші компанияларға құжатпен расталған шығыстарды өтеуі тиіс.

2020 жылғы 28 ақпандағы жағдай бойынша «Транснефть» ЖАҚ «Дружба» мұнай құбырындағы қазақстандық мұнайдың ластануы жағдайына байланысты құжатпен расталған шығыстарды барлық қазақстандық мұнай өндіруші компанияларға өтеді.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ**

Компанияның негізгі қаржылық міндеттемелері құрамына сауда және өзге де кредиторлық берешектер кіреді. Көрсетілген қаржы құралдары ең бастысы Компанияның шаруашылық қызметіне қаржыландыруды тарту үшін қолданылады. Компанияның тікелей шаруашылық қызметінің нәтижесінде пайда болатын сауда дебиторлық берешегі, ақша мен ақша баламалары бар.

Компания несиелік тәуекелден, валюталық тәуекелден және өтімділік тәуекелден тұратын нарық тәуекеліне бейім. Компания басшылары шолу жасайды және осы тәуекелдерді басқару үшін қабылданатын келесі шараларды бекітеді.

Несиелік тәуекел

Компанияның мәмілелерді тек белгілі және несиені өтеуге қабілетті тараптармен жасайды. Компанияның саясатына сәйкес, коммерциялық несие шартына қарай сауда операцияларын жасауды қалайтын барлық клиент, несиелік тексеру рәсімінен өтуге жатады. Сондай-ақ, Компанияға берешекті қайтармау тәуекелін төмендетуде сенімділікті қамтамасыз ету үшін осындай сатып алушының дебиторлық берешегі үздіксіз мониторингке алынады. Тәуекелдің ең жоғары мөлшері дебиторлық берешектің теңгерімдік құны болады. Компанияда несиелік тәуекелдің маңызды шоғырлануы жоқ.

Компания ақша қаражаттарын, салымдарды қазақстандық банктерде орналастырады (15 және 16-ескертпелер). Компанияның басшылығы төтенше несиелік тәуекелдерді алып тастау мақсатында осы банктердің кредиттік рейтингін мерзімді түрде қарайды. ҚЕХС (IFRS) 9-ға сәйкес Компания кредиттік мекемелердегі қаражаттарға несиелік шығындар резервін танийды.

Келесі кестеде «Moody's», «Fitch Ratings» және «Standard&Poor's» агенттіктерінің несие рейтингін қолдана отыра есепті күнге банк салымдары мен ақша қаражаттары бойынша сомалар көрсетілген:

Мың теңгемен	Орналасқан жері	Рейтинг		2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға
		2019 жылғы 31 желтоқсанға	2018 жылғы 31 желтоқсанға		
Банктер					
«Қазақстанның Халық Банкі» АҚ	Қазақстан	BB+/Жағымды	BB/ Жағымды	68.473.123	58.517.520
«ForteBank» АҚ	Қазақстан	B+/Тұрақты	B/ Тұрақты	2.994.572	–
«Сбербанк России» АҚ	Ресей	Baa3	Baa3	7.511	9.338
«Сбербанк России» АҚ ЕБ	Қазақстан	BBB-/ Тұрақты	BB+/Жағымды	–	167
Жиыны				71.475.206	58.527.025

Өтімділік тәуекел

Ағымдағы өтімділікті жоспарлау құралын қолдана отыра, Компания ақша қаражаттарының тапшылық тәуекелдігіне бақылау жасайды. Осы құралдың көмегі арқылы қаржылық инвестициямен және қаржы активтерімен байланысты төлем мерзімі (мысалы, дебиторлық берешек, басқа да қаржы активтері), сондай-ақ операциялық қызметтен болатын болжамды ақша ағымдары талданады.

Келесі кестеде 2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияның қаржылық міндеттемелері бойынша осы міндеттемелерді өтеу мерзіміне қарай шарттық дисконтталмаған төлемдер туралы ақпарат берілген.

Мың теңгемен	Сұраныс бойынша	1 жылдан кем	1 жылдан 2 жылға дейін	2 жылдан 5 жылға дейін	5 жылдан артық	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	13.437.028	533.014	5.217	4.612	13.979.871
Өзге де міндеттемелер	5.000.000	–	–	–	–	5.000.000
Жиыны	5.000.000	13.437.028	533.014	5.217	4.612	18.979.871
2018 жылғы 31 желтоқсанға						
Сауда және өзге де кредиторлық берешектер	–	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760
Жиыны	–	11.846.776	67.552	820	4.612	11.919.760

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)**38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)****Валюталық тәуекелдік**

Валюталық тәуекелдікке ұшырайтын, шетел валютасымен көрсетілген активтер мен міндеттемелердің жалпы сомасы төменгі кестеде берілген.

<i>Мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Ресей рублі	Еуро	Жиыны
2019 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	50.087.233	34.485	–	50.121.718
Міндеттемелер	18.297	77.358	17.928	113.583
2018 жылғы 31 желтоқсанға				
Активтер	27.625.155	37.829	–	27.662.984
Міндеттемелер	29.944	65.608	18.454	114.006

Компанияның операцияларымен байланысты валюталық тәуекелдерді төмендетуге ықпал ететін Компанияда ресми құралдар жоқ.

Келесі кестеде Компанияның салық салғанға дейінгі пайдаға (активтер мен міндеттемелердің әділ құнындағы болуы мүмкін өзгерістерге байланысты) өзге көрсеткіштердің тұрақтылығы жағдайында АҚШ доллары, ресей рублі мен еуро айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістеріне сезімталдығы көрсетілген. Компанияның меншік капиталына әсері аз.

<i>Мың теңгемен</i>	Валюта айырбас бағамының ұлғаюы/ төмендеуі	Салық салғанға дейінгі пайдаға әсер
2019 жыл		
АҚШ доллары	+12,00% -9,00%	6.008.272 (4.506.204)
Ресей рублі	+12,00% -12,00%	(5.145) 5.145
Евро	+12,00% -9,00%	(2.151) 1.614
2018 жыл		
АҚШ доллары	+14,00% -10,00%	3.863.330 (2.759.521)
Ресей рублі	+14,00% -9,00%	(3.889) 2.500
Евро	+14,00% -10,00%	(2.584) 1.845

Капиталды басқару

Капиталды басқаруға байланысты Компанияның негізгі мақсаты тұрақты несие төлеу қабілетін қамтамасыз ету және Компания қызметін жүргізу үшін капиталдың барабар деңгейі мен акционердің пайдасын барынша көбейту. Компания капиталдың құрылымын басқарады және экономикалық жағдайдың өзгеруіне сәйкес оны өзгертеді. Компания капитал құрылымын сақтау немесе өзгерту мақсатында дивидендтерді төлеу мөлшерін реттей алады, акционерге капиталды қайтара алады немесе жаңа акцияларды шығара алады.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанында аяқталатын жылдарда объектілерде, саясатта және капиталды басқару үдерістерінде өзгерістер болған емес.

2019 және 2018 жылдардың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Компанияда айтарлықтай берешек сомасы болған жоқ. Компания есепті күнге берешектен асатын елеулі ақша қаражатына ие.

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР (жалғасы)

38. ҚАРЖЫЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАСҚАРУ МАҚСАТЫ МЕН САЯСАТЫ (жалғасы)**Қаржы құралдарының әділ құны**

Ақша қаражаттардың, банктердегі салымдардың, сауда және өзге де дебиторлық берешектің, сауда және өзге де кредиторлық берешектердің және басқа да қаржылық міндеттемелердің теңгерімдік құны қаржы құралдары дерегінің қысқа мерзімді болғанына орай олардың әділ құнына шамамен тең.

39. ЕСЕП БЕРУ КҮННЕН KEЙІНГІ ОҚИҒАЛАР

2020 жылғы 1 қаңтардан бастап жаңа тариф бекітілгенше қолданылатын 1.000 км 1 тонна үшін 4.109,50 теңге мөлшерінде ішкі нарыққа мұнай айдаудың уақытша тарифі енгізілді.

2020 жылғы 29 қаңтарда Компания 1 наурыздан бастап енгізілетін 1.000 км 1 тонна үшін 7.358,76 теңге мөлшерінде Қазақстан Республикасынан тыс жерге экспорттау мақсатында мұнай айдау тарифін бекітті.

2020 жылғы 13 ақпанда Компания директорлар Кеңесінің 2019 жылғы 28 маусымдағы шешімінің негізінде Магистральдық Суағызғының жарғылық капиталына 857.529 мың теңге мөлшерінде қосымша салым енгізді.

Жаңа коронавирустың өршуі бүкіл әлемге таралуы жалғасуда. Компания коронавируске байланысты жағдайын дамуын ерекше назарға алады, алайда қазіргі таңда оның қаржылық әсерін бағалау мүмкін емес.

2020 жылғы 16 наурыздағы жағдай бойынша АҚШ долларының бағамы ҚҚБ сессиясының қорытындылары бойынша, 1 долларға 434,90 теңге құрады.